وَلَئِنْ أَذَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنَّا رَحْمَةً ثُمَّ نَزَعْنَاهَا مِنْهُ إِنَّهُ لَيَئُوسٌ كَفُورٌ **(9)**

وَلَئِنْ أَذَقْنَاهُ نَعْمَاءَ بَعْدَ ضَرَّاءَ مَسَّتْهُ لَيَقُولَنَّ ذَهَبَ السَّيِّئَاتُ عَنِّي إِنَّهُ لَفَرِحٌ فَخُورٌ **(10)**

"Eğer insanlara tarafımızdan bir rahmet tattırıp, sonra onu kendisinden geri alırsak, o artık, ümitsiz bir nankör olur.

Eğer ona, kendisine dokunan sıkıntıdan sonra nimetler verirsek der ki:

-Kötülükler benden uzaklaştı. O, gerçekten şımarık ve kendini övendir." (ayet: 9-10)

Ancak mü'minler böyle değildir. Onlar Allah'ın kendilerinden yapmalarını istediği şeyleri yaparlar ve her zaman Allah'a şükredip, O'nun af ve rahmetini dilerler.

إِلاَّ الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ **(11)**

"Sabreden ve doğru hareket eden kimseler böyle değildir. İşte onlara, bağışlanma ve büyük bir ödül vardır." (ayet: 11)

Öyleyse, müslüman tebliğcinin görevi, başta, Allah'ın resulü olmak üzere, Allah'ın indirdiği vahiylere uymaktır. İnkarcıların, saptırıcıların beklentilerine kanıp, Allah'ın indirdiklerinin bir kısmını terk etmemektir. Çünkü, tebliğcinin görevi, Allah'ın sözlerini insanlara duyurup, onları uyarmaktır. Kimsenin zevkine göre, ille de iman etsin diye şirin görünmeye çalışmak gerekmez. O zaman belki de haberi olmadan Allah'ın vahyinin dışına çıkmış, onların bir kısmını terketmiş olur.

فَلَعَلَّكَ تَارِكٌ بَعْضَ مَا يُوحَى إِلَيْكَ وَضَائِقٌ بِهِ صَدْرُكَ أَنْ يَقُولُوا لَوْلاَ أُنْزِلَ عَلَيْهِ كَنْزٌ أَوْ جَاءَ مَعَهُ مَلَكٌ إِنَّمَا أَنْتَ نَذِيرٌ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ **(12)**

"O halde sen: "Ona bir hazine indirilmeli veya Onunla birlikte bir melek gelmeli değil miydi?" dedikleri için göğsün daralıp sana vahyedilenin bir kısmını terk mi edeceksin? Sen ancak bir uyarıcısın. Allah, her şeyin vekilidir." (ayet: 12)

13-19: KİTAP HAKKINDA TARTIŞMALAR

İnkarcılar, her zaman iman etmemek için bir mazeret ararlar. Burada da, Allah'ın gönderdiği kitabı, işlerine gelmediği için 'uydurma' olarak niteleyip, sorumluluktan kaçmak istiyorlar. Oysa, uydurma olduğu hususunda hiç bir kanıtları yok.

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِعَشْرِ سُوَرٍ مِثْلِهِ مُفْتَرَيَاتٍ وَادْعُوا مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ **(13)**

"Yoksa: 'Onu kendisi uydurdu!' mu diyorlar?

-Ona benzer uydurulmuş on sure getirin. Allah'tan başka gücünüzün yettiği kimseleri de çağırın!" (ayet: 13)

Allah, onların yaptığı bu cahilliğe karşı, ilmi bir metod kullanarak, madem ki bu uydurma, haydi siz de buna benzer bir kitap uydurun. Üstelik, sizin kitabınız çok daha kısa olsun, on sure kadar bir şey. Haydi, başarabilirseniz bu kitap uydurmadır. Yoksa, Allah'ın Resulüne iftira etmeyin. Cehaletinizle Allah'ın kitabını inkâr etmeyin.

فَإِلَّمْ يَسْتَجِيبُوا لَكُمْ فَاعْلَمُوا أَنَّمَا أُنْزِلَ بِعِلْمِ اللَّهِ وَأَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ فَهَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ **(14)**

"Eğer size karşılık vermezlerse, O'nun ancak Allah'ın bilgisi ile indirilmiş olduğunu ve O'ndan başka ilah olmadığını bilin! Artık siz hakka teslim oldunuz mu?" (ayet: 14)

Gerçeklere sırtınızı dönerek kaçamazsınız. O gerçekler, bir gün sizi yakalar. Belki bu dünyada Allah'ın kitabını inkar edip, ona uygun olmayan bir hayat yaşarsınız ama; ahirette nasıl yaşadığınız size sorulur ve siz Allah'ın istediği gibi yaşamadığınızı görünce pişman olursunuz. Fakat, o pişmanlığın size hiç bir faydası olmaz. Öyleyse gelin, Allah'tan başka ilah olmadığını bilin ve gerçeklere teslim olun ki kurtuluşa eresiniz. Nitekim Allah şöyle buyuruyor:

مَن كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوَفِّ إِلَيْهِمْ أَعْمَالَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لاَ يُبْخَسُونَ **(15)**

أُولَئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ إِلاَّ النَّارُ وَحَبِطَ مَا صَنَعُوا فِيهَا وَبَاطِلٌ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ **(16)**

"Dünya hayatını ve onun süslerini isteyenlere, orada yaptıkları-nın karşılığını hiç eksiksiz öderiz.

Bunlar için ahirette ateşten başka bir şey yoktur. Orada yaptıkları şeyler boşa gitmiştir ve işledikleri zaten batıldır." (ayet: 15-16)

Çalışmalarınızın boşa gitmesini ve ahirette perişan olmayı istemiyorsanız, dünya hayatına ve onun geçici cazibesine kapılarak Allah'ın kitabını tanımama gafletine düşmeyin. Arzularınıza uyarak, hiç bir belgeye dayanmadan Allah'ın kitabına 'Muhammed'in uydur-ması' diyerek işin içinden sıyrılamazsınız. Öyle yaparsanız, yalnızca kendinizi kandırmış olursunuz.

Hz. Muhammed (s.a.v.)'e Kur'an indirildiği zaman, Yahudilerin bir kısmı ona inandı, bir kısmı inanmadı. Oysa, Kur'an da daha önce Allah'ın Hz. Musa'ya gönderdiği Tevrat gibi, Hz. Davut'a gönderdiği Zebur gibi insanlara yol gösteren bir kitaptı. Hz. Musa'nın yolunu izleyen, Allah'ın gönderdiklerine inanmak zorunda olan herkesin Hz.Muhammed (s.a.v.)'e indirilene de aynı bilinçle inanması gerekirdi. Fakat, çok az bir grup iman yolunu seçerken, diğerleri inkarcılık batağına düştüler.

أَفَمَنْ كَانَ عَلَى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّهِ وَيَتْلُوهُ شَاهِدٌ مِنْهُ وَمِنْ قَبْلِهِ كِتَابُ مُوسَى إِمَامًا وَرَحْمَةً أُولَئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ مِنَ الْأَحْزَابِ فَالنَّارُ مَوْعِدُهُ فَلاَ تَكُنْ فِي مِرْيَةٍ مِنْهُ إِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لاَ يُؤْمِنُونَ **(17)**

"Rabbinden bir belgesi olup, onu izleyen bir şahit ve ondan önce Musa'nın önder ve rahmet kitabı -ki onlar, o kitaba inanırlar- olan kimse ile gruplardan onu inkar eden kimse ile bir midir? Ateş onlara vaad edilen yerdir. Ondan şüphen olmasın. Şüphesiz O, Rabbinden gelen haktır. Fakat, insanların çoğu inanmazlar." (ayet: 17)

İnkarcılar, Allah'ın indirdiklerini kabul etmezken, Allah adına uydurulmuş batıl şeylere inanırlar. Allah adına yalan uyduranlar, insanları Allah'ın istemediği şeyleri, Allah öyle yapılmasını istiyormuş intibası vererek yapmaya yöneltirler. Bu ise Allah'a karşı işlenmiş çok büyük bir suçtur. Allah adına konuşmak, Allah'ın istemediği şeyleri, Allah istiyor gibi göstermek. Bunu yapanlar, ilahi mahkemede zulüm suçundan yargılanacaklardır.

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أُولَئِكَ يُعْرَضُونَ عَلَى رَبِّهِمْ وَيَقُولُ الْأَشْهَادُ هَؤُلاَءِ الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى

رَبِّهِمْ اَلاَ لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ (18) اَلَّذِينَ يَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ (19)

"Allah hakkında yalan uydurandan daha zalim kim olabilir? Onlar, Rab'lerinin huzuruna çıkarıldıklarında, şahitler:

'-Bunlar, Rab'leri hakkında yalan söyleyen kimselerdir.' derler. Dikkat edin, Allah'ın laneti, Allah'ın yolundan engelleyen ve onda bir çarpıklık arayan ve ahireti de tanımayan zalimlerin üzerinedir." (ayet: 18-19)

Allah hakkında gerçek olmayan, uydurma bilgiler, dinin doğru anlaşılmasını ve doğru yaşanmasını engeller. Böylece insanlar, Allah'ın yolundan farkına bile varmadan sapmış olurlar. Bunun için Allah, bu saptırıcıları lanetlemiştir.

20-24: GERÇEKLER, GÖRENLER VE GÖRMEYENLER

Tarih boyu din, inkarcı kâfirlerden çok, dini istismar eden kâfirlerden, saptırıcı şeytanlardan çekmiştir. Toplumları din hakkında yanlış bilgilendiren, yanlış yönlendiren şeytanlar, insanların dini duygularını sömürerek, onları siyasi otoritelerin her zaman emrinde köleler ve oyuncaklar haline getirmişlerdir. Kendileri de bu hizmetleri dolayısıyla otoriteler tarafından ödüllendirilmiş ve halka gerçek din adamları olarak lanse edilmiştir.

Tüm bunlara rağmen, Allah'ın gönderdiği gerçek din, dimdik ayakta ve gerçeği görmek isteyenler için her zaman açıktır. Saptırıcıların tüm çabaları, gerçekleri görmek isteyenler için hiç bir engel oluşturmazlar. Çünkü gerçekler, gerçekten Allah'a ait sözler, Allah'ın koruduğu kitabında, öğrenmek için kendisine yönelen herkese doğru yolu göstermektedir.

أُولَئِكَ لَمْ يَكُونُوا مُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ اَوْلِيَاءَ يُضَاعَفُ لَهُمُ الْعَذَابُ مَا كَانُوا يَسْتَطِيعُونَ السَّمْعَ وَمَا كَانُوا يُبْصِرُونَ (20) أُولَئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا اَنْفُسَهُمْ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ (21) لاَ جَرَمَ أَنَّهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمُ الْأَخْسَرُونَ (22)

"Bunlar, yeryüzünde bir yere kaçamazlar. Onların Allah'tan başka bir velisi de yoktur. Onlara kat kat azap vardır. Çünkü onlar, işitemezler, göremezlerdi. Bunlar kendilerini mahvedenlerdir. Onları uydurdukları da terk etmiştir. Hiç kuşkusuz ki onlar, ahirette en çok hüsrana uğrayanlardır." (ayet: 20-22)

Ahirette en çok kaybedenler ve mahvolanlar arasında Allah'ın yolundan insanları saptıran kimseler gelmektedir. Onların uydurdukları her şey yok olup gidecektir. Ayette onların "işitmez ve görmez" kimseler oldukları vurgulanıyor. Oysa onlar, dilsiz ve işitme engelli olmadıkları gibi, bastonla yürüyen görme engelli kimseler de değillerdi. Öyleyse onlara niçin işitmez ve görmez diyor Allah?

Evet, onlar işitmiyor, işitmek istemiyor. Neyi işitmiyor?

Gerçekleri, doğruları, Allah'ın kitabını, ayetleri. Onlar görmüyor. Neyi görmüyor?

Allah'ın ayetlerinden uzak durmakla, Allah adına yalan uydurmak veya uydurulan yalanlara kulak vermekle nasıl bir akıbete doğru gittiklerini görmüyorlar. İnkarcılığın sonunun ne olacağını görmüyor.

Peki ya görenler kimler?

Onları nasıl bir sonuç bekliyor?

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَأَخْبَتُوا إِلَى رَبِّهِمْ أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ (23) مَثَلُ الْفَرِيقَيْنِ كَالْأَعْمَى وَالْأَصَمِّ وَالْبَصِيرِ وَالسَّمِيعِ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلاً أَفَلاَ تَذَكَّرُونَ (24)

"İman edip doğruları yapanlar ve Rab'lerine kesinkes bağlananlar, Onlar, cennetliktirler. Orada temelli kalacaklardır.

Bu iki grup; 'kör ve sağır' ile 'gören ve işiten'e benzer. Örnekçe bu ikisi eşit mi? Hiç düşünmez misiniz?" (ayet:23-24)

25- 37: NUH'UN MÜCADELESİ

Allah, insanları yeryüzüne gönderdiği günden beri onları hep uyarıcı ve yol gösterici peygamberler ve kitaplarla muhatap etmiştir. Tarih bunların örnekleriyle doludur. Hud Suresinin bu kısmında da bu örneklerden bazıları gündeme getirilerek, insanın tarih boyu serüveni bir filim şeridi gibi gözümüzün önünden geçiriliyor. Artık bu tabloyu gördükten sonra nasıl hareket edeceğimize yine biz karar vereceğiz.

Allah, Hz. Nuh'u içinde yaşadığı topluma göndermişti. Hz. Nuh onlara şöyle diyordu:

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا اِلَى قَوْمِهِ اِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُبِينٌ **(25)** أَنْ لاَ تَعْبُدُوا اِلاَّ اللَّهَ اِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ أَلِيمٍ **(26)**

"-Ben, Allah'tan başkasına kulluk etmeyesiniz diye size, açık bir uyarıcıyım. Ben, acı bir günün azabına uğramanızdan korkuyorum." (ayet: 25-26)

Toplum ise, Hz. Nuh'un uyarılarına kulak asmıyorlar, çağrısını pek ciddiye almıyorlardı. Onlar da Hz. Nuh'a şöyle diyorlardı:

فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا نَرَاكَ اِلاَّ بَشَرًا مِثْلَنَا وَمَا نَرَاكَ اتَّبَعَكَ اِلاَّ الَّذِينَ هُمْ أَرَاذِلُنَا بَادِي الرَّأْيِ وَمَا نَرَى لَكُمْ عَلَيْنَا مِنْ فَضْلٍ بَلْ نَظُنُّكُمْ كَاذِبِينَ **(27)**

"-Biz, senin sadece bizim gibi beşer olduğunu görüyoruz. Sana, görüşü kıymetsiz ayak takımından başka kimsenin uyduğunu da görmüyoruz. Sizin bize bir üstünlüğünüz de yoktur. Aksine, sizin yalancı olduğunuzu sanıyoruz." dediler." (ayet: 27)

Hz. Nuh'a inanan ve onun Allah'tan getirdiklerini kabul edenler, genellikle toplumun güçsüz ve sıradan insanlarıydı. Mal mülk sahibi, idareci ve elit kesim değildi. Bunun için de kendini büyük gören, halkı küçümseyen, şımarık zengin ve yönetici konumundaki tabaka, Hz. Nuh'u küçümsüyor. Ayrı dünyaların insanları olduklarını ima ediyorlardı.

Hz. Nuh ise onlara, duyurmakla yükümlü olduğu ayetleri okumaya devam ediyordu:

قَالَ يَاقَوْمِ أَرَأَيْتُمْ اِنْ كُنْتُ عَلَى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّي وَآتَانِي رَحْمَةً مِنْ عِنْدِهِ فَعُمِّيَتْ عَلَيْكُمْ أَنُلْزِمُكُمُوهَا وَأَنْتُمْ لَهَا كَارِهُونَ **(28)**

"-Ey Halkım, dedi. Sonunu düşündünüz mü? Eğer ben, Rabbim tarafından açık bir belge ile gelmişsem ve O'nun yanından bana, bir rahmet verilmişse; siz de bunu görmüyorsanız? İstemediğiniz halde sizi (onu kabul edin diye) zorluyor muyuz?" (ayet: 28)

Dinin özünde zorlama değil, aklı kullanmaya teşvik vardır. Düşünmeye çağrı ve uyarı vardır. Herkes kendi sorumluğunun karşılığını

görecektir. Hz. Nuh, sorumluluğunun bilincinde olarak, kendisine inanmayan kimselere en uygun şekilde hitap ediyor. Onları her konuda aydınlatıyor. Onların iman etmeleri ile bir menfaat ve kazanç peşinde olmadığını, kazancını Allah'ın kendisine ödeyeceğini hatırlatıyor. Hz. Nuh'un korkusu, o insanların inkarcı olarak ölüp, sonsuz azabı boylamaları. İnsanlık görevini yapıyor. Topluma şöyle sesleniyor:

وَيَاقَوْمِ لاَ أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مَالاً اِنْ أَجْرِيَ اِلاَّ عَلَى اللَّهِ وَمَا أَنَا بِطَارِدِ الَّذِينَ آمَنُوا اِنَّهُمْ مُلاَقُو رَبِّهِمْ وَلَكِنِّي أَرَاكُمْ قَوْمًا تَجْهَلُونَ **(29)**

"-Ey Halkım, ben sizden buna karşılık bir mal istemiyorum. Benim ücretimi Allah verecektir. Ben, inanan kimseleri kovamam. Onlar, elbette Rab'lerine kavuşacaklardır. Fakat ben sizin cahillik eden bir halk olduğunuzu görüyorum." (ayet: 29)

Mazeret olarak zayıf ve toplumda söz sahibi olmayan kimselerin Hz. Nuh'un yanında yer aldığını, böylesi kimselerle aynı mecliste bulunmalarının mümkün olmadığını söyleyen, bugünkü tabirle sosyete olarak isimlendirebileceğimiz kimseler, her zamanki şımarık ve büyüklük havalarıyla ne kadar yanlış yolda olduklarını aslında kendileri ortaya koyuyor. Cahillik onların en açık özellikleri olarak sırıtıyor. Fakat onlar, yükseklik havasından hiç bir şeyin farkında değiller.

Hz. Nuh'un, Allah'a inanan ve O'nun yolunda yürümek isteyen insanları, sırf toplumdaki yerlerinin alt tabakada olması sebebiyle, elit tabakaya şirin görüneyim diye kovma günahına düşmesi peygamberliğine yakışmayacak bir tavır olurdu. Bunun için kendisinden böyle bir tavır bekleyenlere cevabı şuydu:

وَيَاقَوْمِ مَنْ يَنْصُرُنِي مِنَ اللَّهِ اِنْ طَرَدْتُهُمْ اَفَلاَ تَذَكَّرُونَ **(30)**

"-Ey Halkım, eğer ben onları kovarsam, Allah'a karşı bana kim yardım edebilir?! Hiç düşünmüyor musunuz? " (ayet: 30)

Hz. Nuh böyle bir hata işlemiş olsaydı, elbette kimse, Allah'ın gazabından onu kurtaramazdı. Çünkü Hz. Nuh da her insan gibi, Allah'a karşı sorumlulukları olan bir kuldu. Peygamber olmasının kendisine hiç bir ilahi güç kazandırmadığını gayet iyi biliyor ve insanlara bunu açıkça söylüyordu.

وَلاَ أَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلاَ أَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلاَ أَقُولُ إِنِّي مَلَكٌ وَلاَ أَقُولُ لِلَّذِينَ تَزْدَرِي أَعْيُنُكُمْ لَنْ يُؤْتِيَهُمْ اللَّهُ خَيْرًا اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا فِي أَنْفُسِهِمْ إِنِّي إِذًا لَمِنَ الظَّالِمِينَ **(31)**

"Ben size, 'Allah'ın hazineleri yanımdadır' demiyorum. Gaybı da bilmem. Ben, bir meleğim de demiyorum. Gözlerinizin aşağılık gördüklerine Allah kesinlikle iyilik vermez de demiyorum. Onların kalplerinde olanı en iyi Allah bilir. Eğer bunları söylersem zalimlerden olurum." (ayet: 31)

Hz. Nuh'un tüm ısrarlı davetine rağmen, inkarcı mantık, yine bildiğini okuyordu. O küstah tavrını bir kere daha sergiliyor ve Hz. Nuh'a şöyle meydan okuyorlardı:

قَالُوا يَانُوحُ قَدْ جَادَلْتَنَا فَأَكْثَرْتَ جِدَالَنَا فَأْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ **(32)**

"Dediler ki:

-Ey Nuh, bizimle çok uğraştın ve çekiştin. Eğer doğru söylüyorsan haydi bize vaat ettiğini getir." (ayet: 32)

Oysa onu getirecek olan Hz. Nuh değil, Allah'tı. Hz. Nuh'un da az önce açıkladığı gibi bir beşer olarak ilahi güç ve kudretle donatılmamıştı. İnkarcılar ise hep onda ilahlık özelliklerini aramışlar. Bunu göremeyince de ona inanmamışlardı. Ve yine cahilce ondan azap bekliyorlardı.

قَالَ إِنَّمَا يَأْتِيكُمْ بِهِ اللَّهُ إِنْ شَاءَ وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ **(33)** وَلاَ يَنْفَعُكُمْ نُصْحِي إِنْ أَرَدْتُ أَنْ أَنْصَحَ لَكُمْ إِنْ كَانَ اللَّهُ يُرِيدُ أَنْ يُغْوِيَكُمْ هُوَ رَبُّكُمْ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ **(34)**

"-Eğer dilerse onu size getirecek olan ancak Allah'tır. Siz ondan kaçamayacaksınız. Eğer Allah sizi helak etmeyi dilemişse ben size ne kadar öğüt vermiş isem de, öğüdüm size fayda vermez. O, sizin Rabbinizdir ve O'na döndürüleceksiniz." (ayet: 33 - 34)

Siz, yok edilmeyi hak etmiş bir toplum olursanız, Allah da sizi yok eder. Aklını kullananlara ben yeterli açıklamayı yaptım, diyor Hz. Nuh. Siz aklınızı kullanmamaya kesin karar verdiyseniz, Allah'ın azabının

gelmesini bekleyin! Allah'dan başka sığınacak bir merciiniz de yoktur. Sonunda onun huzurunda hesap vereceksiniz.

Aşağıda gelen ayet hakkında, bazı müfessirler hitabın Hz. Muhammed (s.a.v.)'e, Mekke müşrikleri hakkında olduğunu belirtiyorlar. Çoğunluk ise bu ayetin Hz. Nuh kıssasının bir bölümü olarak, Hz. Nuh-'un uyardığı azabı, kendiliğinden uydurduğunu iddia eden inkarcılar hakkında olduğunu söylüyor.

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ اِنِ افْتَرَيْتُهُ فَعَلَيَّ إِجْرَامِي وَأَنَا بَرِيءٌ مِمَّا تُجْرِمُونَ **(35)**

"Yoksa, "Bunları uyduruyor" mu diyorlar? De ki:

-Eğer, bunları uyduruyorsam, suçu/günahı bana aittir. Ben sizin işlediğiniz günahlardan tamamen uzağım. " (ayet: 35)

Hz. Nuh'un, yukarıdaki "eğer Allah sizi helak etmeyi dilemişse" diye başlayan sözleri, belki de aşağıdaki ayetin tefsiri olarak söylediği düşünülebilir.

وَأُوحِيَ اِلَى نُوحٍ أَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ اِلاَّ مَنْ قَدْ آمَنَ فَلاَ تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ **(36)**

“Nuh'a: "Gerçekten iman edenlerin dışında, kesin olarak halkından kimse inanmayacak. O halde, onların yaptıklarına üzülme." diye vahyedildi.” (ayet: 36)

Artık haklarında karar kesinleşmişti. Onların yaptığına karşılık Allah da bu kendini bilmeyen küstah kâfirleri tufan ile helak edecekti. Fakat Hz. Nuh'u ve yanındaki mü'minleri kurtardıktan sonra.Hz. Nuh'a vahyetti:

وَاصْنَعِ الْفُلْكَ بِأَعْيُنِنَا وَوَحْيِنَا وَلاَ تُخَاطِبْنِي فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا اِنَّهُمْ مُغْرَقُونَ **(37)**

"Bizim gözetimimizde,vahyettiğimiz şekilde gemi yap, zulmedenler için beni muhatap alma, onlar suda boğulacaklardır." (ayet: 37)

38-47: NUH'UN GEMİSİ VE TUFAN

Allah'ın emri gereği Nuh Aleyhisselam, bir gemi yapmağa başlar. Böyle bir geminin yapılması inanmayanlara yeni bir eğlence kaynağı olur. -Nuh, Peygamberlikten vazgeçtin galiba, marangozluğa mı so-

yundun? türünden inkarcılıkta direnmelerinin Nuh'u bezdirmiş ve kendi halinde, tahtayla, mıhla vs. ile oynadığını düşünürler. Belki de kendilerini yeniden tehdit için yine orjinal bir alet icat etmeye çalışıyor diye düşünürler.

وَيَصْنَعُ الْفُلْكَ وَكُلَّمَا مَرَّ عَلَيْهِ مَلَأٌ مِنْ قَوْمِهِ سَخِرُوا مِنْهُ قَالَ اِنْ تَسْخَرُوا مِنَّا فَاِنَّا نَسْخَرُ مِنْكُمْ كَمَا تَسْخَرُونَ **(38)**

"Nuh gemiyi yapar. Halkının önde gelenleri ona her uğrayışlarında, onunla alay ederlerdi. O ise:

-Bizimle alay edin bakalım, biz de, alay ettiğiniz gibi sizinle alay edeceğiz, derdi. " (ayet: 38)

Hz. Nuh, bilmektedir ki artık bu müşriklerde ümit kalmamıştır. Bunlar, bir azaptan başka hiç bir şeyle akıllanmayacaklar. Ama o zaman da iş işten çoktan geçmiş olacak. Fakat Hz. Nuh, görevini yaptığı için içi rahattır. Kendisiyle dalga geçen müşriklere karşı konuşmasını şöyle sürdürür:

فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُقِيمٌ **(39)**

"Birazdan aşağılatıcı azabın kime geleceğini ve kalıcı azabın kimi kuşatacağını anlayacaksınız." (ayet: 39)

Gemi yapılıp bitirilir; Allah'ın yeryüzünden izi silinmeyecek olan büyük tufanının zamanı gelmiştir artık. Bundan yalnızca Hz. Nuh'un gemisinde olan kimseler kurtulacaktır. İman eden ve Allah'ın sözlerine kulak veren, doğru yolda yürümeyi kendisine ilke edinmiş insanlar kurtulacaktır.

Allah, Hz. Nuh'a yeryüzündeki hayvanlardan birer çift ile ailesini ve iman edenleri gemiye almasını emreder.

Hayvanlardan birer çift almasının hikmeti herhalde, insanın hayvanlara olan ihtiyacıdır. Gıda, giyim, taşıma ve diğer değişik konularda insanın her zaman onlara ihtiyacı vardır. Böylece nesillerinin devamı sağlanmıştır.

حَتَّى إِذَا جَاءَ اَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُّورُ قُلْنَا احْمِلْ فِيهَا مِنْ كُلٍّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ وَأَهْلَكَ اِلاَّ مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ وَمَنْ آمَنَ وَمَا آمَنَ مَعَهُ اِلاَّ قَلِيلٌ **(40)**

"Sonunda emrimiz gelip, yerden sular kaynamağa başlayınca:

-Her hayvandan dişili erkekli birer çift al, aleyhlerinde hüküm verilmiş olan dışında aileni ve iman edenleri ona bindir." dedik. Zaten onun yanında iman etmiş olan kimseler çok azdı." (ayet: 40)

"yerden sular kaynamağa başlayınca" anlamını verdiğimiz "ve fâret-tennûr" ifadesi değişik şekillerde yorumlanmıştır. Biz bu yorumlara girmeden sadece verilen kısa anlamlardan bazılarını zikredeceğiz. Müfessirlerin çoğunluğu tennur kelimesinin ocak anlamında olduğunu kabul etmişlerdir. Bir kısmı, Arabın yeryüzüne mecazen tennur dediğini , bir kısmı ise Hz. Ali'den rivayet edildiği söylenen 'fâretü'ttennur' kalıbının 'Şafak attı, sabah oldu.' anlamında kullanıldığını kabul etmiştir. Yine bir kısım müfessirler de bu ibarenin "İş kızıştı, şiddetlendi." anlamında olduğunu söylemişlerdir. Tennur'un, geminin hareketini sağlayan motor gibi bir şey olduğunu iddia edenler bile olmuştur.[1]

Bizce tüm bu açıklamalar birer yorumdan öte geçmeyen, hakikatini de tespite imkan olmayan önemsiz şeylerdir. Önemli olan olayın büyüklüğü ve dehşetidir. İster tandır gibi yeryüzünden sular kaynasın, ister sağanak halinde gökten insin. Gerçekten insanlık tarihinde unutulmayacak bir iz bırakmış, adeta insanın Âdemden sonra ikinci varoluşu gibi.

Allah, Hz. Nuh'a "hakkında hüküm verilmiş olan dışında" aileni gemiye bindir derken, Hz. Nuh'a inanmayan bir oğlunun gemiye binmeyeceğini haber veriyordu. Hz. Nuh, yakınlarına ve gemi yolcularına:

وَقَالَ ارْكَبُوا فِيهَا بِاسْمِ اللَّهِ مَجْرَاهَا وَمُرْسَاهَا إِنَّ رَبِّي لَغَفُورٌ رَحِيمٌ **(41)**

"O'na binin, Onun yürümesi ve durması Allah'ın adıyladır. Şüphesiz Rabbim, bağışlayan ve merhamet edendir." dedi.. (ayet:41)

Hz. Nuh bu sözüyle, böyle dehşetli bir tufanda insanı geminin değil yalnızca Allah'ın koruyabileceğini hatırlatıyordu. Çünkü gemi dağlar gibi dalgalarla karşı karşıya idi. Hz. Nuh'un inkarcı oğlu ise gemiye binmeye gerek duymayanlardandı.

وَهِيَ تَجْرِي بِهِمْ فِي مَوْجٍ كَالْجِبَالِ وَنَادَى نُوحٌ ابْنَهُ وَكَانَ فِي مَعْزِلٍ يَابُنَيَّ ارْكَبْ مَعَنَا وَلاَ تَكُنْ مَعَ الْكَافِرِينَ **(42)** قَالَ سَآوِي إِلَى جَبَلٍ يَعْصِمُنِي مِنَ الْمَاءِ قَالَ لاَ عَاصِمَ

[1] Bkz. Elmalı Tefsiri, Hud Sûresi, 40. ayet tefsiri.

الْيَوْمَ مِنْ اَمْرِ اللَّهِ اِلاَّ مَنْ رَحِمَ وَحَالَ بَيْنَهُمَا الْمَوْجُ فَكَانَ مِنَ الْمُغْرَقِينَ (43)

"Gemi dağlar gibi dalgalar arasında akıp gidiyordu. Nuh, bir kenara çekilmiş oğluna:

-Yavrucuğum, bizimle bin, kâfirlerle olma!" diye çağırdı. Oğlu:

-Beni sudan koruyacak bir dağa sığınırım." dedi. Nuh:

-Bugün, Allah'ın kendisine acıdığından başkasının tutunacağı bir yer yoktur." derken aralarına bir dalga girdi de o da boğulanlardan oldu." (ayet: 42-43)

Bir peygamberin oğlu bile olsa, eğer inkarcı ise babası onu kurtaramaz. Eğer insan hidayeti istemezse babası peygamber de olsa ona hidayet veremez. Babasının içi parçalansa bile kâfirlikte direnenleri Allah helak eder. İşte Hz. Nuh da aynı durumda.

Tufan hedefine ulaşmış, yeryüzünde kâfirlerin kökü kazınmıştı. Allah'ın emri geldi:

وَقِيلَ يَاأَرْضُ ابْلَعِي مَاءَكِ وَيَاسَمَاءُ أَقْلِعِي وَغِيضَ الْمَاءُ وَقُضِيَ الْاَمْرُ وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ وَقِيلَ بُعْدًا لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ (44)

"-Ey yeryüzü suyunu yut, ey gök sen de yağmuru kes!"denildi. Su çekildi, emir gerçekleşti, gemi Cudi'ye oturdu. Ve şöyle denildi:

-Kahrolsun zalim toplum!" (ayet: 44)

Hz. Nuh'un gemisinin oturduğu dağ merak edile gelmiştir. Cudi kelimesi dağın özel adı mıdır; yoksa cudi kelimesi dağ anlamına mı geliyor? Nuh'un gemisinin izlerini bulmak için çeşitli çalışmalar yapılıyor.. Farklı dağların adı Cudi. Olayın tarihi bulgularla tespiti konumuzun dışında. Bu konuda değişik söylentiler her zaman devam edecektir. Fakat olayın anlam boyutu üzerinde ciddi çalışmalar ne yazık ki çok azdır. Asıl durulması gereken konunun, olayın kalıntılarını tespitten çok, hangi sebeplerle Allah'ın böylesi bir helaki insanlara lâyık gördüğünü araştırmak olmalıdır.

Hz. Nuh, müşriklerle birlikte boğulan oğluna üzülüyordu. Ümitsiz de olsa Allah'a yalvardı:

وَنَادَى نُوحٌ رَبَّهُ فَقَالَ رَبِّ اِنَّ ابْنِي مِنْ أَهْلِي وَاِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ وَأَنْتَ أَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ (45)

"Nuh, Rabbine yalvararak şöyle dedi:

-Rabbim, Şüphesiz oğlum benim ailemdendir ve şüphesiz senin vaadin de gerçektir. Sen hüküm verenlerin en doğru karar verenisin!" (ayet: 45)

Yani şöyle demek istiyordu; Rabbim, sen benim ailemi kurtaracağını bana vaad etmiştin. Oğlum da benim canımdan, kanımdandı, ama onu helak ettin. Gerçi ben senin her işinde adil olduğuna iman ediyorum. Fakat oğlumun akibetinden endişe ediyorum..

Allah'ın Hz. Nuh'a cevabı ise şiddet ve kesinliği yanında açık bir uyarıyı da içeriyordu:

قَالَ يَانُوحُ اِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ اِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ فَلاَ تَسْأَلْنِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ اِنِّي أَعِظُكَ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ (46)

"-Ey Nuh, kesinlikle o senin ailenden değildi, çünkü doğru olmayanı yaptı. Öyleyse, bilmediğin şeyi benden dileme. Cahillerden olma diye sana öğüt veriyorum." dedi." (ayet: 46) Hz. Nuh, Rabbinin bu hitabı üzerine kendine geldi ve yaptığı hatayı anladı. Rabbine tevbe etti:

قَالَ رَبِّ اِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَسْأَلَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَإِلاَّ تَغْفِرْ لِي وَتَرْحَمْنِي أَكُنْ مِنَ الْخَاسِرِينَ (47)

"-Rabbim, bilmediğim şeyi senden dilemekten sana sığınırım. Eğer beni bağışlamaz ve bana acımazsan hüsrana uğrayanlardan olurum, dedi." (ayet: 47)

48-49: TUFANDAN SONRA

Tufan dinmişti. Artık yepyeni bir hayat ve yepyeni bir dünya vardı. Tüm müşrikler, inkarcılar ve zalimler yok olmuş, dünya temizlenmişti. Artık iman eden bir nesil vardı. Hz. Nuh'un başlarında olduğu bir avuç müslüman. Allah, onlara yeni bir başlangıç sunarken şöyle sesleniyordu:

قِيلَ يَانُوحُ اهْبِطْ بِسَلاَمٍ مِنَّا وَبَرَكَاتٍ عَلَيْكَ وَعَلَى أُمَمٍ مِمَّنْ مَعَكَ وَأُمَمٌ سَنُمَتِّعُهُمْ ثُمَّ يَمَسُّهُمْ مِنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ **(48)**

"-Ey Nuh, sana ve seninle birlikte olan topluluklara, bizden bir esenlik ve bereketle gemiden in. Ve daha sonraki toplumlara da (kâfir olsalar bile) geçimlikler vereceğiz. Sonra onlara katımızdan can yakıcı bir azap dokunacaktır." denildi." (ayet: 48)

Allah, bu yeni topluma esenlik ve bereket kapılarını açmıştı. Yeryüzünün imarını bunlara vermişti. Hem onlara, hem de onlardan sonra gelecek nesillere geçimlikler vereceğini bildiriyordu. Fakat, azabının da her zaman onu hak edenler için hazır olduğunu hatırlatıyordu.

Surenin bu noktasında Allah, Resulü Muhammed'e kendisine anlattığı bu olayın sebeb ve hikmetini şu ifadelerle bildiriyordu.

تِلْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهَا إِلَيْكَ مَا كُنْتَ تَعْلَمُهَا أَنْتَ وَلاَ قَوْمُكَ مِنْ قَبْلِ هَذَا فَاصْبِرْ إِنَّ الْعاقِبَةَ لِلْمُتَّقِينَ **(49)**

"İşte bunlar, sana vahyettiğimiz bilinmeyen haberlerdir. Bundan önce ne sen ne de kavmin onu bilmiyordunuz. O halde Sabret, zafer Allah'tan korkanlarındır." (ayet: 49)

Surenin iniş döneminin, müslümanların Mekke müşriklerinden işkence ve eziyet gördükleri, Peygamberin himayecisi amcası Ebu Talib'in ve baş yardımcısı eşi Hz. Hatice'nin öldüğü bir zaman olduğunu hatırlarsak verilmek istenen mesajı daha iyi kavrarız.

Burada şu denilmek isteniyor. Ey Muhammed ve onun yanındaki mü'minler, sabredin. Bakın Hz. Nuh sabretti, sonuçta kazandı. Allah, müşrikleri helak etti; Nuh'u kurtardı. Siz de sabreder, tüm işkencelere rağmen dininizde sebat gösterirseniz, Allah'tan korkup O'nun buyruklarını yerine getirirseniz zafere ulaşırsınız. Allah yaşadığınız toplumdaki inkarcıları da helak eder.

50-60: ÂD KAVMİ VE HZ. HÛD

Hz. Nuh'tan sonra da insanlar, yine ikiye ayrıldılar. Bir yanda mü'minler, diğer yanda kâfirler. Bir yanda Allah'ın gönderdiklerine göre yaşamayı, kendilerine hayat metodu olarak benimseyenler; diğer yanda kendi arzu ve atalarının uydurduğu batıllarla hayatlarına yön veren insanlar. Allah, yeni bir peygamberle, insanları yine uyarıp onlara yol gösteriyor. Bu peygamber Hud, o toplum Âd. Hud Aleyhisselam, Âd toplumunun bir ferdi. Allah'ın elçisi olma şerefine nail olmuş bir ferdi...

وَإِلَى عَادٍ أَخَاهُمْ هُودًا قَالَ يَاقَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ إِنْ أَنْتُمْ إِلاَّ مُفْتَرُونَ (50) يَاقَوْمِ لاَ أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِنْ أَجْرِي إِلاَّ عَلَى الَّذِي فَطَرَنِي أَفَلاَ تَعْقِلُونَ (51)

"Âd toplumuna da kardeşleri Hûd'u gönderdik:

-Ey halkım, dedi. Allah'a kulluk edin, sizin O'ndan başka ilahınız yoktur. Ötekileri siz uyduruyorsunuz.

Ey halkım, sizden bir mükafat beklemiyorum. Mükafatım, beni yoktan yaratana aittir. Aklınızı kullanmıyor musunuz?" (ayet: 50- 51)

Tüm peygamberlerin ortak çağrısı: "yalnızca Allah'a kulluk!" Allah'tan başkasına asla kulluk etmemek. Ama insanların her zaman düştüğü hata yine bu. Çoğu kere de insanları Allah adına kandıran şeytanın oyununa gelerek Allah'ın emri imiş gibi, Allah'tan başkalarına kulluk edilir. Bazen bu, kendilerine Allah'tan başkasına kulluk etmeyeceksiniz diye öğreten peygamberlere bile tapınma şeklinde belirir. İşte, Hz. İsa'ya taptıkları gibi, Hz. Muhammed (s.a.v.)'e taptıkları gibi.. Bütün kainatın onun için yaratıldığı, Allah'ın bile onun arzusunu baş tacı ettiği, kendisine aşık olduğu bir peygamber anlayışı kulluk bilincinden uzak bir anlayıştır. Ölümsüz, her yerde hazır olan ve insanlara görünmeden bazı hoca efendilerin vaazını dinleyip, onlara ilhamlarda bulunan ve kainatta her şeyin arzusuna göre cereyan ettiği bir kişiye peygamber denemez. Dualara adıyla başlanan ve kendisinden medet umulan, adı ululanan Rab'tir. Mü'minlerin Rabbi da sadece Allah'tır. Hûd'un dediği gibi:

وَيَاقَوْمِ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا وَيَزِدْكُمْ قُوَّةً إِلَى قُوَّتِكُمْ وَلاَ تَتَوَلَّوْا مُجْرِمِينَ (52)

"Ey halkım, Rabbinizden af dileyin. Sonra O'na yönelin ki size bol bol yağmur göndersin. Kuvvetinize kuvvet katsın, siz de suçlular olarak yüz çevirmeyin." (ayet: 52)

Eğer dua edecekseniz Allah'a yönelin ve Ondan isteyin. Günahlarınız için de Ondan mağfiret dileyin. Size yardım edecek ancak O'dur. İnsanlar, hakka uyma konusunda, hiç çekinmeden uydukları batıla duymadıkları kuşkuyu duyarlar. Yaşadıkları batılı sorgulama yerine, kendilerine gösterilen hakkı sorgulamaya ve ona uymamak için ayak diremeye çok meyillidirler. Nitekim Hûd'a da aynısını yaptılar:

قَالُوا يَاهُودُ مَا جِئْتَنَا بِبَيِّنَةٍ وَمَا نَحْنُ بِتَارِكِي آلِهَتِنَا عَنْ قَوْلِكَ وَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ (53)

"-Ey Hûd, sen bize apaçık bir belge getirmedin, biz de senin sözünle ilahlarımızı bırakacak ve sana inanacak değiliz." (ayet: 53)

SENİ İLAHLARIMIZ ÇARPMIŞ

Hûd'un, insanları yalnız Allah'a kulluğa çağırması, batıllara inanan toplumun hoşuna gitmemiş ve Hûd'un delillerini de yeterli bulmamışlardı. Hûd'a uymayacaklarını açıkça söylüyorlar ve Hûd'u ilahlarından birinin çarpmış olabileceğini düşünüyorlardı. Bir ilahla yetinmeyen o toplum kendilerine yardımı olsun, kendilerini kurtarsın diye bir çok ilaha birden tapıyorlardı.

Hûd da bu anlayışı kıt topluma Allah'ı şahit tutarak, onların tüm şirklerinden uzak olduğunu, sahte ilahlardan hiç bir korkusu olmadığını, ne yapabiliyorlarsa derhal yapmalarını beklediğini ilan ederek, batıllarına meydan okuyordu.

إِنْ نَقُولُ إِلاَّ اعْتَرَاكَ بَعْضُ آلِهَتِنَا بِسُوءٍ قَالَ إِنِّي أُشْهِدُ اللَّهَ وَاشْهَدُوا أَنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ (54) مِنْ دُونِهِ فَكِيدُونِي جَمِيعًا ثُمَّ لاَ تُنْظِرُونِي (55)

"-Biz ancak "seni ilahlarımızdan biri çarpmış" demekten başka bir şey demeyiz." dediler. Hûd:

-Ben, Allah'ı şahit tutuyorum. Siz de şahit olun ki, ben sizin O'nu bırakıp koştuğunuz şirklerden uzağım. Bana tüm tuzağınızı kurun. Göz açtırmayın, dedi." (ayet: 54-55)

Hûd, müşriklerin batıl ilahlarına meydan okurken, Allah'a dayandığını ve Allah'ın herkesin gerçek rabbi olduğunu ve bütün gücün ve her canlının alın yazısının onun elinde olduğunu ilan ediyordu:

إِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ رَبِّي وَرَبِّكُمْ مَا مِنْ دَابَّةٍ إِلاَّ هُوَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا إِنَّ رَبِّي عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ (56)

"Şüphesiz ben, benim de sizin de Rabbiniz olan Allah'a dayandım. Hiç bir canlı yoktur ki alın yazısı O'nun elinde olmasın. Şüphesiz Rabbim, doğru bir yol üzerindedir." (ayet: 56)

Allah, her şeyin en doğrusunu yapar. Hükmettiği varlıklara zulmetmez. İnsanın da yanlış yolda gitmesini istemez. Bunun için insanlar arasından elçiler seçerek onlar vasıtasıyla tüm insanlığa doğru yolu gösterir.

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ مَا أُرْسِلْتُ بِهِ إِلَيْكُمْ وَيَسْتَخْلِفُ رَبِّي قَوْمًا غَيْرَكُمْ وَلاَ تَضُرُّونَهُ شَيْئًا اِنَّ رَبِّي عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ **(57)**

"Ben size elçisi olduğum şeyi açıkladım. Eğer yüz çevirirseniz Rabbim, yerinize sizden başka bir toplum getirir. Ona hiç bir şekilde zarar veremezsiniz. Kuşkusuz Rabbim, her şeyi koruyandır, dedi." (ayet: 57)

Her şeyin üzerinde koruyucu olan, evliya, peygamber ve başka varlıklar değil, yalnızca Allah'tır. Eğer bir toplum O'nun istediği gibi yaşamazsa Allah da o toplumu yok eder onun yerine başka bir toplum getirir.

İşte bunun örneği: Hûd'un uyarılarına kulak asmayan ve Allah'ın ihtarlarını dinlemeyen Âd kavmi yok edildi. Hûd ve mü'minler onların yerine hakim oldu.

وَلَمَّا جَاءَ اَمْرُنَا نَجَّيْنَا هُودًا وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَنَجَّيْنَاهُمْ مِنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ **(58)** وَتِلْكَ عَادٌ جَحَدُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَعَصَوْا رُسُلَهُ وَاتَّبَعُوا اَمْرَ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ **(59)** وَأُتْبِعُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ اَلاَ اِنَّ عَادًا كَفَرُوا رَبَّهُمْ اَلاَ بُعْدًا لِعَادٍ قَوْمِ هُودٍ **(60)**

"Emrimiz gelince Hûd'u ve yanındaki mü'minleri rahmetimizle kurtardık. Onları çetin bir azaptan koruduk.

İşte Âd, Rabbinin ayetlerini bile bile inkar ettiler ve O'nun elçilerine isyan edip, her inatçı zorba emrine uydular. Bu dünyada da, kıyamet gününde de lanete uğradılar. İyi bilin ki Âd, Rabbini tanımadı. Dikkat edin, Hûd'un toplumu Âd helak edildi." (ayet: 58-60)

61-68: SEMUD TOPLUMU VE Hz. SALİH

Tarihten yeni bir kesit, yeni bir toplum ve yeni bir peygamber. Semûd toplumu ve onlara gönderilen Hz. Salih peygamber. Sanki baş-

tan beri yaşanan olayların bir tekrarı, kendinden sonra yaşanacak olayların bir provası gibi. Hep aynı sahneler. Uyarıcı ve tek bir Allah'a kulluğa çağıran peygamber ve O'na türlü bahanelerle karşı gelen, inanmamak için direnen cahil ve sapkın toplum..

وَإِلَى ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا قَالَ يَاقَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ هُوَ أَنْشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَاسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا فَاسْتَغْفِرُوهُ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ إِنَّ رَبِّي قَرِيبٌ مُجِيبٌ **(61)**

"Semûd'a kardeşleri Salih'i gönderdik.

-Ey halkım, Allah'a kulluk ediniz. Sizin, O'ndan başka bir ilahınız yoktur. Sizi yeryüzünde meydana getiren ve sizin orayı imar etmenizi dileyen O'dur. O halde O'ndan af dileyin. Sonra da O'na yönelin. Kuşkusuz Rabbim, yakındır, duaları kabul edendir, dedi." (ayet: 61)

"Sizin Allah'tan başka ilahınız yoktur." ifadesi, kendisine kulluk maksadıyla yöneleceğiniz ve kutsayacağınız, korkup bağlanacağınız bir başka varlık daha yoktur. Herşeyi yaratan, yaşatan, yöneten, idare eden ve planlayan yalnızca Allah'tır. Her zaman, diri ve tüm evrene tek başına hakim olan yalnızca O'dur. O'nun hiç bir yardımcıya ve ortağa ihtiyacı yoktur. Herkes ve her şey O'nun hizmetçisi ve kuludur. Herkes ve her şey kendisine ister istemez boyun eğmiştir. Onun emir ve izninin dışına çıkamazlar. Ama, müşrikler bunu bilmez. Onlar, uyup gittikleri atalarının yolundan başka bir şey de bilmezler. Atalarının doğru yolda olduğundan hiç şüpheleri yoktur. Onların gözünde atalarının yolundan başka her yol sapık ve yanlıştır. Hz. Salih de onları sadece Allah'a kulluğa çağırınca, Hz. Salih'in aralarındaki değeri bir anda sıfırlandı. Kendisine şüphe ile bakılan bir kimse haline geldi. Çünkü aykırı şeyler söylüyordu:

قَالُوا يَاصَالِحُ قَدْ كُنْتَ فِينَا مَرْجُوًّا قَبْلَ هَذَا أَتَنْهَانَا أَنْ نَعْبُدَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا وَإِنَّنَا لَفِي شَكٍّ مِمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ مُرِيبٍ **(62)**

"Ey Salih, bundan önce aramızda kendisinden iyilik beklenen bir kimse idin. Şimdi, atalarımızın kulluk ettiklerine bizim kulluk etmemizi mi yasaklıyorsun? Doğrusu biz, davet ettiğin şeyden iyiden iyiye şüphe ediyoruz, dediler." (ayet: 62)

Hz. Salih'in, kendisine şüphe ile bakan halka öğüt mahiyetinde verdiği şu anlamlı sözler üzerinde ne kadar düşünülse azdır.

قَالَ يَاقَوْمِ أَرَأَيْتُمْ اِنْ كُنْتُ عَلَى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّي وَآتَانِي مِنْهُ رَحْمَةً فَمَنْ يَنْصُرُنِي مِنَ اللَّهِ اِنْ عَصَيْتُهُ فَمَا تَزِيدُونَنِي غَيْرَ تَخْسِيرٍ **(63)**

Salih:

"-Ey halkım, Rabbimden bir belge üzerinde isem ve bana ondan bir rahmet verilmiş olduğu halde O'na isyan edersem, bana Allah'a karşı kim yardım edebilir?! Bana zararımı artırmaktan başka bir şey yapamazsınız, dedi." (ayet: 63)

Allah'ın rahmetine ve lütuflarına nail olduktan, Rabbin açık belgelerine sahip olduktan sonra halkın güvenini kaybetmemek için, Allah'ın açıklanmasını emrettiği konuları halkın gündemine getirmemek suretiyle isyan etmek ne büyük zulümdür. Bu zulmü cahil bir kimse işlese o kadar tehlikeli olmayabilir, fakat, bunu Allah'ın elçilik rütbesiyle şereflendirdiği bir kimseden beklemek akıl almayacak bir küstahlıktır.

Hz. Salih, Rabbine karşı gelip, halkının eski inançlarına hiç dokunmasa, halkı onu Allah'a karşı koruyabilir mi? Onu Allah'ın azabından kurtarabilirler mi? Hayır, Sadece Hz. Salih'in zararını artırır ve onu büyük bir azap çukuruna itmiş olurlar.

Rabbinin ayetlerini insanlara duyurmak zorunda olan her salih kul, Hz. Salih'in konumundadır. Kendilerine Allah'ın ayetleri okunduğu halde, atalarının yolunu daha üstün görüp, Allah'ın yoluna şüphe ve çekince ile bakan toplumlar da Hz. Salih'e karşı inatçı ve inkarcı olan halkın örneğidir. Hz. Salih'in içinde yaşadığı topluma Allah, gerçekleri görmelerini sağlamak için bir mucize olarak deveyi gönderiyor. Salih, onlara şöyle diyor:

وَيَاقَوْمِ هَذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ لَكُمْ آيَةً فَذَرُوهَا تَأْكُلْ فِي أَرْضِ اللَّهِ وَلاَ تَمَسُّوهَا بِسُوءٍ فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابٌ قَرِيبٌ **(64)**

"Ey halkım, Bu, size açık bir belge olarak Allah'ın devesidir. Onu bırakın, Allah'ın toprağında yayılsın. Ona kötülük etmeyin; yoksa sizi çok yakında bir azap çarpar." (ayet: 64)

Allah, bir ayet olan bu devenin özelliklerini ayrıntılı olarak bildirmiyor. Fakat, onun ayet/mucize olması, ve 'Allah'ın devesi' ifadesiyle özel bir öneme sahip olduğu belli oluyor. Bu deve konusunda İsrailiyat olarak rivayet edilen hikayeleri bir kenara bırakıyoruz. Bu devenin bir mucize/belge olarak kendilerine imtihan vesilesi kılınmasına bile ta-

hammül edemeyen zalim toplumun azgınları koşup, sanki Allah'a savaş açarcasına bu deveyi kesiyorlar.

فَعَقَرُوهَا فَقَالَ تَمَتَّعُوا فِي دَارِكُمْ ثَلاَثَةَ أَيَّامٍ ذَلِكَ وَعْدٌ غَيْرُ مَكْذُوبٍ **(65)**

(Hz. Salih'i dinlemeyip) "Deveyi kestiler. "Ancak üç gün daha yurdunuzda yaşarsınız, bu yalanlanmayacak bir sözdür, dedi." (ayet: 65)

Allah da; kendisine karşı nankörlük eden ve açık tehditlerine meydan okuyan zalim toplumu hak ettikleri cezaya çarptırıyor. Gönderdiği belgelere sahip çıkan ve gösterdiği yolu yol edinenleri kurtuluşa erdiriyor.

فَلَمَّا جَاءَ اَمْرُنَا نَجَّيْنَا صَالِحًا وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَمِنْ خِزْيِ يَوْمِئِذٍ اِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ **(66)** وَأَخَذَ الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دِيَارِهِمْ جَاثِمِينَ **(67)** كَأَنْ لَمْ يَغْنَوْا فِيهَا اَلاَ اِنَّ ثَمُودَ كَفَرُوا رَبَّهُمْ اَلاَ بُعْدًا لِثَمُودَ **(68)**

"Emrimiz gelince Salih'i ve beraberindeki mü'minleri, katımızdan bir rahmet ile o günün aşağılatıcı azabından kurtardık. Kuşkusuz Rabbin güçlüdür, onurludur. Zalimleri ise bir çığlık aldı ve yurtlarında diz üstü çöke kaldılar. Sanki orada hiç yaşamamışlardı. Bilin ki, Semud, Rabbini tanımadı. Bilin ki Semud, helak edildi." (ayet: 66- 68)

Rabbimizin olayı böylesine ortaya serişi, başka söze ihtiyaç hissettirmiyor, değil mi?

69-77: İBRAHİM VE ELÇİLER

Semud'un helak haberinden sonra ayetler bir başka helakı anlatmaya girmeden önce ona hazırlık niteliğinde, Hz. İbrahim'in hikayesini anlatmaya başlıyor.

Hz. İbrahim'in, helak için gönderilen meleklerle diyalogu konunun başlangıcını oluşturuyor:

وَلَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبُشْرَى قَالُوا سَلاَمًا قَالَ سَلاَمٌ فَمَا لَبِثَ أَنْ جَاءَ بِعِجْلٍ حَنِيذٍ **(69)** فَلَمَّا رَأَى أَيْدِيَهُمْ

لاَ تَصِلُ إِلَيْهِ نَكِرَهُمْ وَاَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً قَالُوا لاَ تَخَفْ اِنَّا أُرْسِلْنَا اِلَى قَوْمِ لُوطٍ (70)

"Elçilerimiz, müjde ile İbrahim'e gelmişler ve "selam!" demişlerdi. İbrahim de: "Selam!" deyip, hemen bir kızartılmış dana getirdi. Ellerini ona uzatmadıklarını görünce durumları hoşuna gitmedi ve içine bir korku düştü.

-Korkma, dediler. "Biz, Lût halkına gönderildik."(ayet: 69-70)

Hz. İbrahim, ikram ettiği yemeği yemeyen bu esrarengiz misafirlerden kuşkulanmaya başlamıştı. Kimdi bunlar ve niçin gelmişlerdi, kendisinden ne istiyorlardı, niçin önlerine koyduğu yemeği yememişlerdi? Bu, bir belanın geliyorum demesi gibi bir şeydi. Misafirler, ziyaretlerinin sebebini açıklayarak, korkacak bir şeyin olmadığını, kendilerinin lut kavmini yok etmek üzere gönderildiklerini ve aynı zamanda Hz. İbrahim ailesine evlat müjdesi ile geldiklerini haber verdiler.

وَامْرَأَتُهُ قَائِمَةٌ فَضَحِكَتْ فَبَشَّرْنَاهَا بِإِسْحَاقَ وَمِنْ وَرَاءِ إِسْحَاقَ يَعْقُوبَ (71)

"Bu arada ayakta durmakta olan karısı güldü. Biz, Ona İshak'ı müjdeledik. İshak'ın ardından da Yakub'u!" (ayet: 71)

Hiç çocuğu olmamış ve oldukça yaşlı sayılacak bir çağa gelmiş bulunan Hz. İbrahim'in karısı, böyle bir müjdeye ne diyeceğini şaşırmıştı. Âdeta şok olmuştu.

Bu yaştan sonra nasıl bir çocukları olabilirdi? Oysa kendilerine bir değil iki çocuk müjdesi birden veriliyordu.

Allah'ın dilemesi her şeyin üzerindeydi. O bir şeyin olmasını istediği zaman, sadece ona "ol!" demesi yeterliydi. İşte burada da, azmış sapmış bir kavmi helak ederken, yaşlanmış ve çocuk yapma ihtimali kalmamış insanların neslini iki gürbüz oğlan çocuğu ile güçlendirmeye kadirdi. İnsanın aklı almasa bile.. İbrahim'in hanımı bu müjdeye şaşkınlığını şu sözlerle dile getiriyordu:

قَالَتْ يَاوَيْلَتَا أَأَلِدُ وَأَنَا عَجُوزٌ وَهَذَا بَعْلِي شَيْخًا اِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عَجِيبٌ (72)

"Vay başıma gelenler, Ben ihtiyar bir kadınım, kocam da yaşlı olduğu halde nasıl doğurabilirim? Bu şaşılacak bir şey! dedi." (ayet: 72)

Meleklerin bu şaşkınlığa verdikleri cevap ise çok anlamlıydı:

قَالُوا أَتَعْجَبِينَ مِنْ اَمْرِ اللَّهِ رَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ اِنَّهُ حَمِيدٌ مَجِيدٌ **(73)**

"Sen Allah'ın işine mi şaşırıyorsun? dediler, "Ey evin halkı, Allah-'ın rahmeti ve bereketi sizin üzerinizdedir. Şüphesiz, övgüye lâyık ve eşsiz cömert O'dur." (ayet: 73)

Bu arada Hz. İbrahim'in korkusu geçmiş, bu tatlı müjdeyi de almıştı. Artık, meleklerle sohbete başlamış ve Lût'un içinde yaşadığı halk konusunda, onların başına gelecek helak konusunda meleklerle tartışmaya başladı. Hz. İbrahim karakter olarak çok yumuşak huylu birisi olduğu için Lût kavminin helak olmasına bile gönlü razı olmuyordu.

فَلَمَّا ذَهَبَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ الرَّوْعُ وَجَاءَتْهُ الْبُشْرَى يُجَادِلُنَا فِي قَوْمِ لُوطٍ **(74)** اِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَحَلِيمٌ أَوَّاهٌ مُنِيبٌ **(75)**

"İbrahim'in korkusu geçip, müjdeyi de alınca Lût'un kavmi hakkında bizimle tartışmaya başladı. Çünkü İbrahim, çok yumuşak ve yufka yürekliydi, kendisini (Allah'a) vermişti." (ayet: 74-75)

Hz. İbrahim istemese bile Allah bir konuda karar verince bunu değiştirmek Hz. İbrahim'in haddine düşmezdi. O da her kul gibi bir kul idi. Bunun için melekler O'na şöyle dediler:

يَااِبْرَاهِيمُ أَعْرِضْ عَنْ هَذَا اِنَّهُ قَدْ جَاءَ اَمْرُ رَبِّكَ وَاِنَّهُمْ آتِيهِمْ عَذَابٌ غَيْرُ مَرْدُودٍ **(76)**

"Ey İbrahim, bundan vazgeç, Şüphesiz Rabbinin emri gelmiştir. Ve onlara kesinlikle geri çevrilemeyecek bir azap gelmektedir." (ayet: 76) dediler.

وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِيءَ بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا وَقَالَ هَذَا يَوْمٌ عَصِيبٌ **(77)**

“Elçilerimiz, Lut'a gelince endişelendi. Onları korumaktan aciz olduğu için sıkıntı bastı ve "Zorlu bir gün." dedi.” (ayet: 77)

78-83: LÛT VE TOPLUMU

Hz. Lût'un içinde yaşadığı halk çok ahlaksız ve sapık bir halde idi. Şeytan, insanı saptırmaya görsün. Ona her türlü pisliğin ve namussuzluğun kapısını açar. Allah'ın, kadın ve erkek, iki cins olarak yaratıp

düzenlediği, birbirleriyle meşru sınırlar içerisinde evlenip, cinsel ihtiyaçlarını da helal yoldan karşılamalarını takdir ettiği halde bazı fıtratı bozulmuş kimseler bununla yetinmeyip, harama ve sapıklığa koşma alçaklığına düşerler. Eşcinselliğe yönelirler.

İşte Lût kavmi de bu alçaklığı kendilerine meziyet edinmiş bir toplumdu. Lût'un tüm çabalarına rağmen, ahlaksızlıkta direniyorlar ve Lût ile sadece eğleniyorlardı. Bunun için azabı hak etmişlerdi..

Bu toplumu yok edecek melekler, onlara genç delikanlılar şeklinde gelmişti. Böylece onları bir kere daha imtihan ediyorlardı. Melekler,İbrahim'e misafir olarak geldikleri gibi Lût'a da misafir olarak gelmişlerdi.

"Elçilerimiz, Lût'a gelince endişelendi. Onları korumaktan aciz olduğu için sıkıntı bastı ve "Zorlu bir gün." dedi.

وَجَاءَهُ قَوْمُهُ يُهْرَعُونَ إِلَيْهِ وَمِنْ قَبْلُ كَانُوا يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ قَالَ يَاقَوْمِ هَؤُلاَءِ بَنَاتِي هُنَّ اَطْهَرُ لَكُمْ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَلاَ تُخْزُونِي فِي ضَيْفِي أَلَيْسَ مِنْكُمْ رَجُلٌ رَشِيدٌ **(78)**

“Daha önce çirkin işler yapan halk, koşarak O'na geldiler. Lût:

-Ey kavmim, İşte bunlar, kızlarımdır. Onlar sizin için daha temizdir. Allah'tan korkun, misafirlerime beni rezil etmeyin. İçinizde hiç mi doğru (aklı başında) bir adam yok? dedi." (ayet: 78)

Hz. Lût, utancından ne yapacağını bilmiyordu. Alçak topluma karşı koyabilecek bir güce de sahip değildi. Çaresiz bir duruma düşmüştü. Onlara, kızlarını vermeyi teklif ediyordu. Onların kızlarına ilgi göstermeyeceğini de biliyordu. Fakat, misafir delikanlıları korumak için ne yapacağını şaşırmıştı. Halk ise Onun kızlarını teklif etmesine karşılık:

قَالُوا لَقَدْ عَلِمْتَ مَا لَنَا فِي بَنَاتِكَ مِنْ حَقٍّ وَاِنَّكَ لَتَعْلَمُ مَا نُرِيدُ **(79)**

"Senin kızlarınla bizim bir işimiz olmadığını biliyorsun. Sen bizim ne istediğimizi de elbette biliyorsun, dediler." (ayet: 79) Lût, çaresiz ve üzgün olarak:

قَالَ لَوْ أَنَّ لِي بِكُمْ قُوَّةً اَوْ آوِي اِلَى رُكْنٍ شَدِيدٍ **(80)**

"Keşke size yetecek bir kuvvetim ya da sığınacak sağlam bir yerim olsaydı, dedi." (ayet: 80)

Belki hayatında o günkü gün gibi bir gün daha yaşamamıştı. Böylesine insanı küçük düşürücü, kahredici bir olay daha olmuş muydu?

Hiç zannetmiyorum. Hayır, kahredici olay Lût'un başında değil, ahlaksız, hayvanlardan bile aşağılık bir duruma düşmüş toplumun başındaydı. Elçiler, Lût'u rahatlattılar:

قَالُوا يَالُوطُ اِنَّا رُسُلُ رَبِّكَ لَنْ يَصِلُوا إِلَيْكَ فَأَسْرِ بِأَهْلِكَ بِقِطْعٍ مِنَ اللَّيْلِ وَلاَ يَلْتَفِتْ مِنْكُمْ أَحَدٌ اِلاَّ امْرَأَتَكَ اِنَّهُ مُصِيبُهَا مَا أَصَابَهُمْ اِنَّ مَوْعِدَهُمْ الصُّبْحُ أَلَيْسَ الصُّبْحُ بِقَرِيبٍ **(81)**

"-Ey Lût, Biz Rabbinin elçileriyiz. Onlar, sana dokunamayacaklar. karanlık basınca ailenle beraber yola çık, karın dışında kimse geri kalmasın. Onların başına gelen, onun da başına gelecektir. Onlara vaat edilen sabahtır. Sabah da yakın değil mi?! dediler." (ayet: 81)

Bir gün içinde bir toplum tarih sahnesinden topsuz, tüfeksiz siliniyordu. Suçlarının cezasını çekiyorlardı. Cinsel sapıklık ahlâkı sıfırlayan,insanı hayvanlaştıran büyük bir fesat ve tüm pisliklerin başıdır. Maalesef yirminci asırda da insanların toptan helakini gerektirecek boyutta bu sapıklık yaşanmaktadır. Türkiye'de böylesi sapık kişiler sanatçı maskesi altında toplum tarafından sevilmekte, şarkıları, türküleri dinlenmekte ve kendilerine hayran olunmaktadır. Bu toplumsal olarak bozulmuşluğun bir göstergesidir. Hatta, dünyanın tüm eşcinsellerinin İstanbul'da büyük bir toplantı düzenlemek istediğini, şimdilik engellenen bu isteklerinin belki ileride kabul edilebileceğini düşünmek bile insanı kahredecek boyutta bir gelişmedir. Korkarım ki bu toplum için de sabah yakındır. Fakat bu sabah kimlerin üstüne doğacaktır. Kimler toprağın altında olacak ve ne yüzle Rabbin karşına çıkacaklardır, bilmiyorum.

Lût'un içinden çıktığı topluma azap kırbacı, sabahın gelişiyle birlikte şiddetle çarpıyordu:

فَلَمَّا جَاءَ اَمْرُنَا جَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا وَاَمْطَرْنَا عَلَيْهَا حِجَارَةً مِنْ سِجِّيلٍ مَنْضُودٍ **(82)** مُسَوَّمَةً عِنْدَ رَبِّكَ وَمَا هِيَ مِنَ الظَّالِمِينَ بِبَعِيدٍ **(83)**

"Emrimiz gelince oranın altını üstüne getirdik. Üzerlerine Rabbin katından, işaretli olarak yığın yığın sert taş yağdırdık. Bunlar şimdi de zalimlerden uzak değildir." (ayet: 82-83)

84-95: MEDYEN VE ŞUAYİB

Allah'ın ibret olması için örnek verdiği toplumlardan birisi de Medyen Toplumudur. Bu toplum da kendinden önce geçen toplumların başına gelenlere hiç önem vermeden, batıl inanç ve dinlerini yaşamaya devam ediyorlardı.

Allah'ın kendilerine uyarıcı ve doğru yolu gösterici olarak gönderdiği Şuayb peygambere kulak vermiyorlardı. Oysa Şuayb onlara, daha önceki peygamberlerin toplumlarına seslendiği gibi şöyle hitap ediyordu:

وَاِلَى مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا قَالَ يَاقَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ وَلاَ تَنْقُصُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ اِنِّي اَرَاكُمْ بِخَيْرٍ وَاِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ مُحِيطٍ **(84)**

"Medyen'e de kardeşleri Şuayb'i gönderdik:

-Ey halkım, dedi. Allah'a kulluk edin. Sizin O'ndan başka ilahınız yoktur. Ölçü ve tartıyı eksik yapmayın. Ben, sizin bolluk içinde olduğunuzu görüyorum. Ve ben, sizi kuşatacak bir günün azabından korkuyorum." (ayet: 84)

Şuayb, sözlerini şöyle sürdürmeye devam ediyordu:

وَيَاقَوْمِ اَوْفُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ وَلاَ تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلاَ تَعْثَوْا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ **(85)** بَقِيَّةُ اللَّهِ خَيْرٌ لَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ **(86)**

"Ey Halkım, ölçü ve tartıyı hakkıyla yapın. Kimsenin malını eksik vermeyin. Yeryüzünde fesatçı olup karışıklık çıkarmayın. Eğer mü'min olursanız Allah'ın bıraktığı kâr sizin için daha hayırlıdır. Ben, sizin bekçiniz değilim." (ayet: 85-86)

Medyen halkının özelliklerinden birisi ekonomik hayatta sahtekârlık yapmalarıydı. Ölçü ve tartıda hile yapıyorlar. İnsanların mallarına eksik değer biçiyorlar. Kendi sattıklarını çok gösteriyorlardı. Allah, ekonomik düzenin bozulması ile yeryüzünde fesatçılığı ardarda zikrederek ikisi arasındaki bağa da dikkat çekiyor. Gerçekten ekonomik zulüm beraberinde fesadı, yeryüzünün tahribatını getirir. İnsanların mallarını, hile ile gasbetmek daha sonra açık bir zulüm ile gasbetmeyi davet eder. İnsanlar, karşılıklı gizli veya açık haksız kazanca başlayınca, toplumun dengesi bozulur. Her türlü zorbalık, kargaşa ve sömürü alıp başını gi-

der. Şu anda içinde yaşadığımız ekonomik ve politik tablo, Medyen halkınınkine çok benziyor. İnsanların malları ve çalışmaları her gün biraz daha değer kaybettirilerek alınıyor. Banka sistemleri, faize endeksli olarak az verip çok alıyor. Enflasyon, halkın cebindeki parayı vuruyor. Bugün çalıştığı para ile beş ekmek alabilen bir işçi cebindeki aynı parayla bir yıl sonra ancak üç ekmek alabiliyor. Bu işçinin iki ekmeği enflasyon adlı hile yolu ile gasp ediliyor. İşçiden alınan iki ekmek parasıyla, yeryüzünde fesat çıkarılıyor. Bu paralar, fuhuş, israf ve sefalet giderleri olarak kullanılıyor.

Allah, malların satışından elde edilecek normal bir kârı helal kılmıştır. İnsanların haksız kazanç yerine doğru ve dürüst hareket ederek kâr etmeleri, toplum düzeninin korunmasına yardımcı olur.

Şuayb peygamber, bu tavsiyeleri ile Allah'ın kendisine yüklemiş olduğu görevi yerine getiriyordu. O toplum dinlerse kendi iyiliğine, dinlemezse kendi zararına olacak, çünkü peygamber, onların bekçisi değil ve zorla müslüman yapmak gibi bir gücü de yoktu. Onların tavrı nedir? Peygamberin tavsiyelerine uyuyorlar mı, akıllarını kullanarak gerçekleri görüyorlar mı?

Onlar Şuayb'e şöyle diyorlar:

قَالُوا يَاشُعَيْبُ أَ صَلاَ تُكَ تَأْمُرُكَ أَنْ نَتْرُكَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا اَوْ أَنْ نَفْعَلَ فِي أَمْوَالِنَا مَا نَشَاءُ اِنَّكَ لَأَنْتَ الْحَلِيمُ الرَّشِيدُ **(87)**

"Ey Şuayb, Atalarımızın kulluk ettiğini veya mallarımızı istediğimiz gibi kullanmayı bırakmamızı senin namazın mı emrediyor? Oysa sen olgun ve yumuşak huylu birisiydin." dediler."(ayet: 87)

Daha önceki toplumlar gibi Medyen halkı da peygamberlerini anlamamak için adeta akılları devre dışı kalmış, durmuş, yaşadıkları batılları kanıksamış bir halde, "Ey Şuayb, ne oluyor da bizim şimdiye kadar süregelen dinimizi değiştirmeye, atalarımızın kulluk ettiklerinden bizi uzaklaştırmaya çalışıyorsun? Bizim kendi mallarımız üzerinde dilediğimiz gibi kullanma hakkımız yok mu?" diyorlar. "Tüm bunları sana salatın mı emrediyor?"

Salat, ibadet, dua, namaz ve rahmet anlamına gelir. Müşrik toplum, Şuayb'in hareketlerine bir anlam veremediği için kıldığı namazı acaip hareketler olarak gördükleri için cinlerle ilgi kuruyorlar, onların Şuayb'e fısıltıları olarak düşünüyorlardı. Bu yüzden Şuayb'in aklından şüphe ediyorlardı. Bu sözlerinden anlaşılıyor: "Oysa sen aklı başında ve yumuşak huylu birisiydin." Şuayb'in çağrısını ve kötülükten toplumu uzaklaştırmak isteyişini sertlik ve asabilik olarak görüyorlar. Oysa

Şuayb, yalnızca Rabbinin emirlerini yerine getiriyordu. Çünkü Rabbi onu bu işle görevlendirmişti.

قَالَ يَاقَوْمِ أَرَأَيْتُمْ اِنْ كُنْتُ عَلَى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّي وَرَزَقَنِي مِنْهُ رِزْقًا حَسَنًا وَمَا أُرِيدُ أَنْ أُخَالِفَكُمْ اِلَى مَا أَنْهَاكُمْ عَنْهُ اِنْ أُرِيدُ اِلاَّ الْإِصْلاَحَ مَا اسْتَطَعْتُ وَمَا تَوْفِيقِي اِلاَّ بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ **(88)**

"-Ey Halkım, Benim, Rabbimden bir belgem olduğu ve bana güzel bir rızık verdiği halde, O'na karşı gelebileceğimi düşünüyor musunuz? Size yasak ettiğim şeylerde, size aykırı hareket etmek istemem. Sadece gücümün yettiği kadar ıslah etmek istiyorum. Başarım yalnız Allaha bağlıdır. O'na dayandım, O'na yöneldim." dedi." (ayet: 88)
Şuayb, halka hitabını şu sözlerle sürdürüyordu:

وَيَاقَوْمِ لاَ يَجْرِمَنَّكُمْ شِقَاقِي أَنْ يُصِيبَكُمْ مِثْلُ مَا أَصَابَ قَوْمَ نُوحٍ اَوْ قَوْمَ هُودٍ اَوْ قَوْمَ صَالِحٍ وَمَا قَوْمُ لُوطٍ مِنْكُمْ بِبَعِيدٍ **(89)** وَاسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ اِنَّ رَبِّي رَحِيمٌ وَدُودٌ **(90)**

"-Ey halkım, beni dinlememeniz, Nuh halkına veya Hûd halkına ya da Salihin halkına gelen felaketler gibi bir felakete sizi de uğratmasın. Lût halkı sizden uzak değildir. Rabbinizden af dileyin. O'na yönelin, kuşkusuz Rabbim merhamet eder, çok sever." (ayet: 89-90)

Şuayb'in bu uyarılarına halkın cevabı küstahça ve cahilce idi:

قَالُوا يَاشُعَيْبُ مَا نَفْقَهُ كَثِيرًا مِمَّا تَقُولُ وَاِنَّا لَنَرَاكَ فِينَا ضَعِيفًا وَلَوْلاَ رَهْطُكَ لَرَجَمْنَاكَ وَمَا أَنْتَ عَلَيْنَا بِعَزِيزٍ **(91)**

"-Ey Şuayb, Biz, senin söylediklerinin çoğunu anlamıyoruz ve biz, senin aramızda zayıf olduğunu görüyoruz. Eğer taraftarların olmasaydı seni taşa tutardık. Zaten senin bizim gözümüzde pek itibarın da yok, dediler." (ayet: 91)

Şaşkınca verilen bu cevap, toplumun gerçeklere bakışını da gösteriyor. Şuayb'in hatırlattığı helak edilen toplumların akıbetine düşme-

mek için, çaba harcayacakları yerde, Allah'tan çekinmiyorlar da Şuayb'in çevresindeki bir avuç müslümandan çekiniyorlar. Bunun için Şuayb, halka şöyle diyor:

قَالَ يَاقَوْمِ أَرَهْطِي أَعَزُّ عَلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ وَاتَّخَذْتُمُوهُ وَرَاءَكُمْ ظِهْرِيًّا اِنَّ رَبِّي بِمَا تَعْمَلُونَ مُحِيطٌ **(92)**

"-Ey Halkım, Benim taraftarlarım size göre Allah'tan daha mı değerlidir ki O'nu hiç hesaba katmıyorsunuz? Şüphesiz Rabbim, sizin yaptıklarınızı bilmektedir, dedi." (ayet: 92)

Şuayb, tüm uyarılarına rağmen, Allah'ı tanımayan ve dine kin besleyen, Allah'ın elçisini taşlamaya kalkışan bu zalim toplumun helake uğrayacağını biliyordu. Onların meydan okumalarına O da onlara meydan okuyarak cevap veriyordu.

وَيَاقَوْمِ اعْمَلُوا عَلَى مَكَانَتِكُمْ اِنِّي عَامِلٌ سَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَمَنْ هُوَ كَاذِبٌ وَارْتَقِبُوا اِنِّي مَعَكُمْ رَقِيبٌ **(93)**

"-Ey halkım, elinizden geleni yapın, ben de yapacağım. Kime rezil edici bir azabın geleceğini, kimin yalancı olduğunu bileceksiniz. Bekleyin, doğrusu ben de sizinle bekliyorum." (ayet: 93)

Göreceğiz kimin haklı kimin haksız olduğunu. Göreceğiz, kimin kimi taşa tutacağını, kimin aklı başında, kimin de aklından zoru olduğunu. Benim sözlerim, yüce Rabbimin benden söylememi istediği sözlerdir. O ise zalimleri ve başkalarına kulluk edenleri elbette cezalandıracaktır.

وَلَمَّا جَاءَ اَمْرُنَا نَجَّيْنَا شُعَيْبًا وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَأَخَذَتْ الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دِيَارِهِمْ جَاثِمِينَ **(94)** كَأَنْ لَمْ يَغْنَوْا فِيهَا اَلاَ بُعْدًا لِمَدْيَنَ كَمَا بَعِدَتْ ثَمُودُ **(95)**

"Emrimiz gelince, Şuayb'i ve beraberindeki mü'minleri katımızdan bir rahmetle kurtardık. Zalimleri bir çığlık yakaladı. Oldukları yerde yapışıp kaldılar. Sanki orada hiç yaşamamışlardı. Dikkat edin, Semûd'un mahvolduğu gibi Medyen de mahvoldu." (ayet: 94-95)

Sürekli inat, inkarcılık ve azgınlık Medyen halkının da sonunu getirmişti. Medyen de daha önce Âd'ın, Semûd'un yok olduğu gibi yok

olmuştu. Peygambere karşı yaptıkları tehdidler, kendilerini bulmuştu.Her zaman hakkı inkarın ve hakka karşı gelmenin cezası çetin olmuştur. Hiç kimse Allah'a isyanını kendi yanında kâr kalacağını zannetmesin. Elbet bir gün o da Allah'ın azabına çarptırılacaktır. Fakat, önce şımarırlar. Büyüklük taslarlar ve hiç kimsenin kendilerine güç yetiremeyeceğini zannederler. Şeytan onları her zaman en büyük aldatışla aldatır ve her geçen gün helake doğru yol almalarına sevinerek bakar.

Helake kadar kendilerini güçlü ve doğru yolda gören müşrikler, helake uğradıkları gün gerçek gücün kime ait olduğunu anlarlar, fakat iş işten geçmiş olur. Artık dönüş yolu kesinlikle kapanmıştır.

96-99: FİRAVUN VE MUSA

Zalim Medyen halkını yok eden azabın ardından bir başka zalim toplum ve onlara gönderilen bir başka peygamberin hikayesi ile tarihi tekerrür devam ediyor. Tüm bu anlatılan hikayeler de Hz. Muhammed (s.a.v.)'in ve çevresindeki müslümanların sıkıntılı dönemlerinde bir rahatlatıcı ve moral desteği oluyor. Çünkü o günler müslümanların en sıkışık ve baskı rejiminin altında zulüm gördükleri, hamileri Ebû Tâlib'in öldüğü, mü'minlerin annesi Hz. Hatice'nin dünyasını değiştiği günler. Müslümanlara uygulanan abluka ve ambargo, son haddine varmış. Hatta olayların şiddetiyle bazı müslümanlar, dinden dönmüşler. Ya da dönmüş gibi görünmüşler.

İşte, bu ortamda indirilen ayetlerde eski ümmetlerin başından geçen olayların hikayesi, Hz. Musa ve zalim Firavun'un çatışması da dile getiriliyor:

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَى بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُبِينٍ **(96)** إِلَى فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ فَاتَّبَعُوا أَمْرَ فِرْعَوْنَ وَمَا أَمْرُ فِرْعَوْنَ بِرَشِيدٍ **(97)**

"Musa'yı da ayetlerimizle ve açık bir belge ile Firavun ve çevresine göndermiştik. Onlar, Firavun'un emrine uydular; oysa Firavun'un buyruğu (insanı) doğru yola çıkarıcı değildi." (ayet: 96-97)

Hz. Musa ayet ve mucizelerle Firavun ve çevresini uyarmak üzere gönderilmişti. Firavun Mısır'ın kralı idi. Hz. Musa'ya kendisi inanmadığı gibi saray çevresinin de inanmasına engel oldu. Saray çevresinin de pek inanmaya niyeti yoktu. Onlar, her şeyin hakimi Allah'a kul olma yerine Mısır'ın hakimi Firavun'a kul olmayı tercih ettiler. Oysa Firavun onları Allah'ın azabından kurtaramazdı. Esasen Firavun kendini de Allah'ın azabından kurtarabilecek bir güç ve kudrette değildi.

يَقْدُمُ قَوْمَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَأَوْرَدَهُمُ النَّارَ وَبِئْسَ الْوِرْدُ الْمَوْرُودُ (98)

وَأُتْبِعُوا فِي هَذِهِ لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ بِئْسَ الرِّفْدُ الْمَرْفُودُ (99) "Firavun, Kıyamet günü halkına öncülük eder. Onları ateşe götürür. Gittikleri yer ne kötü yerdir. Hem burada da kıyamet gününde de lanete uğrarlar. Bu ne kötü bir bağıştır." (ayet: 98-99)

Sonuç hüsran, hüsran, yine hüsrandır.

100- 108: HELAK VE AZAB

ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْقُرَى نَقُصُّهُ عَلَيْكَ مِنْهَا قَائِمٌ وَحَصِيدٌ (100)

Buraya kadar anlatılan bütün toplumlar ve peygamberleri ile ilgili olayların son tahlilini Allahu Teala şöyle yapıyor:

"Bu sana anlattıklarımız, yerleşim yerlerinin haberleridir ki onlardan bir kısmı hâlâ sağlamdır; bir kısmının da kökü kazınmıştır." (ayet:100)

Allah o toplumları yok ederek acaba zulüm mü işledi? Hâşâ, Allah, hiç kimseye zulmetmez. Fakat insanlar, kendi kendilerini ateşe atarlar.

وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَكِنْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ فَمَا أَغْنَتْ عَنْهُمْ آلِهَتُهُمُ الَّتِي يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ لَمَّا جَاءَ أَمْرُ رَبِّكَ وَمَا زَادُوهُمْ غَيْرَ تَتْبِيبٍ (101)

"Onlara biz zulmetmedik, fakat onlar kendilerine zulmettiler. Rabbinin emri geldiği zaman, Allah'ı bırakıp yalvardıkları ilahları onlara hiç bir fayda sağlamadı. Kayıplarını artırmaktan başka bir işe yaramadı." (ayet: 101)

Onlar, Allah'ı bırakıp kendilerine fayda sağlasın diye uydurma ilahlara yöneldiler. Bunun neticesinde kaybedenler oldular. Oysa Allah, onlara her zaman bir uyarıcı ile doğru yolu gösteren kitabı indirdi. Onlar ne yaptılar? Yalnızca kendilerine doğruyu gösterip, hakka çağıran-

lara düşman oldular, savaş açtılar. Onlarla eğlendiler veya önemsemediler. Allah'ın tehditlerine gülüp geçtiler.

Allah da onlara, ilah olmanın gerektirdiği şekilde davrandı. Bütün gücün sadece kendisine ait olduğunu gösterdi. Onları yok etti. Kendilerinden sonra gelenlere bir ibret teşkil etsin diye.. Fakat, insanlar yine azdılar; Allah da yine yok etti. Sığındıkları ilahlar fos çıktı. Onları koruyamadı, kurtaramadı. Allah'ın kanununda zulmün sonu sadece helaktir.

وَكَذَٰلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ إِذَا أَخَذَ الْقُرَىٰ وَهِيَ ظَالِمَةٌ إِنَّ أَخْذَهُ أَلِيمٌ شَدِيدٌ **(102)**

"Rabbin, zalim ülkeleri böyle yakalar. Şüphesiz O'nun yakalaması acı ve şiddetlidir." (ayet: 102)

Eğer Allah'a ve ahiret gününe iman ediyor ve o azabtan korkuyorsanız, bu olaylar sizin için bir ibret ve örnektir. Önceki toplumları helake götüren kötü hareketleri yapmayın, onların yolunu izlemeyin ki, siz de onların uğradığı akibete uğramayasınız.

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِمَنْ خَافَ عَذَابَ الْآخِرَةِ ذَٰلِكَ يَوْمٌ مَجْمُوعٌ لَهُ النَّاسُ وَذَٰلِكَ يَوْمٌ مَشْهُودٌ **(103)**

"Ahiretin azabından korkanlara bunda ibretler vardır. Bu, toplanma günüdür. Bu, şahitlik günüdür." (ayet: 103)

Ahiret günü Allah'ın dilediği ve bizim bilemeyeceğimiz belli bir süreye kadar ertelenmektedir. Bu da, Allah'ın yaratmayı ve imtihan etmeyi dilediği tüm insanların dünyaya gelip, imtihan edilecekleri zaman dilimidir.

وَمَا نُؤَخِّرُهُ إِلَّا لِأَجَلٍ مَعْدُودٍ **(104)**

"Biz, o günü belli bir süreye kadar erteleriz." (ayet: 104)

O gün geldiğinde, insanların başı önde, Allah'ın vereceği hükmü beklemektedirler. O gün, Allah'ın izni olmadan hiç kimse konuşamaz. konuşan da yalnızca hakkı söyleyebilir. O gün insanlar; şaki, yani yoldan çıkmış ve cehennemi hak etmiş olanlar ile mesut, yani cennetlik olanlar olmak üzere ikiye ayrılır.

يَوْمَ يَأْتِ لَا تَكَلَّمُ نَفْسٌ إِلَّا بِإِذْنِهِ فَمِنْهُمْ شَقِيٌّ وَسَعِيدٌ **(105)**
فَأَمَّا الَّذِينَ شَقُوا فَفِي النَّارِ لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَشَهِيقٌ **(106)**

"O gün gelince, Allah'ın izni olmadıkça hiç kimse konuşamaz. Onların bir kısmı şakidir, bir kısmı mesuttur. Şaki olanlar cehennemdedirler. Orada ah edip inlerler." (ayet: 105-106)

Cehennemlik olanlar, cehennemde ebedi olarak kalacaklardır.

خَالِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ إِلاَّ مَا شَاءَ رَبُّكَ إِنَّ رَبَّكَ فَعَّالٌ لِمَا يُرِيدُ **(107)**

"Rabbinin dilemesi dışında, gökler ve yer durdukça onlar da ateşte daimidirler. Şüphesiz Rabbin, dilediğini yapandır." (ayet: 107)

Bütün emir ve idare kendisine ait olan Allah, elbette dilediğini yapar. Ama yaptığı her şeyde bir adalet vardır. Allah hiç bir zaman haksızlık yapmaz.

Mesut olanlara gelince, bunlar cennetlik olanlardır. Onlar, orada ebedi olarak kalacaklardır.

وَأَمَّا الَّذِينَ سُعِدُوا فَفِي الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ إِلاَّ مَا شَاءَ رَبُّكَ عَطَاءً غَيْرَ مَجْذُوذٍ **(108)**

"Mesut olanlar ise cennettedirler. Rabbinin dilemesi dışında gökler ve yer durdukça, orada temelli kalacaklardır. Bu sonsuz bir lütuftur." (ayet: 108)

Her şey Allah'ın dilemesine bağlıdır. O, dilediğini dilediği gibi yapar. Fakat bize nasıl dilediğini açıkladığı konularda Allah, kesinlikle verdiği sözden dönmez.

Sonsuzu anlayabilmek, kavrayabilmek oldukça zordur. Çünkü sonlu olarak yaratılmış bir varlık olan insanoğlu sonsuzluk kavramında adeta kayboluyor. Böyle sonsuz bir müjde karşısında secde edip, Rabbe yönelmekten başka ne yapılabilir ki?!

Bu sonsuz lütuf karşısında fani dünyada hangi zorluklara dayanılmaz ki?!

109-117: SÖZÜN ÖZÜ

Bir sûre boyunca insanı sürükleyen tarihi serüven niçin anlatılmıştı? Tüm bunlarla Rabbimiz hangi mesajı vermek istiyordu?

Daha önce de değindiğimiz gibi surenin indiriliş zamanı açısından müslümanların sıkıntı ve ızdıraplı olduğu, bunalıma düştüğü gün-

lerdi. Peygamber bile ne yapacağını şaşırmış, endişe ile beklemekteydi. Allah bu sure ile hem resulüne moral vermiş hem de mü'minleri rahatlatmıştı. Çünkü sonuç ortada idi.

فَلاَ تَكُنْ فِي مِرْيَةٍ مِمَّا يَعْبُدُ هَؤُلاَءِ مَا يَعْبُدُونَ اِلاَّ كَمَا يَعْبُدُ آبَاؤُهُمْ مِنْ قَبْلُ وَاِنَّا لَمُوَفُّوهُمْ نَصِيبَهُمْ غَيْرَ مَنْقُوصٍ **(109)**

"Öyleyse sakın onların tapınışından kuşkun olmasın ki onlar, daha önce babalarının tapındığı gibi tapınıyorlar. Biz, onlara nasiplerini hiç eksiksiz ödeyeceğiz." (ayet: 109)

Şu anda siz güçsüz, onlar güçlü gibi görünebilir. Bu, onların haklılığından, tapınış niyet ve tarzlarının doğruluğundan kaynaklanmıyor. Onlar, atalarının yolunu izlemekten başka bir şey yapmıyorlar. Onlar, akıllarını kullanarak doğru bir seçim yapmış değiller. Onların sonu bellidir. Hak ettikleri cezaya çarptırılacaklardır.

Bu cezaya çarptırılacak olanlardan bir grup da kendilerine daha önce kitap verilmiş olduğu halde, müşrikler safında yer alıp, inanmaları ve tabi olmaları gereken son peygambere ve Allah'tan gelen vahiylere inanmayan Yahudilerdir.

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَاخْتُلِفَ فِيهِ وَلَوْلاَ كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ وَاِنَّهُمْ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مُرِيبٍ **(110)**
وَاِنَّ كُلاًّ لَمَّا لَيُوَفِّيَنَّهُمْ رَبُّكَ أَعْمَالَهُمْ اِنَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ خَبِيرٌ **(111)**

"Musa'ya kitap vermiştik. Onda ihtilaf ettiler. Daha önce Rabbin tarafından verilmiş bir söz olmasaydı, aralarındaki ihtilaf halledilirdi. Onlar, hâlâ şek ve şüphe içindedirler. Rabbin onların yaptıklarının karşılığını tam olarak verecektir. Allah, onların yaptıklarından haberdardır." (ayet: 110 - 111)

Hz. Musa'ya inandıklarını söyleyenler, Kitabın yorumunda ihtilafa düştüler. Daha önce bir peygamberin geleceğini ve Araplara karşı O'nun yanında savaşacaklarını sürekli bir koz olarak kullanırlarken, bekledikleri peygamberin Arapların içinden çıkması onları geri adım atmaya ve önceki sözlerini değiştirmeye yöneltti.

Allah, imtihan için göndermesi sebebiyle onların bu inkarcı tutumlarını hemen cezalandırmamıştır. Belli bir süre sonra onlara yaptıklarının cezası verilecektir. Allah onları görüp gözetmektedir.

Sapmış ve saptırıcı rolünde olanlar her zaman olacaktır. Bizim bunlarla kaybedecek vaktimiz yoktur. Öyleyse bize düşen nedir?

فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ وَلاَ تَطْغَوْا اِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ **(112)**

وَلاَ تَرْكَنُوا اِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ اَوْلِيَاءَ ثُمَّ لاَ تُنْصَرُونَ **(113)**

"Sen, yanındaki yönelmiş insanlarla birlikte emrolunduğun gibi dosdoğru ol! taşkınlık yapmayın. Kuşkusuz O, yaptıklarınızı görür.

Zalimlere yönelmeyin, yoksa ateş size de dokunur. Sizin Allah'tan başka bir veliniz yoktur. Sonra yardım da görmezsiniz." (ayet: 112 - 113)

Allah bize nasıl emretmişse öyle hareket etmemiz gerekir. Her türlü aşırılıktan, taşkınlıktan uzak durmalıyız. Allah'ın buyruklarının dışına çıkmamalıyız. Zalimlere hiç bir konuda pirim vermemeliyiz. Onlara yaklaşmamalıyız. Onlarla dostluk bağları kurmamalıyız. Onların velayet ve idaresine girmemeliyiz, yoksa Allah'ın gazabına biz de uğrarız. Bizim, Allah'tan başka bir velimiz, sığınağımız yoktur. Allah adına bizden kendilerine sığınmamızı ve teslim olmamızı isteyenler, şeytanın dostlarıdır. Kurtuluş ümidiyle onlara sığınırsak ebediyyen Allah'ın rahmetinden mahrum kalırız.

وَأَقِمِ الصَّلاَةَ طَرَفِي النَّهَارِ وَزُلَفًا مِنَ اللَّيْلِ اِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ذَلِكَ ذِكْرَى لِلذَّاكِرِينَ **(114)** وَاصْبِرْ فَاِنَّ اللَّهَ لاَ يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ **(115)**

"Gündüzün iki ucunda ve gecenin ilk saatlerinde namaz kıl, iyilikler kötülükleri giderir. Bu, öğüt alanlara en güzel öğüttür. Sabret, Allah iyilerin ecrini zayi etmez." (ayet: 114-115)

Bizi Rabbimize yaklaştıracak hareket, Allah'tan başka zatları evliya edinip, bağlanmak değil; Yalnızca Allah'a bağlanarak, O'nun önünde eğilmek ve gece gündüz ona kulluk görevimize devam etmektir. Önceki hayatımızda veya zaman zaman hareketlerimizde insan olmanın bir özelliği olan hatalarımız olabilir. İyilikler, kötülükleri giderir. Yanlışlarımızı, iyi davranışlarımızla düzeltelim. Rabbimize içtenlikle bağlanalım. O, hiç kimsenin hakkını yemez. İyilik edenlere kat kat mükâfatlar verir. Onlara, en güzel cennetleri bahşeder.

İnsanın yeryüzünde bulunuş gayesi nedir? Allah'a kulluktur. Allah'a kul olmayanlar, yeryüzünde zulüm ve fesat çıkarırlar. Fazilet sahibi herkesin görevi bu fesat ve zulmün ortadan kaldırılması için, kula kulluğun yok edilip, yalnızca Allah'a kulluğun yerleşmesi için çalışmaktır. Allah'ın kendilerine verdiği nimetlerle azıp, Allah'a kafa tutar hale gelmemelidirler. Yoksa, Allah onları azap kırbacı ile helak eder.

فَلَوْلاَ كَانَ مِنَ الْقُرُونِ مِنْ قَبْلِكُمْ أُولُوا بَقِيَّةٍ يَنْهَوْنَ عَنِ الْفَسَادِ فِي الْأَرْضِ إِلاَّ قَلِيلاً مِمَّنْ أَنْجَيْنَا مِنْهُمْ وَاتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَا أُتْرِفُوا فِيهِ وَكَانُوا مُجْرِمِينَ **(116)** وَمَا كَانَ رَبُّكَ لِيُهْلِكَ الْقُرَى بِظُلْمٍ وَأَهْلُهَا مُصْلِحُونَ **(117)**

"Sizden önceki devirlerde yeryüzünde fesattan vazgeçirmeye çalışacak fazilet sahipleri bulunmalı değil miydi? Onlardan sadece çok azını kurtardık. Fakat zalimler kendilerine verilen nimetlerle azdılar. Günahkâr oldular. Rabbin, halkı dürüst olan ülkeleri haksız yere helak etmez." (ayet:116 - 117)

118-119: İHTİLAF EDENLER

İnsanlar, tek bir toplum olarak yeryüzünde yaşamaları gerekirken, mücadelecilik ve birbirlerine karşı olan muhalefet özelliği dolayısıyla hiç bir zaman böyle bir birlikteliği gerçekleştiremezler.

وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلاَ يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ (118)

"Eğer Rabbin dileseydi, insanları tek bir toplum yapardı. Oysa onlar, birbirlerine muhalefet etmekten geri durmazlar." (ayet: 118)

Fakat, müslümanlar, Allah'ın ipine sımsıkı sarılarak tek bir ümmet teşkil ederler.

إِلاَّ مَنْ رَحِمَ رَبُّكَ وَلِذَلِكَ خَلَقَهُمْ وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ (119)

"Yalnız Rabbinin merhamet ettikleri bunun dışındadırlar. Esasen, onları bunun için yarattı. Rabbinin "Cehennemi tamamen cin ve insanla dolduracağım." sözü de gerçekleşecektir." (ayet: 119)

Allah, iman etmeyen ve Peygamberlere muhalefet eden, yeryüzünde fesat çıkarıp, zulüm işleyen insanlar ile cinleri cehenneme dolduracaktır. Bu Allah'ın verdiği bir sözdür ve Allah sözünden dönmez.

120-123: SON SAHNE

Bu surede verilmek istenen mesajın özelliği surenin sonunda şu ifadelerle açıklanıyor.

وَكُلاًّ نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الرُّسُلِ مَا نُثَبِّتُ بِهِ فُؤَادَكَ وَجَاءَكَ فِي هَذِهِ الْحَقُّ وَمَوْعِظَةٌ وَذِكْرَى لِلْمُؤْمِنِينَ (120)

"Bizim sana her bir peygamberin haberini anlatmamız, senin kalbini sağlamlaştırmak içindir. Bu konuda sana gerçek, güzel öğüt ve inanacaklar için uyarı gelmiştir." (ayet: 120)

Bu Peygamberlerin hayatı ve mücadelesi anlatıldı ki Hz. Muhammed (s.a.v.) ve onunla beraber hareket eden müslümanların kalpleri sağlamlaşsın, zorluklar karşısında tahammül göstersinler. Yılmasınlar, bıkmasınlar, sonucun müslümanların lehine olacağını bilsinler. İlahi gerçekleri kaynağından öğrensinler, batıl ve hurafe bilgilerle kafalarını ve gönüllerini doldurmasınlar, güzel öğütlerden istifade etsinler

ve uyarılara kulak versinler. Kafirlerle nasıl mücadele edeceklerini bilsinler..

وَقُلْ لِلَّذِينَ لاَ يُؤْمِنُونَ اعْمَلُوا عَلَى مَكَانَتِكُمْ إِنَّا عَامِلُونَ **(121)**
وَانْتَظِرُوا إِنَّا مُنْتَظِرُونَ **(122)**

"İman etmeyenlere şöyle de:

-Elinizden geleni yapın, biz de yapacağız. Bekleyin, biz de bekliyoruz." (ayet: 121- 122)

Zaten bütün dava Allah'ın davası değil midir? O'nu bırakıp, O'na yaklaştırsın diye başka kimselere bağlanılır mı? Allah'tan başka güç ve kuvveti elinde bulunduran başka bir ilah düşünmek ne kadar büyük cehalettir?!

وَلِلَّهِ غَيْبُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَيْهِ يُرْجَعُ الْأَمْرُ كُلُّهُ فَاعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ **(123)**

"Göklerin ve yerin gizlisi Allah'a aittir. Bütün işler O'na döner. Yalnız O'na kulluk et, O'na bağlan. Rabbin yaptıklarınızdan habersiz değildir." (ayet: 123)

HÛD SURESİ'NDEN EMİRLER

1. Rabbinizden bağışlanma dileyin, ona tevbe edin.(52. ayet)

2. Sabret, sonuç takva sahiplerinindir.(49. ayet)

3. Allah'a ibadet edin. Ondan başka ilahınız yoktur.(61. ayet)

4. Ölçüyü ve tartıyı tam tutun. Eksik tutmayın. İnsanların malını değerinden düşürüp, eksiltmeyin.(85. ayet)

5. Emrolunduğunuz gibi dosdoğru olun, taşkınlık yapmayın, haddi aşmayın. (112. ayet)

6. Zalimlere eğilim göstermeyin. (113. ayet)

7. Allah'a ibadet edin ve yalnızca O'na bağlanın.(123. ayet)

سورة يوسف

YUSUF SÛRESİ (12)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Adı: Yusuf Aleyhisselam'ın hayat hikayesini anlattığı için bu ismi almıştır.

İndiriliş Zamanı: Mekke'de Hud Suresinden sonra nazil olmuştur.

Surenin Konusu: Surenin esas konusu Yusuf Peygamberin hayat hikayesi, mücadelesi ve örnek şahsiyetidir. Sure baştan sona bir bütünlük arzeder. Yalnız Surenin sonunda, Yusuf Peygamberin ve daha önce anlatılmış olan peygamberlerin hayat hikayelerinden çıkarılması gereken sonuçlar verilmiş ve Hz. Muhammed (s.a.v.) ile O'nun yanındaki müslümanların ümitsizliğe düşmemesi ve moral kazanması hedeflenmiştir.

1-4: YUSUF'UN HİKAYESİNİN ÖNEMİ

Hz. Yusuf'un hayat hikayesinin, Kur'an'da apayrı bir önemi var. Diğer peygamberlerin hayat hikayeleri, sureler içerisinde serpiştirilmiş olarak verilirken Hz. Yusuf'un hikayesi bir bütün olarak ve çok etkileyici bir üslup içerisinde verilir. Etkisi, üslubun yanında Hz. Yusuf'un tertemiz kişiliğinden ve örnek karakterinden de kaynaklanıyor.

Sure, Hz. Yusuf'un hikayesine Kur'an'ın gayesini hatırlatarak başlıyor.

الر ۚ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ **(1)** إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ **(2)** نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ بِمَا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ هَذَا الْقُرْآنَ وَإِنْ كُنْتَ مِنْ قَبْلِهِ لَمِنَ الْغَافِلِينَ **(3)**

"Elif, lâm, râ. Bunlar açıklayan kitabın ayetleridir. Biz, onu anlayasınız diye Arapça Kur'an/okuma olarak indirdik. Biz, sana bu Kur'an'ı vahyederek daha önce haberdar olmadığın en güzel olayı hikaye edeceğiz." (ayet: 1-3)

Hz. Yusuf'un hikayesi, gördüğü bir rüyayı babasına anlatmasıyla başlıyor:

إِذْ قَالَ يُوسُفُ لِأَبِيهِ يَاأَبَتِ إِنِّي رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ رَأَيْتُهُمْ لِي سَاجِدِينَ **(4)**

"Yusuf, babasına:

-Babacığım, dedi. Rüyamda onbir yıldız, güneş ve ayın bana saygıyla boyun eğdiklerini gördüm." (ayet: 4)

5-7: YUSUF'UN RÜYASI

Hz. Yusuf hayatının rüyasını görmüştü. Rüyasında güneşi, ayı ve yıldızları kendisi için saygı duruşuna geçmiş ve emrine amade olmuş bir halde görmüştü.

Hz. Yusuf'un baba bir anne ayrı kendisinden büyük kardeşleri vardı. Babası Hz. Yakub, diğer oğullarına nispetle, küçük oğulları Hz. Yusuf ve Bünyamin'i daha çok seviyordu. Bu sevgi, diğer oğullarını kıskandırıyor ve haset etmelerine neden oluyordu.

Hz. Yusuf'un gördüğü rüya, kendisine ilerde büyük bir insan olacağı müjdesini taşıyordu. Babası bunu anlamıştı. Büyük oğullarının bunu hazmedemeyerek, Yusuf'a bir şey yapmalarından korktuğu için Yusuf'tan rüyasını ağabeylerine anlatmamasını istiyor ve rüyasının yorumunu da Yusuf'a şöyle açıklıyordu:

قَالَ يَابُنَيَّ لاَ تَقْصُصْ رُؤْيَاكَ عَلَى إِخْوَتِكَ فَيَكِيدُوا لَكَ كَيْدًا إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوٌّ مُبِينٌ **(5)** وَكَذَلِكَ يَجْتَبِيكَ رَبُّكَ وَيُعَلِّمُكَ مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَيُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَعَلَى آلِ يَعْقُوبَ كَمَا أَتَمَّهَا عَلَى أَبَوَيْكَ مِنْ قَبْلُ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَبَّكَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ **(6)**

"Oğlum, dedi, rüyanı kardeşlerine anlatma, yoksa sana tuzak kurarlar. Çünkü şeytanın insana düşmanlığı meydandadır. Rabbin seni rüyandaki gibi seçecek ve sana olayları yorumlamayı öğretecek. Önceden, Ataların İbrahim ve İshak'a lütfunu tamamladığı gibi sana ve Yakub ailesine de lütfunu tamamlayacak. Kuşkusuz Rabbin her şeyi bilen ve hükmedendir." (ayet: 5-6)

Hz. Yusuf'un hayat hikayesi böyle başlıyor. Bu hayat hikayesinin çok önemli mesajlar içerdiğini Allahu Teala, hikayenin başlangıç kısmında hatırlatıyor.

لَقَدْ كَانَ فِي يُوسُفَ وَإِخْوَتِهِ آيَاتٌ لِلسَّائِلِينَ (7)

"Gerçekten Yusuf ve kardeşlerinde, isteyenlere nice ibretler vardır." (ayet: 7)

8-18: YUSUF'U ÇEKEMEYEN KARDEŞLERİ VE PLANLARI

Olayın nasıl geliştiğini bilemiyoruz ama, kardeşleri ya her zaman ki hasetlerinin bir sonucu, ya da Hz. Yusuf'un gördüğü bu rüya bardağı taşıran son damla olup, Hz. Yusuf'a karşı niyetlerini iyice bozdular. "Kardeşleri:

إِذْ قَالُوا لَيُوسُفُ وَأَخُوهُ أَحَبُّ إِلَى أَبِينَا مِنَّا وَنَحْنُ عُصْبَةٌ إِنَّ أَبَانَا لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ (8) اقْتُلُوا يُوسُفَ أَوِ اطْرَحُوهُ أَرْضًا يَخْلُ لَكُمْ وَجْهُ أَبِيكُمْ وَتَكُونُوا مِنْ بَعْدِهِ قَوْمًا صَالِحِينَ (9)

-Biz bir aile olduğumuz halde babamızYusuf'u ve kardeşini daha çok seviyor. Doğrusu babamız açıkça şaşkınlık içinde." demişlerdi. Yusuf'u öldürün veya O'nu ıssız bir yere bırakın ki babanız size kalsın. Siz de ondan sonra dürüst bir topluluk olursunuz." (ayet: 8-9)

Babalarının tavrını bunaklık, şaşkınlık olarak niteleyen evlatlar, babalarının hatasını düzeltmek için suç işlemeyi kendilerine mübah görmeye çalışıyorlar. Fakat, kalpleri de pek yatmadığı için Yusuf'u öldürdükten veya ıssız bir yere attıktan sonra Allah'a tevbe edip günahlarının bağışlanmasını dileyerek, dürüst insanlar olmayı düşünüyorlar. Yani yapacakları işin dürüst bir iş olmadığının bilincindeler fakat, şeytanın azdırması ve kıskançlık duygularının ağır basması neticesinde bu işi yapmaya yelteniyorlar.

قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ لَا تَقْتُلُوا يُوسُفَ وَأَلْقُوهُ فِي غَيَابَةِ الْجُبِّ يَلْتَقِطْهُ بَعْضُ السَّيَّارَةِ إِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ (10)

"İçlerinden biri:

-Yusuf'u öldürmeyin, O'nu bir kuyunun derinliklerine bırakın. Yolculardan biri alıp götürsün. Yapacaksanız böyle yapın, dedi." (ayet:10)

Öldürmeyi göze alamıyorlar. İnsafa gelip, ıssız bir yere bırakarak yolcuların gelip onu alıp gitmesini ve böylece ondan kurtulmayı düşünüyorlar. Planı hazırladıktan sonra gelip babalarına:

قَالُوا يَاأَبَانَا مَا لَكَ لاَ تَأْمَنَّا عَلَى يُوسُفَ وَإِنَّا لَهُ لَنَاصِحُونَ **(11)**

أَرْسِلْهُ مَعَنَا غَدًا يَرْتَعْ وَيَلْعَبْ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ **(12)**

"-Baba, Sana ne oldu ki Yusuf için bize inanmıyorsun? Biz, Onun iyiliğini isteriz. Yarın onu da bizimle beraber gönder. Kırda gezsin, oynasın, biz onu koruruz, dediler." (ayet: 11-12)

Babaları bu işte bir hile olduğunu seziyor. Onlara şöyle diyor:

قَالَ إِنِّي لَيَحْزُنُنِي أَنْ تَذْهَبُوا بِهِ وَأَخَافُ أَنْ يَأْكُلَهُ الذِّئْبُ وَأَنْتُمْ عَنْهُ غَافِلُونَ **(13)**

"-Eğer onu götürürseniz tasalanırım. Siz ondan habersizken, Onu bir kurt yemesinden korkarım, dedi." (ayet: 13)

Oğulları, Yusuf'u götürmekte kararlı oldukları için babalarına ısrar ediyorlar "Onlar:

قَالُوا لَئِنْ أَكَلَهُ الذِّئْبُ وَنَحْنُ عُصْبَةٌ إِنَّا إِذًا لَخَاسِرُونَ **(14)**

-Biz sağlam bir topluluk iken eğer onu kurt yerse yazıklar olsun bize, dediler." (ayet:14)

Babaları, evlatlarının bu ısrarı karşısında Yusuf'u onlarla gönderdi.

فَلَمَّا ذَهَبُوا بِهِ وَأَجْمَعُوا أَنْ يَجْعَلُوهُ فِي غَيَابَةِ الْجُبِّ وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ لَتُنَبِّئَنَّهُمْ بِأَمْرِهِمْ هَذَا وَهُمْ لاَ يَشْعُرُونَ **(15)**

"Yusuf'u götürdüler, kararlaştırdıkları gibi onu bir kuyunun dibine bıraktılar. Biz de ona, (bir gün) onlara bu yaptıklarını haber vereceksin, fakat onlar seni tanımayacak diye duyurduk." (ayet: 15)

Kardeşleri, istemedikleri için Yusuf'u kuyuya bırakmışlardı, fakat Allah, Yusuf'u bırakmamıştı. Ona kuyunun dibinde müjdeler veriyordu. Bir gün gelip, kardeşlerinin bu yaptıklarını kendilerine anlatacağını bildiriyordu.

Hz. Yusuf'u kuyuya bıraktıktan sonra eve dönüp kararlaştırdıkları planın son parçasını uygulamaya koyuldular.

وَجَاءُوا أَبَاهُمْ عِشَاءً يَبْكُونَ (16) قَالُوا يَاأَبَانَا إِنَّا ذَهَبْنَا نَسْتَبِقُ وَتَرَكْنَا يُوسُفَ عِنْدَ مَتَاعِنَا فَأَكَلَهُ الذِّئْبُ وَمَا أَنْتَ بِمُؤْمِنٍ لَنَا وَلَوْ كُنَّا صَادِقِينَ (17) وَجَاءُوا عَلَى قَمِيصِهِ بِدَمٍ كَذِبٍ قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْرًا فَصَبْرٌ جَمِيلٌ وَاللَّهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ (18)

"Akşamleyin, ağlayarak babalarına geldiler:

-Babamız, inan ki biz yarış yapıyorduk. Yusuf'u eşyalarımızın yanına bırakmıştık, o sırada kurt onu yemiş. Her ne kadar doğru söylüyorsak da sen yine bize inanmazsın, dediler. ve ona üzerine sahte bir kan ile Yusuf'un gömleğini getirdiler. Babaları:

-Hayır, sizi nefsiniz bu işi yapmaya sürükledi. Bana da sabretmek kaldı. Anlattıklarınıza ancak Allah'tan yardım istenir." dedi." (ayet: 16-18)

Babaları evlatlarının bir oyun oynadığını anlamıştı. Fakat, elinden gelen bir şey yoktu. Sadece sabır ve Allah'tan yardım dilemek. Baba da öyle yaptı.

19-22: YUSUF KUYUDA

Hz. Yusuf kuyuda yalnız başına kalmıştı. Oysa, Rabbi onu yeni bir hayata hazırlıyordu. Kuyunun olduğu bölgeden geçmekte olan bir kervan, su almak için kuyuya geldiler.

وَجَاءَتْ سَيَّارَةٌ فَأَرْسَلُوا وَارِدَهُمْ فَأَدْلَى دَلْوَهُ قَالَ يَابُشْرَى هَذَا غُلَامٌ وَأَسَرُّوهُ بِضَاعَةً وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَعْمَلُونَ (19) وَشَرَوْهُ بِثَمَنٍ بَخْسٍ دَرَاهِمَ مَعْدُودَةٍ وَكَانُوا فِيهِ مِنَ الزَّاهِدِينَ (20)

"Bir kervan geldi. Sucularını gönderdiler. Kuyuya kovayı saldı. "Müjde, bir çocuk!" dedi. Onu satmak için gizlediler. Allah ise ne yapacaklarını çok iyi biliyordu. Yusuf'u düşük bir fiatla bir kaç dirheme sattılar. Onu pek önemsemediler." (ayet: 19-20)

Hz. Yusuf'u bulanlar onun ilerde Mısır'ı yönetecek bir bakan olacağını nereden bilsinler? Üç beş kuruş kâr etmek gayesiyle hemen birine çocuğu satıverdiler.

وَقَالَ الَّذِي اشْتَرَاهُ مِنْ مِصْرَ لِامْرَأَتِهِ أَكْرِمِي مَثْوَاهُ عَسَى أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ وَلِنُعَلِّمَهُ مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَاللَّهُ غَالِبٌ عَلَى أَمْرِهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ **(21)**

"Mısır'da onu satın alan kimse karısına:

-Ona güzel bak, belki bize faydası olur veya onu evlat ediniriz." dedi. Yusuf'u biz, oraya böyle yerleştirdik. Ona rüyaların yorumunu öğrettik. Allah, işinde hakimdir fakat insanların çoğu bunu bilmez." (ayet: 21)

Hz. Yusuf'u Mısır'da satın alan kimse onu sevmişti. Onu evlat edinmeyi de düşünüyordu. Allah da Yusuf'u bir yandan eğitiyordu. Ona olayların ve rüyaların yorumunu, çözümünü öğretiyordu. Onu Mısır'ı yönetmeye hazırlıyordu.

وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ آتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ **(22)**

"Erginlik çağına ulaşınca ona hikmet ve ilim verdik. İyileri işte böyle ödüllendiririz." (ayet: 22)

Hz. Yusuf, gençlik çağına girince, yine Allah'ın lütfu ve yardımıyla hikmet ve ilim sahibi olmuştu. Hz. Yusuf, dikkat edilirse buraya kadar anlatılan kısımda, babasına gördüğü rüyayı anlatmaktan başka konuşturulmadı. Fakat, olayların akışındaki hava bize onun ne denli sevimli ve temiz bir kişilik sahibi olduğunu ima ediyor. Pırlanta gibi bir çocuk.

Zaten bu kişiliğine de olayların ilerleyen kısımlarında tanık olacağız.

23-30: YUSUF'UN İMTİHANI

Hz. Yusuf, çocukluktan çıkmış, gençlik çağına girmişti. Evinde kaldığı, kendisine bakan adamın karısı niyetini iyiden iyiye bozmuştu. Yusuf'la beraber olmak istiyordu. Evde yalnız kaldıkları bir zamanda:

وَرَاوَدَتْهُ الَّتِي هُوَ فِي بَيْتِهَا عَنْ نَفْسِهِ وَغَلَّقَتِ الْأَبْوَابَ وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ إِنَّهُ رَبِّي أَحْسَنَ مَثْوَايَ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ **(23)**

"Evinde bulunduğu kadın ona karşı arzu duymaya başladı. Kapıları sıkı sıkı kapadı:

-Haydi, gelsene!' dedi. Yusuf:

-Allah'a sığınırım, O benim efendimdir. Bana iyi güzel bir mevki verdi. Zalimlerin sonu iyi olmaz." (ayet: 23)

Hz. Yusuf'un ahlakı ve kişiliği böyle çirkin bir çağrıyı hemen reddetmesini gerektiriyordu. Hz. Yusuf, Allah'ı tanıyor ve zinanın Allah'ın haram kıldığı kötü bir iş olduğunu, üstelik kendisine iyilik etmiş bir adamın karısı ile zina etmenin zulüm olduğunu biliyordu. Bunun için kendini arzularının esiri etmiş kadının şerrinden Allah'a sığınıyordu.

وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهِ وَهَمَّ بِهَا لَوْلَا أَنْ رَأَى بُرْهَانَ رَبِّهِ كَذَلِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهُ السُّوءَ وَالْفَحْشَاءَ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِينَ **(24)**

"Kadın ona arzu duyuyordu. Rabbbinin işaretini görmeseydi Yusuf da ona arzu duyacaktı. Onu hainlik ve fuhuştan uzak tutmak için bu işareti gösterdik. Çünkü O, bizim çok samimi kullarımızdandı." (ayet: 24)

Hz. Yusuf, Rabbinin işareti ile arzularının peşinden gitmiyor, arzularını imanının emrine veriyordu. Allah, onu kötülükten koruyordu, çünkü o, Allah'a içtenlikle bağlı bir kuldu. Allah'a içtenlikle bağlı kulları, Allah korur ve onlara doğru yolu gösterir. Onları heveslerine esir olmaktan kurtarır.

Hz. Yusuf, bu çirkin tekliften ve ortamdan kurtulmak için çareyi odadan kaçmakta buldu. Kadın da onu elinden kaçırmamak için arkasından koştu.

وَاسْتَبَقَا الْبَابَ وَقَدَّتْ قَمِيصَهُ مِنْ دُبُرٍ وَأَلْفَيَا سَيِّدَهَا لَدَى الْبَابِ قَالَتْ مَا جَزَاءُ مَنْ أَرَادَ بِأَهْلِكَ سُوءًا إِلَّا أَنْ يُسْجَنَ أَوْ عَذَابٌ أَلِيمٌ **(25)**

"İkisi de kapıya koştu. Kadın arkadan Yusuf'un gömleğini yırttı. Kapının önünde kocasına rastladılar. Kadın:

-Senin eşine karşı kötü istekte bulunmanın cezası, hapisten veya şiddetli bir dayaktan başka nedir? dedi." (ayet: 25)

Kadın, sıkıştığı ve suçluluğunun ortaya çıkacağını hissettiği bu anda kurtuluşu, suçu Hz. Yusuf'un üstüne atmakta buldu. Hz. Yusuf, kendisini savundu:

Yusuf:

قَالَ هِيَ رَاوَدَتْنِي عَنْ نَفْسِي وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِنْ أَهْلِهَا اِنْ كَانَ قَمِيصُهُ قُدَّ مِنْ قُبُلٍ فَصَدَقَتْ وَهُوَ مِنَ الْكَاذِبِينَ **(26)** وَإِنْ كَانَ قَمِيصُهُ قُدَّ مِنْ دُبُرٍ فَكَذَبَتْ وَهُوَ مِنَ الصَّادِقِينَ **(27)** فَلَمَّا رَأَى قَمِيصَهُ قُدَّ مِنْ دُبُرٍ قَالَ اِنَّهُ مِنْ كَيْدِكُنَّ اِنَّ كَيْدَكُنَّ عَظِيمٌ **(28)**

“-O, kendisi, benden murat almak istedi, dedi. Kadının ailesinden bir şahit:

-Eğer, gömleği önden yırtılmışsa kadın doğru söylüyor. Erkek yalancıdır. Eğer gömleği arkadan yırtılmışsa kadın yalan söylüyor, erkek doğrudur." diye şahitlik etti. Kocası gömleğin arkadan yırtılmış olduğunu görünce:

-Bu, sizin hilelerinizden biri, sizin hileleriniz büyüktür." dedi." (ayet: 26-28)

Kadının kocası, gerçeği anlamıştı. Hz. Yusuf'un suçsuz, kadının suçlu olduğunu biliyordu. Ama, olayın duyulmasını ve başkalarının diline düşmeyi de göze alamıyordu. Olayı kapatmak için şöyle dedi:

يُوسُفُ أَعْرِضْ عَنْ هَذَا وَاسْتَغْفِرِي لِذَنْبِكِ اِنَّكِ كُنْتِ مِنَ الْخَاطِئِينَ **(29)**

"-Yusuf sen bunu unut, kadın sen de günahına tevbe et, çünkü sen hata işleyenlerdensin." (ayet: 29)

Ama olay, şehirde duyulmuş, sosyetenin diline düşmüşlerdi bile...

وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ امْرَأَةُ الْعَزِيزِ تُرَاوِدُ فَتَاهَا عَنْ نَفْسِهِ قَدْ شَغَفَهَا حُبًّا إِنَّا لَنَرَاهَا فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ **(30)**

"Şehirde bazı kadınlar:

-Vezirin karısı, kölesiyle beraber olmak istiyormuş, onun sevdası bağrını delmiş. Biz, onu açıkça sapıtmış görüyoruz, dediler." (ayet: 30)

31-35: ZİNA VE ZİNDAN ARASINDA

Hz. Yusuf'un efendisinin karısı sosyetenin kendisi hakkında ne düşündüklerini duymuştu. Onlara, Hz. Yusuf'a niçin vurulduğunu ve Hz. Yusuf'un ne kadar güzel olduğunu göstermek istiyordu.

فَلَمَّا سَمِعَتْ بِمَكْرِهِنَّ أَرْسَلَتْ إِلَيْهِنَّ وَأَعْتَدَتْ لَهُنَّ مُتَّكَأً وَآتَتْ كُلَّ وَاحِدَةٍ مِنْهُنَّ سِكِّينًا وَقَالَتِ اخْرُجْ عَلَيْهِنَّ فَلَمَّا رَأَيْنَهُ أَكْبَرْنَهُ وَقَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ وَقُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ مَا هَذَا بَشَرًا إِنْ هَذَا إِلاَّ مَلَكٌ كَرِيمٌ **(31)**

"Kadınların çekiştirmelerini duyunca onları davet etti. Onlara koltuk hazırladı ve her birine bir bıçak verdi. Yusuf'a onların yanına çık!' dedi. Kadınlar, onu görünce kendilerinden geçtiler, ellerini kestiler. ve:

-Haşa, Allah için bu bir insan değil. Bu sadece çok güzel bir melek! dediler." (ayet: 31)

Şimdi, kadın kendisi hakkında konuşanlardan intikamını alabilirdi.

قَالَتْ فَذَلِكُنَّ الَّذِي لُمْتُنَّنِي فِيهِ وَلَقَدْ رَاوَدتُّهُ عَنْ نَفْسِهِ فَاسْتَعْصَمَ وَلَئِنْ لَمْ يَفْعَلْ مَا آمُرُهُ لَيُسْجَنَنَّ وَلَيَكُونَ مِنَ الصَّاغِرِينَ **(32)**

"-İşte hakkında beni kınadığınız budur. Arzuma uymasını istedim. Fakat O, kabul etmedi. Ona emrettiğim işi yine yapmazsa zindana atılıp, küçük düşenlerden olacak." dedi." (ayet: 32)

Kadının niyeti iyiden iyiye bozuktu. Hiç utanmadan herkesin ortasında teklifini yineliyordu. Hz. Yusuf, zina ile zindan arasında bir tercihe zorlanıyordu. Fakat, Hz. Yusuf'ta ağır basan gençliğin heva ve zevkleri değil, Allah korkusu idi. Yusuf:

قَالَ رَبِّ السِّجْنُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِي إِلَيْهِ وَإِلاَّ تَصْرِفْ عَنِّي كَيْدَهُنَّ أَصْبُ إِلَيْهِنَّ وَأَكُنْ مِنَ الْجَاهِلِينَ (33)

"-Rabbim, benim için zindan, bunların beni davet ettiği şeyden daha hayırlıdır. Eğer tuzaklarını benden uzaklaştırmazsan onlara meyleder ve cahillerden olurum, dedi." (ayet: 33)

Hz. Yusuf, zindanı tercih etmişti. Kadınların kendisine karşı kurdukları tuzaktan Allah'a sığınıyordu. İnsan böylesi çirkin ve ahlaksız bir teklifle karşılaştığında eğer Allah'a sığınıp, nefsine hakim olmazsa, elbette aldanır ve ilerisini hiç düşünmeden beş dakikalık bir zevk için cahilce kendisini ateşe atar ve yanar.

Hz. Yusuf'un duasını Allah kabul edip, Hz. Yusuf'u onların oyununa gelmekten korudu.

فَاسْتَجَابَ لَهُ رَبُّهُ فَصَرَفَ عَنْهُ كَيْدَهُنَّ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ (34)

"Rabbi, duasını kabul etti ve kadınların tuzağına engel oldu. Çünkü O, işiten ve bilendir." (ayet: 34)

Hz. Yusuf'un suçsuz olduğu anlaşılmıştı. Fakat, bir tarafta koskoca bakanın karısı, diğer tarafta bir köle. Köle haklı bile olsa zindana atılıp olayın suçlusu gibi gösterilmeli ve olay kamuoyuna unutturulmalıydı.

ثُمَّ بَدَا لَهُمْ مِنْ بَعْدِ مَا رَأَوْا الْآيَاتِ لَيَسْجُنُنَّهُ حَتَّى حِينٍ (35)

"Onun suçsuz olduğunu anladıkları halde, yine de bir süre için hapsetmeyi uygun gördüler." (ayet: 35)

Onlar uygun gördüyse kim ne diyebilir?!

36-39: ZİNDAN ARKADAŞLARININ RÜYASI

Zindana Hz. Yusuf'la birlikte iki kişi daha atılmıştı. Bu kimseler, rüyalarında yorumunu merak ettikleri bir şeyler görmüşlerdi. Hz. Yusuf-'un tertemiz ve güven verici bir siması vardı. İyi bir insan olduğu her halinden belliydi.. Onun için rüyalarını ona anlatıp, yorumunu sordular.

وَدَخَلَ مَعَهُ السِّجْنَ فَتَيَانِ قَالَ أَحَدُهُمَا اِنِّي أَرَانِي أَعْصِرُ خَمْرًا وَقَالَ الْآخَرُ اِنِّي أَرَانِي أَحْمِلُ فَوْقَ رَأْسِي خُبْزًا تَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْهُ نَبِّئْنَا بِتَأْوِيلِهِ اِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ **(36)**

"Hapse onunla beraber iki genç daha girdi. Onlardan birisi:

-Rüyamda, şarablık üzüm sıktığımı gördüm. dedi; diğeri, "başımın üstünde, kuşların yediği bir ekmek taşıdığımı gördüm. dedi, Senin iyi birisi olduğunu görüyoruz. Bize bunu yorumla!" (ayet: 36)

Onların rüyası Hz. Yusuf'a doğruları anlatmak için bir fırsat olmuştu. Hz. Yusuf rüya yorumculuğunu da kullanarak onları batıllardan hakka döndürmeğe çalışıyordu. Anlatmaya kendisini tanıtarak başladı:

قَالَ لاَ يَأْتِيكُمَا طَعَامٌ تُرْزَقَانِهِ اِلاَّ نَبَّأْتُكُمَا بِتَأْوِيلِهِ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَكُمَا ذَلِكُمَا مِمَّا عَلَّمَنِي رَبِّي اِنِّي تَرَكْتُ مِلَّةَ قَوْمٍ لاَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ **(37)**

"Yusuf, Rabbimin bana öğrettiği bilgi ile, daha yiyeceğiniz yemek gelmeden size onu yorumlarım. dedi, Doğrusu ben, Allah'a inanmayan ve ahireti inkar eden bir toplumun dinini bıraktım." (ayet: 37)

Niçin Allah'ı tanımayan ve ahireti inkar eden bir toplumun dinini bırakmıştı Hz. Yusuf? Şimdi, neye inanıyor ve nasıl inanıyordu? merak konusuydu. Hemen sözlerine ekledi:

وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ آبَائِي إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ مَا كَانَ لَنَا أَنْ نُشْرِكَ بِاللَّهِ مِنْ شَيْءٍ ذَلِكَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ عَلَيْنَا وَعَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لاَ يَشْكُرُونَ **(38)**

"Atalarım İbrahim, İshak ve Yakub'un dinine uydum. Biz, Allah'a şirk koşmayız. Bu, Allah'ın bize ve insanlara olan lütfundandır, Fakat, insanların çoğu buna şükretmezler." (ayet: 38)

Atalarım, İbrahim, İshak ve Yakub'un dinine uydum derken, körü körüne bir bağlanış, sırf onların atası olması dolayısıyla böyle bir bağlılığın olmadığını "Biz Allah'a şirk koşmayız." ifadesinden anlıyoruz. Bu din, Allah'a katıksız imanın dini idi. Allah'a böyle inanılması gerekiyordu. Ama, insanların çoğu cehalet içinde olduğu için batıl öğretilere kanmış ve saçma sapan inançlar içinde Allah'a şükürden uzak hayat yaşıyorlardı. Hz. Yusuf, daha rüyalarını yorumlamaya girmeden onlara ihlası anlatmaya devam ediyor. Onlar, merakla rüyalarının yorumunu

beklerken, Hz. Yusuf'un kendilerine anlatacaklarını dinlemeye hazır bir durumdalar.

يَاصَاحِبَيِ السِّجْنِ أَأَرْبَابٌ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمِ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ (39)

"Ey zindan arkadaşlarım, ayrı ayrı bir sürü rabler mi hayırlıdır; yoksa her şeye hakim olan bir tek Allah mı?" (ayet: 39)

Hiç düşündünüz mü? Hayır.

40: HÜKÜM SADECE ALLAH'IN

مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ اِلاَّ أَسْمَاءً سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ اِنِ الْحُكْمُ اِلاَّ لِلَّهِ أَمَرَ أَلاَّ تَعْبُدُوا اِلاَّ إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لاَ يَعْلَمُونَ (40)

"Siz ve atalarınız, Allah'ı bırakıp kendi icadınız olarak, kutsadığınız şeylere kulluk ediyorsunuz. Oysa Allah, onlar hakkında hiç bir delil indirmemiştir. Hüküm, yalnız Allah'ındır. Kendisinden başkasına kulluk etmemenizi emretmiştir. Dosdoğru din budur. Fakat insanlaın çoğu bilmez." (Ayet: 40)

Hz. Yusuf'un zindan arkadaşlarına söylediği bu ifadeler üzerinde gerçekten önemle durulmalıdır. Tarihte hariciler olarak adlandırılan bir taifenin sapıklıkları, bizi ayetin taşıdığı mesajdan uzaklaştırmamalıdır. Ya da, Allah'ın otoritesini aşıp, kendi kafalarından türettikleri, hiç bir delili, mesnedi olmayan saçma sapan kuralları din edinmemizi gerektirmez. Eğer öyle yaparsak, Hz. Yusuf uyardığı insanlarla aynı katagoride yer almış oluruz. "Hüküm yalnızca Allah'ın" dedikten sonra "hüküm yalnızca Allah'ın ve ..." diye başlayan ilaveler getirirsek, "yalnızca" ifadesinin önemi nerede kalır? Hüküm, yani hakimiyet ve kesin karar, Allah'a ait derken, Allah'ın hükmü doğrultusunda ve O'nun katından bir delile dayanarak, mutlak olmayan kararların alınamayacağı sonucu çıkmaz. Ama, Allah'tan başka hiç bir insan, delili Allah'ın kitabındaki bir hükmün açıklaması olmayan kanun koyamaz.

41-42: RÜYALARIN YORUMU

Hz. Yusuf, zindan arkadaşlarına önce dini anlattıktan sonra rüyalarının ifade ettiği anlamları açıklamaya başlıyor:

يَاصَاحِبَيِ السِّجْنِ أَمَّا أَحَدُكُمَا فَيَسْقِي رَبَّهُ خَمْرًا وَأَمَّا الْآخَرُ فَيُصْلَبُ فَتَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْ رَأْسِهِ قُضِيَ الْأَمْرُ الَّذِي فِيهِ تَسْتَفْتِيَانِ **(41)**

"Ey zindan arkadaşlarım, biriniz efendisine şarap sunacak, diğeri asılacak ve kuşlar başından yiyecek. Bana sorduğunuz rüyanın gerçekleşecek olan yorumu budur." (ayet: 41)

Hz. Yusuf, zindan arkadaşlarının rüyasını böyle yorumlamıştı. Birisinin zindandan çıkacağını ve tekrar eski işine, efendisine döneceğini ve ona hizmet edeceğini söylüyordu.

وَقَالَ لِلَّذِي ظَنَّ أَنَّهُ نَاجٍ مِنْهُمَا اذْكُرْنِي عِنْدَ رَبِّكَ فَأَنْسَاهُ الشَّيْطَانُ ذِكْرَ رَبِّهِ فَلَبِثَ فِي السِّجْنِ بِضْعَ سِنِينَ **(42)**

"Onlardan kurtulacağını zannettiği kimseye: "Efendinin yanında beni an." dedi. Ama şeytan, efendisine onu hatırlatmayı unutturdu ve Yusuf bu yüzden bir kaç yıl daha hapiste kaldı." (ayet: 42)

Hz. Yusuf, zindan imtihanı ile bir müddet daha olgunlaştırılıyordu. Hz. Yusuf, Rabbi tarafından başına gelen hiç bir şeyden şikayetçi değildi.

43-49: KRALIN RÜYASI VE YORUMU

Sonra, bir gün Mısır kralı karışık bir rüya gördü. Yorumunu öğrenebilmek için ileri gelen zevatı yanına topladı:

وَقَالَ الْمَلِكُ إِنِّي أَرَى سَبْعَ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ وَسَبْعَ سُنْبُلَاتٍ خُضْرٍ وَأُخَرَ يَابِسَاتٍ يَاأَيُّهَا الْمَلَأُ أَفْتُونِي فِي رُؤْيَايَ إِنْ كُنْتُمْ لِلرُّؤْيَا تَعْبُرُونَ **(43)**

"Kral:

-Ben, yedi semiz ineği yedi zayıf ineğin yediğini; yedi yeşil başak ve yedi kuru başak gördüm. Ey ileri gelenler, eğer rüya tabirini biliyorsanız bana söyleyin." dedi." (ayet: 43)

Bu rüya bazı şeyler için önemli ipuçları veriyordu, ama bunlar neydi, kim bunları bilebilecekti? Kralın etrafındaki ünlü rüya yorumcuları bile bu rüyayı yorumlamaktan aciz kaldı. Acaba yedi semiz inek neye işaret, bir o kadar zayıf inek neye işaretti? Yedi yeşil başak ve yedi kuru başak neyi gösteriyordu? şaşırıp kaldılar. Sonunda:

قَالُوا أَضْغَاثُ أَحْلاَمٍ وَمَا نَحْنُ بِتَأْوِيلِ الْأَحْلاَمِ بِعَالِمِينَ **(44)**

"-Bunlar, karışık rüyalardır. Bunları yorumlamasını bilemeyiz." dediler." (ayet: 44)

İşte tam o sırada, Hz. Yusuf'un eski zindan arkadaşı, birden Hz. Yusuf'u hatırladı.

وَقَالَ الَّذِي نَجَا مِنْهُمَا وَادَّكَرَ بَعْدَ أُمَّةٍ أَنَا أُنَبِّئُكُمْ بِتَأْوِيلِهِ فَأَرْسِلُونِي **(45)**

"Zindandan kurtulmuş olan, uzun bir süreden sonra hatırlayıp:

-Beni gönderin ben size onun yorumunu haber vereyim." (ayet: 45) diyerek koşup, Hz. Yusuf'un yanına geldi.

يُوسُفُ أَيُّهَا الصِّدِّيقُ أَفْتِنَا فِي سَبْعِ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ وَسَبْعِ سُنْبُلاَتٍ خُضْرٍ وَأُخَرَ يَابِسَاتٍ لَعَلِّي أَرْجِعُ إِلَى النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَعْلَمُونَ **(46)**

"-Yusuf, ey doğru sözlü arkadaşım, dedi. "Yedi besili ineği, yedi zayıf ineğin yemesi ve yedi yeşil başak ve yedi kuru başağın ne olduğunu bize yorumla da dönüp onlara bildireyim, ümit ederim ki seni anlarlar." (ayet: 46)

Hz. Yusuf'un kendi hakkındaki yorumu doğru çıkmıştı. Hz. Yusuf-'un zaten doğru ve iyi bir kimse olduğunu zindanda öğrenmişti. Bu rüyanın yorumunu da doğru bir şekilde yapacağından emindi. Böylece belki onu zindandan da kurtarabilirdi. Hz. Yusuf, eski zindan arkadaşından kralın rüyasını dinlemiş ve hemen onun yorumunu yapıvermişti:

قَلِيلاً مِمَّا تَأْكُلُونَ **(47)** ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ سَبْعٌ شِدَادٌ يَأْكُلْنَ مَا قَدَّمْتُمْ لَهُنَّ إِلاَّ قَلِيلاً مِمَّا تُحْصِنُونَ **(48)** ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ عَامٌ فِيهِ يُغَاثُ النَّاسُ وَفِيهِ يَعْصِرُونَ **(49)**

" -Yedi sene her zaman ki gibi, ekin ekersiniz. Birazını yiyip, biçtiğiniz ekini sapında bırakın. Bundan sonra yedi yıl kıtlık olacak. Bütün biriktirdiğinizi yer, yalnız az bir miktar saklarsınız. Sonra halkın yağmur göreceği bir yıl gelecek. O zaman bolluğa çıkarlar." dedi." (ayet: 47-49) Hz. Yusuf'un eski arkadaşı, bu haberi alır almaz doğruca kralın yanına çıktı ve rüyanın yorumunu Hz. Yusuf'un kendisine anlattığı gibi haber verdi.

50: KRAL İLE Hz. YUSUF ARASINDA

Kral, Hz. Yusuf'un yorumunu beğenmişti. Önerdiği teklif de hoşuna gitti. Derhal adam gönderip, onu yanına çağırttı:

وَقَالَ الْمَلِكُ ائْتُونِي بِهِ فَلَمَّا جَاءَهُ الرَّسُولُ قَالَ ارْجِعْ إِلَى رَبِّكَ فَاسْأَلْهُ مَا بَالُ النِّسْوَةِ اللاَّتِي قَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ إِنَّ رَبِّي بِكَيْدِهِنَّ عَلِيمٌ **(50)**

"-O'nu bana getirin, dedi. Yusuf'a elçi gelince, Yusuf ona şöyle dedi:

-Efendine dön, kadınların niçin ellerini kestiğini sor. Şüphesiz Rabbim, onların hilesini bilir, dedi." (ayet: 50)

Yusuf, zindandan her hangi bir töhmet altında kalmadan çıkmak istiyordu. Suçsuz olduğunun bilinerek salıverilmesini bekliyordu.

Kral artık, doğrudan doğruya devrede idi. Olayın açığa çıkması ve aydınlanması için Yusuf'un isteğini yerine getirdi.

51-52: DÜĞÜM ÇÖZÜLÜYOR

قَالَ مَا خَطْبُكُنَّ إِذْ رَاوَدتُّنَّ يُوسُفَ عَنْ نَفْسِهِ قُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ مِنْ سُوءٍ قَالَتْ امْرَأَةُ الْعَزِيزِ الْآنَ حَصْحَصَ الْحَقُّ أَنَا رَاوَدتُّهُ عَنْ نَفْسِهِ وَإِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ **(51)**

"Kral kadınlara:

-İsteklerinizle Yusuf'a ısrar ettiğiniz zaman durumunuz neydi?" dedi. Kadınlar:

-Haşa, Onun bir kötülüğünü görmedik." dediler. Vezirin karısı:

-Şimdi gerçek anlaşıldı. Nefsine uyan bendim. O, her zaman gerçeği söyledi." (ayet: 51)

Kadınlar doğruyu söyleyip, Hz. Yusuf'un tertemiz ve güvenilir bir insan olduğunu ortaya koydular. Vezirin karısı da bu durumda artık olayın saklanacak bir yanının olmadığını gördü ve suçunu itiraf etti.

ذَلِكَ لِيَعْلَمَ أَنِّي لَمْ أَخُنْهُ بِالْغَيْبِ وَأَنَّ اللَّهَ لاَ يَهْدِي كَيْدَ الْخَائِنِينَ **(52)**

"Bu, gıyabında ona ihanet etmediğimi bilmesi içindir. Allah, hainlerin tuzağına yol vermez." (ayet: 52)

Bu söz bazı tefsirlerde Hz. Yusuf tarafından, bazı tefsirlerde Vezirin karısı tarafından söylenmiş olarak gösteriliyor. Söz, kime ait olursa olsun, tespit doğrudur:

Allah, hainlerin tuzağına yol vermez!

وَمَا أُبَرِّئُ نَفْسِي إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ إِلاَّ مَا رَحِمَ رَبِّي إِنَّ رَبِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ **(53)**

"Ben nefsimi temize çıkarmıyorum, Çünkü Rabbimin merhameti olmazsa, nefis kötülüğü emredicidir. Rabbim, bağışlar, merhamet eder." (ayet: 53)

53-57: Hz. YUSUF'UN VEZİR OLUŞU

Hz. Yusuf, hayatının dönüm noktasını yaşıyordu. Kardeşlerinin kıskançlığı yüzünden kuyuya atılmıştı. Ardında perişan bir baba bırakarak, köle gibi satılmış, günaha düşmemek için zindanı tercih etmişti. Sonuçta da Allah Hz. Yusuf'a, büyük bir lütuf bahşederek zindandan kurtarmakla kalmamış, kralın danışmanı ve baş veziri makamına getirtmişti.

وَقَالَ الْمَلِكُ ائْتُونِي بِهِ أَسْتَخْلِصْهُ لِنَفْسِي فَلَمَّا كَلَّمَهُ قَالَ اِنَّكَ الْيَوْمَ لَدَيْنَا مَكِينٌ أَمِينٌ **(54)**

"Kral:

-Onu bana getirin, yanıma alayım, dedi. Onunla konuşunca:

-Senin, yanımızdaki durumun bugün çok önemlidir ve yerin güvenlidir, dedi." (ayet: 54)

Hz. Yusuf zindandan kurtulmak için acele etmiyor! önce suçsuzluğunun anlaşılmasını istiyordu. O, kimsenin karşısında küçülmüyor, zindanı da, günahtan kaçınmak ve korunmak için istiyordu. Kralın davetini ise vakarla karşılıyordu. Kral beni huzuruna çağırmış diyerek koşup gitmiyordu. Onun önünde iki büklüm olup, kendisini bağışlaması ve zindandan çıkarması için yerlere de kapanmayı hiç düşünmemişti. O, gerçeğin ortaya çıkmasını, kendisinin temiz, dürüst bir insan olduğunun anlaşılmasını istiyordu.

Yine Hz. Yusuf, kendisine gösterilen ilgi ve verilen makam karşısında heyecanlanmıyor, Krala yaltakçılık yapmıyordu. Aksine kendine güveniyor ve insanlar için hizmet olarak bir görev istiyordu. O, yıllarca sürecek bolluğun ardından gelecek kıtlık yıllarının sorumluluğunun ağırlığını hissediyor ve bunu ancak adil olarak kendisinin yapabileceğini biliyordu.

Hz. Yusuf'un bu tavrı, müslümanlar için örnektir. Çünkü müslüman, bulunduğu toplumda pasif ve gelişmelerin kendisini selin önündeki bir çöp yığını gibi sürüklediği bir insan değil, olaylara, gelişmelere yön veren ve dünyanın adalet içinde, zulüm ve fesattan uzak yaşaması için çalışan kişidir. Bu sebeple kendisine açılan her kapıyı değerlendirir. Yalnız bu değerlendiriş inandığı ve savunduğu değerlere aykırı ve onları ayaklar altına alarak değil...

Dalkavukluk yaparak, batıl yöntemleri benimsemiş olarak değil. Batılı yok etmek için ve zindanı, davet edilen çirkin amellere tercih edebilecek bir samimiyetle olaylara yön vermek arzusunu taşımalıdır.

قَالَ اجْعَلْنِي عَلَى خَزَائِنِ الْأَرْضِ اِنِّي حَفِيظٌ عَلِيمٌ **(55)**

"Yusuf:

-Beni ülkenin hazinelerinin başına getir, çünkü ben korumasını ve yönetmesini iyi bilirim, dedi." (ayet: 55)

Burada Hz. Yusuf'un kendi bilgi ve güvenirliğini açıkça ortaya koyduğunu görüyoruz. Zaten Hz. Yusuf geçirdiği tecrübelerle bunu ispatlamıştı.

وَكَذَٰلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ يَتَبَوَّأُ مِنْهَا حَيْثُ يَشَاءُ نُصِيبُ بِرَحْمَتِنَا مَنْ نَشَاءُ وَلَا نُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ **(56)**

"Yusuf'u böylece o memlekete yerleştirdik; istediği yerde oturabilirdi. Rahmetimizi tıpkı bu misalde olduğu gibi istediğimize veririz; iyi davrananları mükafatsız bırakmayız." (ayet: 56)

Allah, Hz. Yusuf'a büyük bir lütufta bulunmuştu. Hz. Yusuf bunu hak etmişti. Rabbine her zaman bağlı kalmış, O'nun yolundan ayrılmamış, başkalarının kulu olmamıştır. Allah bu iyi kulunu ödülsüz bırakmazdı. Allah'ın iyi kullarına dünyada vereceği bir ödül var. Ama asıl ödül bu değil..

وَلَأَجْرُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ لِلَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ **(57)**

"..Ahiret ecri, inananlar ve Allah'a karşı gelmekten sakınanlar için daha iyidir." (ayet: 57)

58-63: KARDEŞLER Hz. YUSUF'UN HUZURUNDA

Hz. Yusuf, Mısır yönetiminde artık önemli bir görevi üstlenmişti. Kıtlık yılları gelmiş ve Kenan illerinde yaşayan ailesi de bu kıtlıktan nasibini alarak, erzak bulmak ve açlıktan kurtulmak ümidi ile Mısır'a, bu muhteşem tedbir sahibi ve ambarları herkese yetecek kadar hububat dolu, iyiliksever Hz. Yusuf'un kapısına gelmişlerdi. Aradan yıllar geçmişti. Hz. Yusuf büyümüş ve kardeşlerinin hiç ümit edemeyecekleri bir makama oturmuştu. Bunun için huzuruna giren kardeşleri O'nu tanımadılar. Ama Hz. Yusuf onları tanımıştı.

وَجَاءَ إِخْوَةُ يُوسُفَ فَدَخَلُوا عَلَيْهِ فَعَرَفَهُمْ وَهُمْ لَهُ مُنْكِرُونَ **(58)**

"Yusuf'un kardeşleri gelip yanına girdiler. O'nu tanımadılar; Yusuf, onları tanıdı." (ayet: 58)

Hz. Yusuf, kardeşlerinin kendisini tanımadığını görünce, onların ailesi ve durumları hakkında bilgi aldı:

وَلَمَّا جَهَّزَهُمْ بِجَهَازِهِمْ قَالَ ائْتُونِي بِأَخٍ لَكُمْ مِنْ أَبِيكُمْ اَلاَ تَرَوْنَ أَنِّي أُوفِي الْكَيْلَ وَأَنَا خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ (59)

"Onların yüklerini hazırlatınca:

-Baba bir kardeşinizi bana getirin. Sizlere ölçüyü bol tuttuğumu ve benim misafirperverlerin en iyisi olduğumu görmüyor musunuz? dedi." (ayet: 59)

Sözlerini, isteğinin kesin olarak yerine gelmesi için şu tedbiri aldı:

فَإِنْ لَمْ تَأْتُونِي بِهِ فَلاَ كَيْلَ لَكُمْ عِندِي وَلاَ تَقْرَبُونِي (60)

"Eğer onu bana getirmezseniz bundan böyle benden bir ölçek bile alamazsınız ve bana yaklaşmayın!" (ayet: 60)

Onlar da kendilerine yapılan iyilikten hoşnut kalarak, kendilerinden isteneni memnuniyetle yerine getireceklerini söylediler.

قَالُوا سَنُرَاوِدُ عَنْهُ أَبَاهُ وَإِنَّا لَفَاعِلُونَ (61)

"Kardeşleri:

-Babasını ikna etmeye çalışacağız ve her halde bunu yaparız, dediler." (ayet: 61)

Hz. Yusuf isteğinin karşılanmasını ve kardeşlerinin tekrar gelmelerini istiyordu.

وَقَالَ لِفِتْيَانِهِ اجْعَلُوا بِضَاعَتَهُمْ فِي رِحَالِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَعْرِفُونَهَا إِذَا انْقَلَبُوا إِلَى أَهْلِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ (62)

" Yusuf, memurlarına:

-Sermaye olarak getirdiklerini de yüklerine koyun. Belki ailelerine varınca, onu anlarlar da bir daha dönerler, dedi." (ayet: 62)

Hz. Yusuf'un ağabeyleri kendilerine yapılan bu ikinci iyiliğin farkında olmadan ama tekrar geldiklerinde küçük kardeşlerini de getirirlerse, uzun süre kendilerine yetecek tahıl alabileceklerinden emin olarak babalarının yanına dönmüşlerdi.

فَلَمَّا رَجَعُوا إِلَى أَبِيهِمْ قَالُوا يَاأَبَانَا مُنِعَ مِنَّا الْكَيْلُ فَأَرْسِلْ مَعَنَا أَخَانَا نَكْتَلْ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ (63)

"Babalarının yanına döndüklerinde:

-Ey babamız! Erzak bize yasak edildi, kardeşimizi bizimle gönder de yiyecek alabilelim. Biz, onu koruruz, dediler." (ayet: 63)

64-69: KARDEŞLERİNİN GERİ DÖNÜŞÜ VE BABALARI

قَالَ هَلْ آمَنُكُمْ عَلَيْهِ إِلاَّ كَمَا أَمِنْتُكُمْ عَلَى أَخِيهِ مِنْ قَبْلُ فَاللَّهُ خَيْرٌ حَافِظًا وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ (64)

"Daha önce kardeşinizi size emanet ettiğim gibi, şimdi de onu emanet eder miyim? Ama Allah en iyi koruyandır, O merhametlilerin en merhametlisidir, dedi." (ayet: 64)

Babaları Yakup, çocuklarının açıklamasını ve isteklerini gönlünde büyük bir burukla dinlemişti. Hz. Yusuf'un kayboluşunu hatırlamış ve küçük oğlunun da başına aynı akıbetin gelebileceğinden korkmuştu. Bunun için oğullarının verdiği güvene doğrusu hiç inanmıyordu.

وَلَمَّا فَتَحُوا مَتَاعَهُمْ وَجَدُوا بِضَاعَتَهُمْ رُدَّتْ إِلَيْهِمْ قَالُوا يَاأَبَانَا مَا نَبْغِي هَذِهِ بِضَاعَتُنَا رُدَّتْ إِلَيْنَا وَنَمِيرُ أَهْلَنَا وَنَحْفَظُ أَخَانَا وَنَزْدَادُ كَيْلَ بَعِيرٍ ذَلِكَ كَيْلٌ يَسِيرٌ (65)

"Yüklerini açınca, karşılık olarak götürdükleri sermayelerinin kendilerine iade edilmiş olduğunu gördüler.

-Ey babamız! Daha ne isteriz; işte sermayemiz de bize iade edilmiş; ailemize onunla yine yiyecek getirir, kardeşimizi de korur ve bir deve yükü de artırmış oluruz; esasen bu az bir şeydir, dediler." (ayet: 65)

Umulmadık bu sürpriz, babayı da etkilemiş ve onu biraz yumuşatmıştı. Oğullarının ısrarı karşısında onlardan güçlü bir yemin alarak, küçük oğlunu birlikte göndermeye ikna oldu.

قَالَ لَنْ أُرْسِلَهُ مَعَكُمْ حَتَّى تُؤْتُونِي مَوْثِقًا مِنَ اللَّهِ لَتَأْتُونَنِي بِهِ إِلاَّ أَنْ يُحَاطَ بِكُمْ فَلَمَّا آتَوْهُ مَوْثِقَهُمْ قَالَ اللَّهُ عَلَى مَا نَقُولُ وَكِيلٌ **(66)**

"Babaları:

-Hepiniz kuşatılmadıkça onu bana geri getireceğinize dair Allah adına sağlam bir söz vermezseniz, sizinle göndermeyeceğim, dedi. Söz verdiklerinde:

-Sözümüze Allah vekildir, dedi." (ayet: 66)

Onlara, şehre girerken dikkat çekmemelerini, böylece başlarına bir felaket gelmemesi için şehrin tek kapısından birlikte içeri girmemelerini öğütledi.

وَقَالَ يَابَنِيَّ لاَ تَدْخُلُوا مِنْ بَابٍ وَاحِدٍ وَادْخُلُوا مِنْ أَبْوَابٍ مُتَفَرِّقَةٍ وَمَا أُغْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ إِنْ الْحُكْمُ إِلاَّ لِلَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَعَلَيْهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ **(67)**

Babaları: "Oğullarım! Tek bir kapıdan değil, ayrı ayrı kapılardan girin. Allah'tan size gelen hiç bir şeye engel olamam. Hüküm ancak Allah'ındır, O'na güvendim, güvenenler de O'na güvensinler, dedi." (ayet: 67)

Bu önleme karşın, eğer Allah isterse hiç bir felakete engel olamayacağının da bilincinde idi. O biliyordu ki tüm yetki ve hüküm Allah'a aittir. Dolayısıyla sadece O'na dayanıp, O'na güvenmek gerekir. O'ndan başka bir koruyucu ve bir sığınak yoktur. Allah, Yakub'a bu ilmi vermişti. Ama, insanların çoğu bunu biliyor muydu?

Hayır! İnsanların çoğu Allah'a dayanıp, güvenmeleri ve sığınmaları gerekirken, Allah'a değil, aracı zannettikleri ve kendilerini koruyup, güven vereceğine inandıkları batıl putlara inanıyorlardı.

Babalarının yanından ayrılıp, yollara düşen kardeşler, sonunda Mısır'a geldiler ve babalarının istediği gibi şehre girdiler.

وَلَمَّا دَخَلُوا مِنْ حَيْثُ أَمَرَهُمْ أَبُوهُمْ مَا كَانَ يُغْنِي عَنْهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ إِلاَّ حَاجَةً فِي نَفْسِ يَعْقُوبَ قَضَاهَا وَإِنَّهُ لَذُو عِلْمٍ لِمَا عَلَّمْنَاهُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لاَ يَعْلَمُونَ **(68)**

"Babalarının emrettiği şekilde girdiler. Esasen bu, Allah katında onlara bir fayda sağlamazdı. Ancak Yakub, içindeki arzuyu ortaya koymuş oldu. O, şüphesiz kendisine öğrettiğimizi bilen biriydi, fakat insanların çoğu bilmezler." (ayet: 68)

İhtiyaçlarını temin etmek için tanımadıkları kardeşleri Hz. Yusuf-'un huzuruna girdiler. Yusuf, bir fırsatını bulup, küçük kardeşini yanına çağırdı. bağrına bastı ve gerçekleri ona anlattı. Ağabeylerinin kendisine yaptıklarının artık sona erdiğini söyledi.

وَلَمَّا دَخَلُوا عَلَى يُوسُفَ آوَى إِلَيْهِ أَخَاهُ قَالَ إِنِّي أَنَا أَخُوكَ فَلاَ تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ **(69)**

"Yusuf'un yanına girdiklerinde, kardeşini bağrına bastı ve:

-Ben senin kardeşinim, onların yaptıklarına artık üzülme, dedi." (ayet: 69)

70-78: Hz. YUSUF'UN KÜÇÜK KARDEŞİ

Hz. Yusuf, küçük kardeşini tekrar onlara teslim etmek istemiyordu. Bunun için şöyle bir yol düşündü.

فَلَمَّا جَهَّزَهُمْ بِجَهَازِهِمْ جَعَلَ السِّقَايَةَ فِي رَحْلِ أَخِيهِ ثُمَّ أَذَّنَ مُؤَذِّنٌ أَيَّتُهَا الْعِيرُ إِنَّكُمْ لَسَارِقُونَ **(70)**

"Yusuf onların yüklerini yükletirken, bir su kabını kardeşinin yüküne koydurdu. Sonra bir çağırıcı:

-Ey kafile, siz hırsızsınız! diye bağırdı." (ayet:70)

Bunu duyan kardeşler geri döndüler. Hırsızlık suçlamasının haksız olduğunu belirttiler.

قَالُوا وَأَقْبَلُوا عَلَيْهِمْ مَاذَا تَفْقِدُونَ **(71)** قَالُوا نَفْقِدُ صُوَاعَ الْمَلِكِ وَلِمَنْ جَاءَ بِهِ حِمْلُ بَعِيرٍ وَأَنَا بِهِ زَعِيمٌ **(72)**

"Geri dönerek:

-Ne kaybettiniz? dediler.

-Hükümdarın su kabını kaybettik. Onu getirene bir deve yükü mükafat vardır. Buna ben kefil oluyorum, dediler." (ayet: 71-72)

Memurun bu teklifi karşısında şaşırıyorlar. Böyle bir suçu işlemedikleri için kendilerine yapılan teklifin de bir manası yoktur. Bunun için şöyle diyorlar:

قَالُوا تَاللَّهِ لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَا جِئْنَا لِنُفْسِدَ فِي الْأَرْضِ وَمَا كُنَّا سَارِقِينَ (73)

"-Vallahi, ülkede bozgunculuk çıkarmak için gelmediğimizi ve hırsız da olmadığımızı biliyorsunuz, dediler." (ayet: 73)

Yusuf'un memurları bu açıklama karşısında :

قَالُوا فَمَا جَزَاؤُهُ إِنْ كُنْتُمْ كَاذِبِينَ (74) قَالُوا جَزَاؤُهُ مَنْ وُجِدَ فِي رَحْلِهِ فَهُوَ جَزَاؤُهُ كَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ (75)

-Yalancı iseniz, hırsızlığın cezası nedir? dediler." Onlar da:

-Kimin yükünde bulunursa, ceza olarak o alıkonulur. Biz zalimleri işte böyle cezalandırırız, dediler." (ayet: 74-75)

Bu açıklamalarından bir Peygamber olan Yakup Aleyhisselam şeriatında hırsızlığın cezasının böyle olduğunu görüyoruz.

فَبَدَأَ بِأَوْعِيَتِهِمْ قَبْلَ وِعَاءِ أَخِيهِ ثُمَّ اسْتَخْرَجَهَا مِنْ وِعَاءِ أَخِيهِ كَذَلِكَ كِدْنَا لِيُوسُفَ مَا كَانَ لِيَأْخُذَ أَخَاهُ فِي دِينِ الْمَلِكِ إِلاَّ أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مَنْ نَشَاءُ وَفَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ عَلِيمٌ (76)

"Yusuf kardeşinin eşyalarından önce onlarınkini aramaya başladı. Sonra su kabını kardeşinin yükünden çıkardı.

Yusuf'a böyle bir plan öğrettik. Çünkü hükümdarın dinine/kanunlarına göre kardeşini alıkoyamazdı. Ancak Allah'ın dilemesi hariç. Dilediğimizin derecesini yükseltiriz. Her ilim sahibinin üstünde daha iyi bir bilen vardır." (ayet: 76)

Burada دِينِ الْمَلِكِ 'din-i melik' 'Kral'ın dini' tabiri üzerinde durmak gerekir. Din kelimesi burada 'kanunlar' anlamına gelmektedir. Kral'ın dinine göre demek 'Kral'ın kanunlarına göre' anlamına gelir. Bugün din kavramı genelde çok büyük anlam daralmasına uğramıştır. Sadece inanç ve namaz, oruç, zekat, hac gibi bir kaç ibadeti içine alan, kişinin vicdanında yer eden sistem olarak algılanmaktadır. Oysa bu ayet gösteriyor ki, din en yalın anlamıyla 'kanunlar' demektir. Bu olayda

görüldüğü gibi hırsızlara verilecek cezanın şeklini belirten kanunlar da bu cümledendir. Yani sosyal ve siyasal kanunlara din denilmektedir.

Hz. Yusuf, Kralın yasalarına göre normalde yanında alıkoyamayacağı kardeşini, Allah'ın kendisine öğrettiği böyle bir tedbir sayesinde alıkoyabilecekti. Allah, Hz. Yusuf'a bu yolu göstermişti.

Hz. Yusuf'un kardeşleri içlerindeki kini ve hasedi ortaya koyarak açıkça Hz. Yusuf'u da hırsız ilan ediyorlardı:

قَالُوا اِنْ يَسْرِقْ فَقَدْ سَرَقَ أَخٌ لَهُ مِنْ قَبْلُ فَأَسَرَّهَا يُوسُفُ فِي نَفْسِهِ وَلَمْ يُبْدِهَا لَهُمْ قَالَ أَنْتُمْ شَرٌّ مَكَانًا وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا تَصِفُونَ **(77)**

"Çalmışsa, daha önce kardeşi de çalmıştı" dediler. Yusuf bunu içinde sakladı, onlara açmadı. İçinden, "Durumunuz pek kötüdür; anlattığınızı Allah daha iyi bilir" dedi." (ayet: 77)

Hz. Yusuf bu iftiraya cevap vermeyerek, kendisinin Yusuf olduğunu onlara söylemiyor. Ama, içinden "Sizin durumunuz pek kötüdür." diyordu. Kendisine yapılan iftirayı da şu sözlerle içinden reddediyordu.

"Anlattığınızın gerçek durumunu Allah biliyor."

Sonra küçük kardeşini yanına almak için harekete geçiyor. Kardeşleri babalarına verdikleri sözü hatırlayarak, sıkıntı ve endişeye düşüyorlar.

Kardeşleri:

قَالُوا يَاأَيُّهَا الْعَزِيزُ اِنَّ لَهُ أَبًا شَيْخًا كَبِيرًا فَخُذْ أَحَدَنَا مَكَانَهُ اِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ **(78)**

"Ey Aziz! Onun çok yaşlı bir babası var. Bizden birini onun yerine al. Doğrusu biz senin iyi davrananlardan olduğunu görüyoruz." dediler." (ayet: 78)

79- 86: Hz. YUSUF'UN YOKLUĞUNA EKLENEN İKİNCİ ACI

Hz. Yusuf onlara şu cevabı veriyor:

قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ أَنْ نَأْخُذَ اِلاَّ مَنْ وَجَدْنَا مَتَاعَنَا عِنْدَهُ اِنَّا إِذًا لَظَالِمُونَ **(79)**

"-Allah korusun! Biz, malımızı kimde bulmuşsak ancak onu alı koruz, yoksa haksızlık etmiş oluruz, dedi." (ayet: 79)

Hz. Yusuf'un bu kararlı tavrı karşısında ne yapacaklarını belirlemek için kenara çekilip aralarında konuşmaya başladılar.

فَلَمَّا اسْتَيْئَسُوا مِنْهُ خَلَصُوا نَجِيًّا قَالَ كَبِيرُهُمْ أَلَمْ تَعْلَمُوا أَنَّ أَبَاكُمْ قَدْ أَخَذَ عَلَيْكُمْ مَوْثِقًا مِنَ اللَّهِ وَمِنْ قَبْلُ مَا فَرَّطْتُمْ فِي يُوسُفَ فَلَنْ أَبْرَحَ الْأَرْضَ حَتَّى يَأْذَنَ لِي أَبِي اَوْ يَحْكُمَ اللَّهُ لِي وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ **(80)**

"Ümitsizliğe düşünce, konuşmak üzere bir kenara çekildiler. Büyükleri şöyle dedi:

-Babanızın Allah'a karşı sizden bir söz aldığını, daha önce Yusuf konusunda da ileri gittiğinizi bilmiyor musunuz? Artık babam bana izin verene veya Allah hakkımda hüküm verene kadar bu yerden ayrılmayacağım. O, hükmedenlerin en iyisidir." (ayet: 80)

Büyük kardeş, babalarına verdiği sözü ve Yusuf'a yaptıkları kötülüğü de hatırlayarak utancından babasının yanına dönmeye cesaret edemedi. Hakkında Allah'ın vereceği hükmü beklemek üzere orada kalmaya yemin etti. Diğer kardeşlerine de dedi ki:

اِرْجِعُوا اِلَى أَبِيكُمْ فَقُولُوا يَاأَبَانَا اِنَّ ابْنَكَ سَرَقَ وَمَا شَهِدْنَا اِلاَّ بِمَا عَلِمْنَا وَمَا كُنَّا لِلْغَيْبِ حَافِظِينَ **(81)**

"-Siz dönün, babanıza gidin ve deyin ki:

-Ey Babamız! Senin oğlun hırsızlık yaptı, biz, bu bildiğimizden başka bir şey görmedik; görülmeyeni de bilmeyiz." (ayet: 81)

Küçük kardeşlerinin hırsızlık yapabileceğine ihtimal vermeseler de tüm deliller onu gösteriyordu. Kral'ın su kabı da onun yükünden çıkmıştı. Babalarını söylediklerine inandırabilmek için kendileriyle birlikte Mısır'a giden kervanı şahit gösteriyorlardı.

وَاسْأَلِ الْقَرْيَةَ الَّتِي كُنَّا فِيهَا وَالْعِيرَ الَّتِي أَقْبَلْنَا فِيهَا وَاِنَّا لَصَادِقُونَ **(82)**

"Bulunduğumuz kasabanın halkına ve beraberinde olduğumuz kervana da sorabilirsin; biz şüphesiz doğru söylüyoruz." (ayet: 82)

Yakup'un büyük çocukları, daha önce Yusuf'u götürüp bir tuzakla babasından ayırmışlardı. Evlat acısıyla baş başa bırakmış oldukları babalarının artık oğullarına hiç güveni kalmamıştı. Bu oğlunun da aynı kıskançlığın sonucu olarak başına bir kötülük getirdiklerini düşünüyordu.

قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ اَمْرًا فَصَبْرٌ جَمِيلٌ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَأْتِيَنِي بِهِمْ جَمِيعًا اِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ **(83)**

"Yakup:

-Sizi nefsiniz bir iş yapmağa sürükledi, artık bana güzelce sabır gerekir; belki Allah hepsini birden bana getirecektir, çünkü O bilendir, hakimdir, dedi." (ayet: 83)

Yakup ümidini kaybetmemişti. Tüm acılara ve hasretlere rağmen Allah'a güveniyor ve Allah'ın bir gün oğullarını kendisine bağışlayacağına inanıyordu. Bunun için sabır yolunu seçmişti. Sabrediyordu, fakat, üzülmeden de edemiyordu.

وَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَاأَسَفَى عَلَى يُوسُفَ وَابْيَضَّتْ عَيْنَاهُ مِنَ الْحُزْنِ فَهُوَ كَظِيمٌ **(84)**

"Onlara sırt çevirdi, "Vah, Yusuf'a yazık oldu!" dedi ve üzüntüden gözlerine ak düştü. Artık acısını içinde saklıyordu. " (ayet: 84)

Evlatlarına karşı kızgın ve kırgındı, ama bunu içinde gizliyordu. Gözleri ve sağlığı bozulmuştu.

قَالُوا تَاللَّهِ تَفْتَأُ تَذْكُرُ يُوسُفَ حَتَّى تَكُونَ حَرَضًا اَوْ تَكُونَ مِنْ الْهَالِكِينَ **(85)**

"Allah'a yemin ederiz ki, Yusuf'u anıp durman seni bitkin düşürecek veya helak olacaksın" dediler." (ayet: 85)

Evlatlarının bu uyarılarına karşılık Yakup şöyle diyordu:

قَالَ اِنَّمَا أَشْكُو بَثِّي وَحُزْنِي اِلَى اللَّهِ وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لاَ تَعْلَمُونَ **(86)**

-Çaresizliğimi ve üzüntümü ancak Allah'a arzederim. Allah'ın inayeti ile, sizin bilmediklerinizi biliyorum." dedi." (ayet: 86)

Oğullarının bilmediği fakat Yakub'un bildiği şey neydi?

Hz. Yusuf'un gördüğü ve babasına anlattığı bir rüya vardı. Babası rüyasının anlamını biliyordu. Hz. Yusuf'un büyük bir insan olacağı ve herkesin önünde saygıyla selamlayacağı bir mevkiye geleceğine inanıyordu. Bunun için oğullarını seferber ederek Yusuf'u ve kardeşini aramaya ve tükenen yiyecekleri için yeniden erzak teminine gönderdi.

87-95: KARDEŞLERİN BULUŞMASI VE ORTAYA ÇIKAN GERÇEKLER

Babaları, oğullarını kardeşlerini aramaya ve erzak bulmaya gönderirken, onlara şunu da öğütlemeyi unutmuyordu:

يَابَنِيَّ ادْهَبُوا فَتَحَسَّسُوا مِنْ يُوسُفَ وَأَخِيهِ وَلاَ تَيْئَسُوا مِنْ رَوْحِ اللَّهِ اِنَّهُ لاَ يَيْئَسُ مِنْ رَوْحِ اللَّهِ اِلاَّ الْقَوْمُ الكَافِرُونَ **(87)**

"-Ey Oğullarım! Gidin, Yusuf'u ve kardeşini arayıp, sorun. Allah'ın rahmetinden de ümidinizi kesmeyin; doğrusu kafirlerden başkası Allah'ın rahmetinden ümidini kesmez. " (ayet: 87)

Yakub'un oğulları küçük kardeşlerini görmek ve tükenen erzaklarını yenilemek için vezirin huzuruna çıktılar ve ona yalvarmaya başladılar.

فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَيْهِ قَالُوا يَاأَيُّهَا الْعَزِيزُ مَسَّنَا وَأَهْلَنَا الضُّرُّ وَجِئْنَا بِبِضَاعَةٍ مُزْجَاةٍ فَاَوْفِ لَنَا الْكَيْلَ وَتَصَدَّقْ عَلَيْنَا اِنَّ اللَّهَ يَجْزِي الْمُتَصَدِّقِينَ **(88)**

"Kardeşleri Yusuf'un yanına girdiklerinde:

-Ey Aziz! Biz ve ailemiz sıkıntı ve ihtiyaç içerisindeyiz; pek değersiz bir malla geldik; ölçeği bize bol tut ve sadaka ver; Allah sadaka verenleri şüphesiz mükafatlandırır, dediler." (ayet: 88)

Hz. Yusuf, artık gerçeği söylemenin zamanı geldiğini anladı.

قَالَ هَلْ عَلِمْتُمْ مَا فَعَلْتُمْ بِيُوسُفَ وَأَخِيهِ إِذْ أَنْتُمْ جَاهِلُونَ **(89)**

"-Siz, Yusuf ve kardeşine bilmeden neler yaptığınızı biliyor musunuz? dedi." (ayet: 89)

Onların bu söz karşısında beyinlerinde şimşek çaktı. Karşılarında duran vezirin, kardeşleri Yusuf olduğunu anladılar.

قَالُوا أَئِنَّكَ لَأَنْتَ يُوسُفُ قَالَ أَنَا يُوسُفُ وَهَذَا أَخِي قَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا إِنَّهُ مَنْ يَتَّقِ وَيَصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ (90)

"-Yoksa sen Yusuf musun? dediler. (Yusuf:)

-Ben Yusuf'um, bu da kardeşim. Allah bize bağışta bulundu; doğrusu kim kötülükten sakınır ve sabrederse bilsin ki Allah iyi kimseleri mükafatsız bırakmaz, dedi." (ayet: 90)

Yusuf kendisinin bu nimete nasıl ulaştığını ne güzel dile getiriyordu:

"Kim kötülükten sakınır ve sabrederse bilsin ki Allah iyi kimseleri mükafatsız bırakmaz."

Kardeşleri, karşısında mahcup, pişman ve boynu bükük bir vaziyette gerçeği itiraf etmekten ve kabullenmekten başka çare bulamazlar.

قَالُوا تَاللَّهِ لَقَدْ آثَرَكَ اللَّهُ عَلَيْنَا وَإِنْ كُنَّا لَخَاطِئِينَ (91)

"-Vallahi, Allah seni bize üstün kıldı; Biz gerçekten hataya düşmüş kimseleriz, dediler." (ayet: 91)

Hz. Yusuf durumun açıklığa kavuştuğunu gördükten sonra kardeşlerinin yaptıklarını başa kakarak, daha fazla onları üzmek istemez. Şefkat ve merhametle:

قَالَ لَا تَثْرِيبَ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ يَغْفِرُ اللَّهُ لَكُمْ وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ (92)

"Bugün sizin başınıza kakma yoktur. Allah sizi affetsin. O, merhametlilerin en merhametlisidir." (ayet: 92)

Sonra onların yüklerini hazırlar ve ellerine kendi gömleğini vererek:

اِذْهَبُوا بِقَمِيصِي هَذَا فَأَلْقُوهُ عَلَى وَجْهِ أَبِي يَأْتِ بَصِيرًا وَأْتُونِي بِأَهْلِكُمْ أَجْمَعِينَ **(93)**

"Bu gömleğimi götürün, babamın yüzüne sürün, görmeğe başlar; tüm ailenizle bana gelin, dedi." (ayet: 93)

Kervan Mısır'dan ayrılıp yollara düşer. Bu arada Yakub'un burnuna Yusuf'un kokusu gelmeye başlar. Etrafındakilere şöyle der:

وَلَمَّا فَصَلَتِ الْعِيرُ قَالَ أَبُوهُمْ اِنِّي لَأَجِدُ رِيحَ يُوسُفَ لَوْلاَ أَنْ تُفَنِّدُونِي **(94)**

" Kafile, yola çıktığında, babaları:

-Doğrusu ben Yusuf'un kokusunu alıyorum; ne olur beni bunak zannetmeyin, dedi." (ayet:94)

Yanındaki ailesi de Yakub'un şaşkınlığının arttığını söyler:

قَالُوا تَاللَّهِ اِنَّكَ لَفِي ضَلاَلِكَ الْقَدِيمِ **(95)**

" -Vallahi sen, hala eski şaşkınlığındasın, dediler. " (ayet:95)

96-101: BABANIN SEVİNCİ

Yakup, biraz önce kendisinin şaşkınlığının arttığı gözüyle bakan ve saçmaladığını zanneden etrafındakilere haklılığını, gelen müjdeci ile ispatlamıştı.

فَلَمَّا أَنْ جَاءَ الْبَشِيرُ أَلْقَاهُ عَلَى وَجْهِهِ فَارْتَدَّ بَصِيرًا قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ اِنِّي أَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لاَ تَعْلَمُونَ **(96)**

"Müjdeci gelip, gömleği Yakub'un yüzüne atınca, hemen gözleri açıldı. Bunun üzerine:

-Ben size, Allah tarafından sizin bilmediğinizi biliyorum dememiş miydim? dedi." (ayet: 96)

Gerçekten müjdeciler, Yusuf'un kokusunu gömleğiyle, babasına getirdiler. Gömleği koklayan babanın da gözleri açılmıştı. Oğulları babalarının karşısında suçluluğun verdiği eziklik ile başlarını öne eğmişler ve şöyle demişlerdi:

قَالُوا يَاأَبَانَا اسْتَغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا اِنَّا كُنَّا خَاطِئِينَ **(97)**

"Oğulları:

-Ey Babamız! Günahlarımızın bağışlanmasını dile, biz gerçekten günahkarız, dediler." (ayet: 97)

Baba yüreği dayanamıyordu. Evlatlarına, onlar suçlu da olsa kendileri için Rabbine yalvarıp, bağışlanmalarını isteyeceğini söylüyordu.

قَالَ سَوْفَ أَسْتَغْفِرُ لَكُمْ رَبِّي إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ **(98)**

" Rabbim'den bağışlanmanızı dileyeceğim; O şüphesiz bağışlar ve merhamet eder, dedi." (ayet: 98)

Yakup, ailesi ile birlikte oğulları Yusuf'un çağrısı üzerine hazırlanıp, Mısır'a doğru yola koyuldular. Yusuf'un yanına vardılar.

فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَى يُوسُفَ آوَى إِلَيْهِ أَبَوَيْهِ وَقَالَ ادْخُلُوا مِصْرَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ آمِنِينَ **(99)**

"Yusuf'un yanına girdiklerinde, o, anne ve babasını bağrına bastı:

-Mısır'a yerleşin, inşallah güven içinde olursunuz, dedi." (ayet: 99)

Yıllarca süren ayrılık son bulmuştu. Ana baba ve oğulları birbirlerine sarılıp hasret gideriyorlardı. Sonra Hz. Yusuf kendi makamına anne ve babasını oturtmuş, onlar da kendilerine böyle bir lütuf bağışladığı için Allah'a şükür secdesine kapanmışlardı. Böyle iftihar edilecek bir oğul sahibi olmak herkese nasip olmazdı.

Hz. Yusuf, temizliği, iffeti, dürüstlüğü, sabrı ve Allah korkusu ile bu makamı hak etmişti. Şeytanın tüm çabaları boşa gitmiş, Allah'ın dediği olmuştu.

وَرَفَعَ أَبَوَيْهِ عَلَى الْعَرْشِ وَخَرُّوا لَهُ سُجَّدًا وَقَالَ يَاأَبَتِ هَذَا تَأْوِيلُ رُؤْيَايَ مِنْ قَبْلُ قَدْ جَعَلَهَا رَبِّي حَقًّا وَقَدْ أَحْسَنَ بِي إِذْ أَخْرَجَنِي مِنَ السِّجْنِ وَجَاءَ بِكُمْ مِنْ الْبَدْوِ مِنْ بَعْدِ أَنْ نَزَغَ الشَّيْطَانُ بَيْنِي وَبَيْنَ إِخْوَتِي إِنَّ رَبِّي لَطِيفٌ لِمَا يَشَاءُ إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ **(100)**

"Ana babasını tahtın üzerine oturttu, hepsi onun önünde (Allah'a secde edip) eğildiler. O zaman Yusuf:

"-Babacığım! İşte bu, önceden gördüğüm rüyanın yorumudur. Rabbim onu gerçekleştirdi. Şeytan, benimle kardeşlerimin arasını bozduktan sonra, beni hapisten çıkaran, sizi çölden getiren Rabbim bana çok iyilikte bulundu. Gerçekten Rabbim dilediğine lütfeder, O şüphesiz bilir (ve en iyi) hükmü verir, dedi." (ayet: 100)

Hz. Yusuf, annesini , babasını ve kardeşlerini kendisine kavuşturan Allah'a şükrediyor, hamd ediyor ve O'na teslimiyetini arz ediyordu.

رَبِّ قَدْ آتَيْتَنِي مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِي مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَنْتَ وَلِيِّ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ تَوَفَّنِي مُسْلِمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ **(101)**

"Rabbim! Bana güç verdin, rüyaların yorumunu öğrettin. Ey gökleri ve yeri yaratan! Dünya ve ahirette velim sensin; benim canımı müslüman olarak al ve beni salihler arasına kat!" (ayet: 101)

Son dileği buydu Hz. Yusuf'un. "Beni müslüman olarak öldür ve salih kullarının arasına kat!" Ve burada perde kapanıyor, Hz. Yusuf'un son sözleriyle, bu tarihi olay noktalanıyordu.

Almasını bilenler için ibret dolu bir hayat, etkileyici, cezbedici ve yol gösterici gerçek bir hikaye. Yaşanan bir hayatın romanı. Hz. Yusuf hiç bir zaman doğruluktan ve Rabbinin yolundan ayrılmıyor, en yüksek mevkiye çıktım diye şımarıp, kendini kaybetmiyor. Rabbine asi olmuyor, yine alnını secdeye koyup, "Ey göklerin ve yerin yaratanı sen dünyada ve ahirette benim velimsin." diyor. "Benim, müslüman olarak canımı al ve beni salih kulların arasına kat!" diye dua ediyor. O, sahip olduğu her şeyin kimden geldiğini ve dönüşün kime olacağının farkında.

Hz. Yusuf'un hayat hikayesi nasıl bir hikayedir. Bunu Hz. Muhammed (s.a.v.) daha önce biliyor muydu, tüm bu olayları nasıl öğrenmişti?

Bu hikaye ile verilmek istenen mesaj nedir?

ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهِ إِلَيْكَ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ أَجْمَعُوا أَمْرَهُمْ وَهُمْ يَمْكُرُونَ **(102)**

"İşte sana vahyettiklerimiz, gaybe ait haberlerdir. Onlar bir araya gelip, düzen kurarlarken yanlarında değildin." (ayet: 102)

İnsanların çoğu Peygamberlerin Allah'tan getirdikleri vahiylere inanmazlar. Bunu Rabbimiz şöyle dile getiriyor:

وَمَا أَكْثَرُ النَّاسِ وَلَوْ حَرَصْتَ بِمُؤْمِنِينَ (103)

"Sen ne kadar çok istesen de, insanların çoğu inanmazlar." (ayet: 103)

104-111: BİLİNMEYEN GERÇEKLER VE UYARILAR

İnsanların inanmalarına engel olan nedir?

Oysa Peygamber, insanlara Allah'ın gönderdiği kitabın ayetlerini okuyor, doğru yolu gösteriyor ve onları kurtuluşa davet ediyor. Üstelik hiç bir ücret talep etmeden.

وَمَا تَسْأَلُهُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ اِنْ هُوَ اِلاَّ ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ (104)

" Oysa sen buna karşılık onlardan bir ücret de istemiyorsun. O, toplumlar için yalnızca bir öğüttür." (ayet: 104)

Evet, o kitap herkese bir öğüt, uyarı, hatırlatmadan başka bir şey değildir. Kitap, insanlara doğru yolu gösterirken bunun ötesinde kainatın ayetleri de her zaman insanlığa ışık tutuyor. Ama insanların çoğu bunları hiç görmüyor bile..

وَكَأَيِّنْ مِنْ آيَةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يَمُرُّونَ عَلَيْهَا وَهُمْ عَنْهَا مُعْرِضُونَ (105)

"Göklerde ve yerde nice belgeler vardır ki, yanlarından yüzlerini çevirerek geçerler." (ayet:105)

İnsan, sürekli geçici, şeytanın hoş ve şirin gösterdiklerine koşuyor. Kitabın ayetlerine kulak tıkıyor. Şeytan da onları şaşırtıyor. Allah'a şirk koşuyorlar. Hanif olmuyorlar.

وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ اِلاَّ وَهُمْ مُشْرِكُونَ (106)

"Onların çoğu, şirk katmadan Allah'a iman etmezler." (ayet: 106)

Şirke düşmeden inanmış olmak insanı gerçek kurtuluşa götürür.Aksi ise azaptan başka bir şey getirmez.

أَفَأَمِنُوا أَنْ تَأْتِيَهُمْ غَاشِيَةٌ مِنْ عَذَابِ اللَّهِ اَوْ تَأْتِيَهُمْ السَّاعَةُ بَغْتَةً وَهُمْ لاَ يَشْعُرُونَ (107)

"Allah tarafından, onları kuşatacak bir azaba uğramayacaklarından veya farkına varmadan, kıyamet saatinin ansızın gelmeyeceğinden emin midirler?" (ayet: 107)

Öyleyse emin olan hangi yoldur? Kurtuluş yolu nedir? Bunu da şu ayet açıklıyor.

قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ **(108)**

"De ki:

-Bu, benim yolumdur; ben ve bana uyanlar basiretle Allah'a çağırırız. Allah'ı tenzih ederim. Ben aslâ müşriklerden değilim." (ayet:108)

Basiretle Allah'a davet, Allah'ı her türlü noksanlıktan, eksiklikten uzak bilmek ve müşrik olmamak..

Bunlar, gerçek mü'minin ve insanları bu dine davet eden davetçilerin vasıflarıdır. O davetçiler, kör ve bilinçsizce bir daveti gerçekleştirmezler, aksine basiretle ve ne yaptıklarının farkında olarak davet eder. Yüce Rabbe de aynı şekilde kulluk ve duada bulunurlar.

Peygamber, Allah'a davetinde hiç kimseyi O'na şirk koşmuyor ve kendisinin de sadece bir insan olduğunu sürekli hatırlatıyordu. Her insan gibi peygamberler de zaman zaman sıkıntıya düşüyor ve ellerini kaldırıp Allah'a dua ediyorlardı. Gerçeğin böyle olduğunu ehli kitabın çok iyi bilmesi gerekirdi. Bu gerçeği öğrenmek için o insanlara sorup, öğrenmek mümkündür.

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلاَّ رِجَالاً نُوحِي إِلَيْهِمْ مِنْ أَهْلِ الْقُرَى أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَدَارُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا أَفَلاَ تَعْقِلُونَ **(109)** حَتَّى إِذَا اسْتَيْئَسَ الرُّسُلُ وَظَنُّوا أَنَّهُمْ قَدْ كُذِبُوا جَاءَهُمْ نَصْرُنَا فَنُجِّيَ مَنْ نَشَاءُ وَلاَ يُرَدُّ بَأْسُنَا عَنْ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ **(110)**

"Senden önce de, ülkelerin içinden yalnızca kendilerine vahyettiğimiz adamlar gönderdik. Yeryüzünde gezmiyorlar mı ki, kendilerinden önce geçenlerin sonlarının nasıl olduğuna baksınlar? Ahiret yurdu takva sahipleri için hayırlıdır. Aklınızı kullanmıyor musunuz?

Peygamberler ümitsizliğe düşüp, yalanlandıklarını gördükleri bir anda kendilerine yardımımız gelmiştir. Böylece, istediğimizi kurtarırız. Azabımız suçlu milletten geri döndürülemez." (ayet: 109-110)

لَقَدْ كَانَ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِأُولِي الْأَلْبَابِ مَا كَانَ حَدِيثًا يُفْتَرَى وَلَكِنْ تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ كُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ **(111)**

Peygamberin kendileri gibi bir insan olmasını, ilahi hiç bir özellik taşımamasını mazeret gösterip, Allah'ın peygamberler aracılığı ile gönderdiği hayat nizamını tanımayanları kahredici bir azap yakalar, işte o zaman bu azaptan kurtuluş da yoktur. Öyleyse, akıllı insan, sağduyu sahibi insan, peygamberlerin hayat hikayelerinden ibret almalı ve geçmiş nesillerin düştüğü hatalara düşmemelidir. Çünkü Kur'an'ın gösterdiği yol, insanları kurtuluşa götürecek tek yoldur. "And olsun ki, peygamberlerin kıssalarında, sağduyu sahipleri için ibretler vardır. Bu, uydurma bir söz değildir. Kendinden önceki kitabları tasdik eden, iman eden bir toplum için her şeyi açıklayan, doğru yolu gösteren bir rehber ve rahmettir." (ayet: 111)

YUSUF SURESİ'NDEN EMİRLER

1. Hüküm sadece Allah'ın o yalnızca kendisine kulluk etmenizi emretmiştir. (40)

2. Nefsinizin arzularına uymayın. Çünkü nefis insana kötülüğü emreder. (53)

3. Yalnızca Allah'a bağlan, O'nu vekil edin. (67)

4. Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin. (87)

5. Basiret üzere insanları Allah'a davet et. Allah'ın her türlü noksanlardan uzak olduğunu bil ve O'na şirk koşma. (108)

6. Sana anlatılan peygamber kıssalarından ders çıkar. Örnek al. (111)

سورة الحجر

HİCR SÛRESİ (15)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Sûrenin Adı: Hicr halkından bahseden 80.ayetten adını almıştır.

İndiriliş Dönemi: Mekke'de Yusuf Sûresinin ardından nazil olmuştur.[1]

Sûrenin Konuları: Genel olarak insanlara uyarı ve tebliğ konularını içermektedir. İnsanın varoluş sebebi, İblisin misyonu, toplumlar ve kendilerine gönderilen peygamberler ile mücadeleleri ve sonuçları işlenmektedir.

1-15. ayetler: İnkarcıların geçmişi ve geleceği; peygamberlere karşı gösterdikleri olumsuz tavırlar ve vahiy gerçeği.

16-25. ayetler: Varlık ve hayat konusunu ele alır. Gökler, yıldızlar, şeytanlar, yeryüzü, dağlar, bitkiler, yağmur, rüzgar hayat, ölüm ve Rabbe dönüş...

26-50. ayetler: İnsanın varlık sahasına adım atışı, cinlerin aslı, meleklerin teslimiyeti ve İblis'in isyanı ve insan ile mücadeleleri.

51-77. ayetler: İbrahim(a.s) gelen melekler ve Lut Aleyhisselamın kavminin helaki...

78-84. ayetler: Eyke ve hicr halkının azgınlıkları ve başlarına gelenler.

85-99.ayetler: Varoluş Gayesi, Rasulün misyonu, ve Kur'an'ın indiriliş gayesi, Kur'an'ı bölüp parçalayanların akıbeti ve yapılması gerekenler.

[1] El-Vahidi, Esbâb-ı Nüzul.

1-15: İNKARCILARIN GEÇMİŞİ VE GELECEĞİ

Hicr kelimesi, hücre kelimesi ile aynı kökten gelmektedir. Hücre, her bir bölümü diğerinden ayıran müstakil bir kısmını ifade eder. Cezaevindeki hücreler gibi, sınır ve engel koymayı içerir. Taşa da "hacer" denmiştir. katılığı, soğukluğu ve sertliği simgeler.

Hicr kelimesinin anlamıyla Sûrenin konuları uyum içindedir. Sûrenin genel olarak konusu, Allah'ın ayetlerine taş gibi donuk ve ilgisiz kalan, bazen peygamberlere karşı da sertleşen Tarih boyu inkarcı toplumların tepesine inen yine bir taş gibi sert mesajlardır.

Şimdi bu mesajları içeren Hicr Sûresini Kur'an'da hangi sûre ile karşılaştırabiliriz? dense buna cevap olarak Araf Sûresi diyebiliriz. Rad Sûresinin genel atmosferi En'am Sûresini hatırlatırken, Hicr Sûresi de A'raf Sûresini hatırlatmaktadır.[1]

Sûreye, dinleyenler için ne ile karşı karşıya olduklarını açıklayan ayetlerle başlanmıştır.

الٓرٰ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ وَقُرْآنٍ مُبِينٍ **(1)**

"Elif, Lam, Ra! İşte kitabın ayetleri ve apaçık Kur'an!" (ayet: 1)

Kafirler zaman zaman, "keşke bizde müslüman olsaydık" temennisinde bulunurlardı.

رُبَمَا يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ كَانُوا مُسْلِمِينَ **(2)**

"Onlar çok defa keşke müslüman olsaymışız diye iç geçirirler." (ayet: 2)

Hemen bu ayetin akabinde muhatap belirgin bir şekil almakta inkarcılar anlamlı ve alaylı bir şekilde tehdit edilerek, sonları hatırlatılmaktadır.

ذَرْهُمْ يَأْكُلُوا وَيَتَمَتَّعُوا وَيُلْهِهِمُ الْأَمَلُ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ **(3)**

"Bırak onları, yesinler, eğlensinler, beklentileri onları oyalasın. Onlar, daha sonra bilecekler." (ayet: 3)

Şimdi, hissiz ve duyarsız birer inkarcı olarak karşınızda duran şu insanların sonunu hiç düşündünüz mü? Allah'ın azabıyla karşılayacakları ve bundan da bir kurtuluş yolu bulamayacakları gün, tüm yaptıklarına pişman olarak canı gönülden müslüman olmayı isteyeceklerdir. Büyük

[1] İbn-i Kesir.

bir iç burkuntusu ile ah, keşke daha önce müslüman olsaydık da bu müthiş ceza ile karşılaşmasaydık" diyeceklerdir. Fakat, nafile, artık kurtuluş yok.

Nitekim Rabbimiz de buyurduğu gibi başlarına gelen bu sonuç belirli bir konunun neticesidir. Yeryüzünde kendilerine verilen mühleti iyi değerlendirmemenin sonucudur. Allah'ın koyduğu kuralı hiç kimse bozamaz.

Nedir bu kural? İmtihan için yeryüzünde belirli bir süre yaşamak ve sonuçta hesap vermek için Allah'ın huzuruna çıkmaktır.

وَمَا أَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ إِلاَّ وَلَهَا كِتَابٌ مَعْلُومٌ (4) مَا تَسْبِقُ مِنْ أُمَّةٍ أَجَلَهَا وَمَا يَسْتَأْخِرُونَ (5)

"Belli bilinen bir yazgısı olmayan hiçbir ülkeyi yok etmedik. (Hiç) bir ümmet ecelinin önüne geçemez ve erteleyemez." (ayet: 4-5)

Allah'ın kesin olarak belirlediği bu Sûreyi, karlı ve onun istediği gibi kullanmak yerine, Allah'ın bildirilerini insanlara öğreten peygamberlerle alay etmek, onları anlamsız sorularla bunaltmaya ve yenmeye kalkışmak akıllı bir davranış mıdır?

وَقَالُوا يَاأَيُّهَا الَّذِي نُزِّلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ إِنَّكَ لَمَجْنُونٌ (6) لَوْ مَا تَأْتِينَا بِالْمَلَائِكَةِ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ (7)

"Nitekim şöyle demişlerdi:

- Ey kendisine öğüt/uyarı indirilen, kesinlikle sen delisin! Eğer doğru söylüyorsan, bize melekleri getirmeli değil miydin?" (ayet: 6-7)

Allah, imtihan için insana süre veriyor. İmtihanın maksadı gizli olan bilgiyi ortaya çıkarmaktır. Görebildiğimiz ve göremediğimiz onca varlığın bir sahibi olduğunu bilmeliyiz. Bizi sınamak için var ettiği şu dünyada ona şükrün bir gereği olarak onun isteklerini yerine getirmeliyiz. Onun bizi açıkça zorlayacak ve ister istemez boyun eğdirecek meleklerini indirmesini beklemek, azabı beklemektir.

مَا نُنَزِّلُ الْمَلَائِكَةَ إِلاَّ بِالْحَقِّ وَمَا كَانُوا إِذًا مُنْظَرِينَ (8)

"Melekleri haksız olarak indirmeyiz, indirince de onlara (bakma ve düşünmek için) süre verilmez." (ayet: 8)

9-14: ALLAH'IN İNSANA VERDİKLERİ

Meleklerin inip, inkarcıların sonunu getirmeden önce Rabbimizin bize lütfettiği ve yolumuzu aydınlattığı kitabını bir düşünelim. Allah'ın peygamberlerini bir ilah olarak göremediğimiz için reddetmeden önce onların bize ne getirdiğine ve bizden ne istediğine bir bakalım. Eğer onlar gerçekten Allah'ın elçileriyse, Allah'tan bize çok değerli mesajlar getirmiş olmaları gerekir. Elçinin şahsında hükümdarın gücünü görmek gerekmez, fakat elçinin hükümdardan getirdiği mesajlarda bu gücü aramalıyız. Bakınız, elçinin getirdiği kitabın ayetlerinde hangi mesajlar yer alıyor?

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ (9)

"Kur'an'ı şüphesiz biz indirdik. Onu koruyacak olan da şüphesiz biziz." (ayet: 9)

Çok kesin ve açık bir ifade ile kitabın Allah katından indirildiği bildiriliyor, yine aynı kesin tavırla. Kitabın korumasının da Allah'ın kudretine havale edildiği görülüyor. Öyleyse, kitabın bozulması, onun Allah katından olmadığını gösterecektir. İnkarcılar bu tezi gerçekleştirmek için tarih boyu az mücadele vermediler. Ama kitabın bütün Müslümanlar tarafından tek ve aynı kitap olarak benimsenmesini, uydurdukları ilaveleri kitaba sokmaya muvaffak olamamaları onun gerçekten Allah'tan gelen hak kitap olduğunu ispat etmiştir. Aradan geçen 1400'ü aşkın yıla rağmen bugün bütün İslam aleminin üzerinde hiç tartışmadan benimsediği ve tüm ülkelerdeki nüshalarının birbirinin aynısı olduğu gerçeği Allah'ın bu konudaki sözünü ve kudretini açıklamaktadır.

Allah, hiçbir zaman insanları kitapsız ve yol göstericisiz bırakmamıştır. Bozulması Allah tarafından önlenen Kur'an gelip tüm insanlığa kıyamete kadar yol gösterici olarak gönderilmeden önce de Allah toplumlara elçiler göndermişti.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي شِيَعِ الْأَوَّلِينَ (10)

"Senden önce de geçmiş toplumlara elçiler göndermiştik." (ayet: 10) Ama o toplumlar nasıl karşıladılar bu elçileri?

وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلاَّ كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ (11)

" Onlara hiçbir elçi gelmedi ki onunla eğlenmemiş olsunlar." (ayet: 11)

İnsanlar elçilerle niçin alay etmişlerdi? Yoksa, elçilerin dediklerini anlamıyorlar mıydı? Elçiler başka bir dilden mi konuşuyorlardı? Hayır, onlar elçileri çok iyi anlıyorlar ve kalpleri de onların doğruluğunu tasdik ediyordu.

كَذَٰلِكَ نَسْلُكُهُ فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ (12)

"İşte biz onu suçluların kalplerine sokarız." (ayet: 12)

Buna rağmen, onlar inanmaz, alay etmeyi sürdürür. Oysa kendilerinden önce gelip geçmiş milletlerin başlarına gelen kötü azaptan da haberdardırlar.

لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ وَقَدْ خَلَتْ سُنَّةُ الْأَوَّلِينَ (13)

"Onlar da öncekilerin yaptığı gibi ona inanmazlar." (ayet: 13)

Onların başı dönmüştür. Onlar, idraklerini kaybetmişler, basiretlerini yitirmişlerdir. Şeytan onları aldatmış, yaptıkları yanlış ve kötü işleri kendilerine süslemiş ve güzel göstermiştir. Bu sebeple onlar her türlü mucizeyi görse bile yine de inanmaz. Hatta:

وَلَوْ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَابًا مِنَ السَّمَاءِ فَظَلُّوا فِيهِ يَعْرُجُونَ (14)
لَقَالُوا إِنَّمَا سُكِّرَتْ أَبْصَارُنَا بَلْ نَحْنُ قَوْمٌ مَسْحُورُونَ (15)

"Onlara gökten bir kapı açsak da onlar oradan yukarı çıksalar bile, yine de: "gözlerimiz bağlandı, belki de hepimiz büyülendik, derler." (ayet: 14-15)

16-25: VARLIK VE HAYAT

Sûreye müşriklere hızlı bir uyarı ile girilmişti. Sonra Kur'an'ın indirilişi ve elçilerin muhatap oldukları toplumların Psikolojisine değinildi. Şimdi de gözlerin evrenin yaratılışı, işleyişi ve hayatın gayesine çevrildiğini görüyoruz.

وَلَقَدْ جَعَلْنَا فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَزَيَّنَّاهَا لِلنَّاظِرِينَ (16)

"Gökte burçlar var ettik ve onları bakanlar için süsledik." (ayet: 16)

بُرُوجًا **Burçlar:** Yıldız, yıldız kümesi. Burada Allah'ın gücüne, otoritesine ve sanatına işaret ediliyor. Allah göklerin hakimidir. Arzusu olmadan, hiç kimse göklerde hiçbir şey yapamaz. Allah'ın gökyüzünde yarattığı burçlara lanetlenmiş şeytanların ulaşması ve oradaki bilgileri çalmaları önlenmiştir.

وَحَفِظْنَاهَا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ (17)

"Onu lanetlenmiş şeytanlardan koruduk." (ayet: 17)

Yeryüzünde insanla mücadele eden ve insanı saptırmak için gücü yettiği her şeyi yapan şeytanın gökyüzünde hiçbir nüfuzu ve kuvveti yoktur. Yeryüzünün şeytanlar tarafından ifsat edilmesi ve kan dökülmesine rağmen, gökyüzünün ihtişamı ve düzeni hiç bozulmadan ilahi kudretin doğrultusunda sürüp gitmektedir.

Gaybla ilgili bir husus olduğunu bilerek hiçbir şeytani yoruma rağbet etmeden, devam eden ayetlere kulak verelim:

اِلاَّ مَنِ اسْتَرَقَ السَّمْعَ فَأَتْبَعَهُ شِهَابٌ مُبِينٌ **(18)**

"Ancak kulak hırsızlığı yapmak isteyen olursa parlak bir ateş onu kovalar." (ayet: 18)

Çünkü onun haddine değildir. İlahi otoriteye karşı gelmek ve onu dinlememek.

Allah, gökyüzünün mükemmel düzeni ve sanatını hatırlattıktan sonra bakışlarımızı aynı kudretiyle yarattığı yeryüzüne çevirmemizi istiyor.

وَالْأَرْضَ مَدَدْنَاهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَوْزُونٍ **(19)** وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعَايِشَ وَمَنْ لَسْتُمْ لَهُ بِرَازِقِينَ **(20)**

" Yeri de yaydık. Oraya sabit dağlar yerleştirdik. Orada her şeyden ölçülü olarak ürün verdik.

Orada sizin için ve sizin beslemediğiniz kimseler için geçimlikler belirledik." (ayet: 19-20)

Siz, sanmayın ki yediğiniz, içtiğiniz ve faydalandığınız şeyler kendiliğinden meydana geliveriyor. Hayır, bütün bunlar Allah'ın birer lütfudur. Eğer O bunları bize bağışlamasaydı bir hiç olurduk. Tüm varlık onun eseri ve hayat O'nun dilemesi ile devam eder. Rızıkların kaynağı O'ndadır. Ve onları belirli bir ölçü içerisinde biz kullarına dağıtır.

وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ اِلاَّ عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ وَمَا نُنَزِّلُهُ اِلاَّ بِقَدَرٍ مَعْلُومٍ **(21)**

"Kaynağı yanımızda olmayan hiçbir şey yoktur. Ancak biz onu belli bir ölçüye göre indiririz." (ayet: 21)

Güneşli bir günde gökyüzüne bakın. Eğer Allah dilemezse hangi güç size o güneşin kavurucu sıcağının yerine yağmur yüklü bulutları getirebilir? O zaman biz suya nasıl sahip olabiliriz? Hayatımızı susuz nasıl devam ettirebiliriz?

وَأَرْسَلْنَا الرِّيَاحَ لَوَاقِحَ فَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَسْقَيْنَاكُمُوهُ وَمَا أَنْتُمْ لَهُ بِخَازِنِينَ **(22)**

"Sert rüzgarlar gönderdik, onunla sizi suladığımız suyu gökten indirdik. Siz onun sahibi değilsiniz." (ayet: 22)

خَازِنِينَ "hazinîn" hazinelerin sahibi ya da bekçisi anlamına gelir. Yani o yerin ve göğün hazineleri size değil Allah'a aittir. Allah yer altındaki tohumları sulayan ve onları verimli ürünler haline getiren suları gökten indirmese onların hepsi kavrulup çör çöp olmaktan öte bir anlam taşımaz. İşte onlara dilediği gibi hayat veren ve dilediği gibi kurutup yok eden gerçek sahiptir. O vermezse biz hiçbir şeye sahip olamayız.

Evet, hayat ve ölüm alemlerin Rabbi'nin elindedir. O can verir. O hayata son verir. Her şeyin asıl sahibi O'dur.

وَإِنَّا لَنَحْنُ نُحْيِي وَنُمِيتُ وَنَحْنُ الْوَارِثُونَ **(23)**

"Şüphesiz, öldüren ve dirilten biziz, ebedi olan da biziz." (ayet: 23)

Her şeyin sahibi, her şeyi bilmez mi? Bu gün O'na karşı, O'nun verdiği imkan ile hata edebilirsiniz. Kendinizi güçlü zannedip elçilerin mesajlarına kulak tıkayabilirsin. Ama yarın onun huzurunda hesap vereceksin. Unutma!

وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَقْدِمِينَ مِنْكُمْ وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَأْخِرِينَ **(24)**

"Sizden önce geçenleri bildiğimiz gibi, sizden sonra gelecekleri de biliriz." (ayet: 24)

Hiçbir şey Allah'ın bilgisinden uzak değildir. O'nun bilgisi ise geçmişi ve geleceği ile bütün zamanları kuşatır. Bizim için meçhul olan gelecek, Allah için geçmiş gibidir. Biz ancak o günleri yaşayarak görürüz ve öğreniriz. Allah ise her şeyi kuşatan ilmi de, günümüzden milyonlarca yıl sonra olacak olayları bile dün olmuş gibi bilir. Neticede her şey O'nun huzurunda toplanır.

وَإِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَحْشُرُهُمْ إِنَّهُ حَكِيمٌ عَلِيمٌ **(25)**

"Kesinlikle, Rabbin onları bir araya toplayacaktır. Çünkü O, hakimdir, alimdir." (ayet: 25)

Her şeyi bir ölçü ve kanuna göre yapan Allah, insanın yaratılışında da bu kuralı uygulamıştır. Allah insanı niçin yaratmıştı? Nasıl yaratmış-

tı? Ondan ne istiyordu? Allah'ın yüklediği görevi yapmaması için, insanın karşısında kim yer alıyordu? Ve insan ona karşı nasıl mücadele ederek mutlu sonuca ulaşacaktı?

İşte tüm bu sorunların cevabını varlık gayesinden habersiz insanlara Kur'an'da zaman zaman hatırlatarak, kendilerine gelmeleri için uyarıyor. Zira Kur'an bir uyarıdır, hatırlatmadır, zikirdir.

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ **(26)**

"İnsanı, kuru bir çamurdan, olgunlaşmış bir balçıktan yarattık." (ayet: 26)

İnsan yaratılmadan önce ise cin vardı. Onun mayası ise alevli bir ateşti.

وَالْجَانَّ خَلَقْنَاهُ مِنْ قَبْلُ مِنْ نَارِ السَّمُومِ **(27)**

"Cinleri de daha önce onu yakıp kavuran bir ateşten yaratmıştık." (ayet: 27)

Allah, insanı yaratma hususunu meleklere şu sözleriyle açıklıyordu.

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلاَئِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ **(28)**

"Rabbin, meleklere şöyle demişti:

-Ben, kuru bir çamurdan, olgunlaşmış balçıktan bir beşer yaratacağım." (ayet: 28)

Sonra da meleklerden kendisine itaat bekliyordu:

فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ **(29)** فَسَجَدَ الْمَلاَئِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ **(30)** إِلاَّ إِبْلِيسَ أَبَى أَنْ يَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ **(31)**

"Onu düzenleyip, canlandırdığım, ruhumdan üflediğim zaman, derhal onun için secdeye kapanınız. Meleklerin hepsi topluca secde etti. İblis hariç, O, büyüklendi ve secde edenlerle beraber olmadı." (ayet:29-31)

Melekler Allah'ın emrini yerine getirmişlerdi. İnsandan daha önce yaratıldığı yukarıdaki ayette işaret edilen cinlerden biri olan iblis, meleklerle aynı konumda ve emre muhatap olmasına rağmen secdeye kapan-

madı. Burun kıvırıp, büyüklük, taslayarak kıyamete dek sürecek bir serüvene atıldı.

32-50: İBLİS İLE İNSANIN SERÜVENİ

Kur'an'da zaman zaman tekrarlanan insan ile iblis arasındaki mücadelenin başlangıcı ve mantalitesi burada da gözümüze çarpıyor. İnkarcıların inatlarını, evrenin varoluş ve hayat hakkındaki bilgileri belli hedefe doğru konuyu yönlendiriyor. Bu hedef insanın kendisinin var oluş hikmetidir. Bunun için önce meleklere tanıtılan insan, daha sonra kendini şeytanın üstünlük mücadelesi içinde bulur. Hiç istemeden ve düşünmeden, sırf insan olarak yaratıldığı için kendisini çekemeyen şeytanın hedefi olmuştur. Allah ise imtihan zeminini bu ikilem üzerine kurmuştur. İnsan, ya düşmanı olan şeytanın aldatmasına teslim olacak ve şerefini kaybedecektir; ya da şeytana aldanmayacak, hiçbir zaman çağrısına koşmayacak ve Allah'ın kendisine yüklediği sorumluluğun bilincinde olacak ve şerefini koruyacaktır. Bir yanda aldatılma, aşağılanma ve ceza; diğer yanda uyanıklık, dürüstlük, sorumluluk, şeref ve mükafat...

Şimdi bu serüvenin başına dönelim ve ayetleri izleyelim.

قَالَ يَاإِبْلِيسُ مَا لَكَ أَلاَّ تَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ **(32)** قَالَ لَمْ أَكُنْ لِأَسْجُدَ لِبَشَرٍ خَلَقْتَهُ مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ **(33)** قَالَ فَاخْرُجْ مِنْهَا فَإِنَّكَ رَجِيمٌ **(34)** وَإِنَّ عَلَيْكَ اللَّعْنَةَ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ **(35)**

"(Allah:)

-Ey İblis, secde edenlerle beraber olmanı engelleyen nedir? dedi.

-Ben, kuru bir çamurdan, olgun bir balçıktan yarattığın bir beşere secde etmek için var olmadım, dedi.

-Oradan defol, sen kovuldun, lanetlendin! dedi. Hesap gününe kadar lanet sana!" (ayet: 32-35)

Canlı bir tablo seyreder gibi anlatılan olayların devamı nasıl gelişiyordu?

Allah, kendini beğenmiş, haddini bilmez iblisin artık aşağılık bir duruma düştüğünü ve kıyamete kadar lanete uğrayacağını açıklıyor. İblis, kendisinin aşağılanmasına neden olan insana kin kusuyordu. Hıncını ondan çıkarmak istiyordu. Bunu yapabilmesi de yine alemlerin sahibi Allah'ın iznine bağlıydı.

قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي اِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ (36)

"-Rabbim, dedi. Yeniden diriliş gününe kadar beni ertele."(ayet: 36)

Allah da ona istediği süreyi vermişti. Çünkü Allah insanı imtihan etmek ve gerçek şerefini bu imtihanın sonunda kendisinin isbatlamasını istiyordu. Bunun için insana imtihan sebebi kıldığı şeytanı, kıyamet gününe kadar özgür bırakıyordu.

قَالَ فَاِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ (37) اِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ (38)

"-Sen, ertelenenlerdensin! dedi. Vakti bilinen bir güne kadar.." (ayet: 37-38)

Şeytan bu izni alır da hiç durur mu? İnsanı saptırmak ve azdırmak için ne planları vardı. Bu planları bir cümlede özetlemek gerekirse, şeytanın sözlerini iyi duyun.

قَالَ رَبِّ بِمَا أَغْوَيْتَنِي لَأُزَيِّنَنَّ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَلَاُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ (39) اِلاَّ عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ (40)

"-Rabbim dedi.(iblis) beni azdırdığın şey adına yemin ederim ki, yeryüzündekileri onlara süslü göstereceğim ve hepsini saptıracağım. Onların içinden arınmış olan kulların dışında." (ayet: 39-40)

Şeytan insana yeryüzündeki değersiz ve fani şeyleri cazip hale getirerek, güzel göstererek onu saptırmak istiyordu. Planı buydu. İnsan, şeytanın oyununa gelirse fani ve değersiz şeylere tapınmaya başlayacaktı.

Acaba bu müthiş plandan hiç kimse kurtulamayacak mıydı? İblis burada, bu gerçeği de itiraf etmeden duramıyor. Daha doğrusu Allah, ona bu gerçeği itiraf ettirerek, ondan korunma yolunu insana göstermek istiyor.

اِلاَّ عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ

"**Onların içinden arınmış olan kulların dışında**."

Demek ki Şeytanın insanı rezil eden oyununa gelmek istemeyenin yapacağı tek şey "arınmış olarak Allah'a kulluk" Arınmışlığın karşılığı "muhlis" kelimesidir. Bu kelime, her türlü kötü, yanlış ve ilaveden ayrılarak saf ve duru bir şekilde olmak demektir. Yani, Allah'ı hiçbir yanlış ve batıl karıştırmadan tanımak ve onun isteklerine de aynı hassasiyetle, her türlü uydurma ve saptırmadan uzak bir şekilde uymaktır. İşte o za-

man şeytanın planı suya düşmüş olur. Dosdoğru yol tutulmuş olur. Şeytanın eli kolu bağlanır.

قَالَ هَذَا صِرَاطٌ عَلَيَّ مُسْتَقِيمٌ (41) إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ إِلاَّ مَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْغَاوِينَ (42)

"Allah şöyle buyurdu:

-Bu benim gösterdiğim dosdoğru yoldur. Senin, kullarım üzerinde hiçbir hakimiyetin yoktur sana uyan azgınlar dışında."(ayet: 41-42)

Şeytana uyan, yani muhlis olmayanlar ise şeytanın düştüğü alçaklığa düşmüş ve ebedi bir azabı hak etmiş olurlar:

وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمَوْعِدُهُمْ أَجْمَعِينَ (43) لَهَا سَبْعَةُ أَبْوَابٍ لِكُلِّ بَابٍ مِنْهُمْ جُزْءٌ مَقْسُومٌ (44)

"Onların hepsine vaat olunan yer cehennemdir. Onun yedi katı vardır. Her katının kısımlara ayrılmış bölümleri vardır." (ayet : 43-44)

Herkesin derecesine göre oraya gireceği bir kapı vardır. Ne kötü bir son. Oysa diğer tarafta, yani muhlis kullar, Allah'ı hakkıyla tanıyıp, sadece ve sadece O'nun kulu olanlar, O'ndan korkup, O'na bağlananlar cennetleri kazanacaklar, şereflerine şeref ekleyeceklerdir. Bu onlara Allah'ın hediyesidir.

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ (45) ادْخُلُوهَا بِسَلاَمٍ آمِنِينَ (46) وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنْ غِلٍّ إِخْوَانًا عَلَى سُرُرٍ مُتَقَابِلِينَ (47) لاَ يَمَسُّهُمْ فِيهَا نَصَبٌ وَمَا هُمْ مِنْهَا بِمُخْرَجِينَ (48)

"Takva sahipleri (korunanlar), cennetlerde ve pınarlardadır. Esenlikle, güvenle girin oraya! Biz, onların gönlündeki tüm kini söküp attık. Onlar, kardeşler olarak karşılıklı koltuklarda otururlar.

Onlara, orada hiçbir yorgunluk ve zahmet hissetmeleri yoktur. Ve onlar, oradan hiç çıkarılmazlar." (ayet: 45-48)

Bunları veren Allah ne büyüktür, ne yücedir! Sonra O'nun mağfiretini ve rahmetini biliyor musunuz?

نَبِّئْ عِبَادِي أَنِّي أَنَا الْغَفُورُ الرَّحِيمُ (49)

"Kullarıma benim, çok bağışlayıcı ve merhametli olduğumu haber ver." (ayet: 49)

Ama, Allah hiçbir konuda ölçüsüz değildir. Mağfiretinin ve rahmetinin büyüklüğü, genişliği ölçüsünde kötüler için cezalandırması da aynen öyledir. En acı azabı yine O verir.

وَأَنَّ عَذَابِي هُوَ الْعَذَابُ الْأَلِيمُ (50)

"Azabıma gelince o acı bir azaptır." (ayet: 50)

51-58 Hz. İBRAHİM'İN MİSAFİRLERİ

"Kullarıma haber ver..." diye başlayan 49. ayette Allah'ın çok bağışlayıcı ve çok merhametli olduğu, bunun yanında cezalandırmasının da acı veren bir azap olduğu açıklanıyordu. Şimdi buna bir örnek olarak İbrahim Peygambere verilen bağış ve Lut peygamberin toplumuna verilen cezayı kullara bildirmesi isteniyor. Hz. Muhammed'den.

وَنَبِّئْهُمْ عَنْ ضَيْفِ إِبْرَاهِيمَ (51)

"Onlara İbrahim'in misafirlerinden haber ver." (ayet: 51)

Hz. İbrahim'in yanına gelen meleklerin asıl görevi Lut halkını helak etmekti. Ama daha önce Hz. İbrahim'e Rabbinden bir müjde ile gelmişlerdi. Hz. İbrahim birden karşısında gördüğü meleklerden ister istemez ürpermiş, onlara ikram ettiği etten de yemediklerini görünce oldukça heyecanlanmıştı.[1]

إِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَامًا قَالَ إِنَّا مِنْكُمْ وَجِلُونَ (52)

"Onun yanına girdikleri zaman "selam! " demişlerdi. O "Biz, sizden endişe ediyoruz" demişti." (ayet: 52)

Hz. İbrahim'in bu korkusuna misafirlerin cevabı bir müjde ile geliyordu.

قَالُوا لَا تَوْجَلْ إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ عَلِيمٍ (53)

"Onlar: 'Endişelenme, biz sana bilgin bir erkek evlat müjdeliyoruz." dediler." (ayet: 53)

Bu beklenmedik sürpriz karşısında Hz. İbrahim korkunun ardından şaşkınlık yaşıyordu.

---

[1] Hud: 69-70.

قَالَ أَبَشَّرْتُمُونِي عَلَى أَنْ مَسَّنِيَ الْكِبَرُ فَبِمَ تُبَشِّرُونَ (54)

"Bana ihtiyarlık gelmiş olduğu halde mi müjde veriyorsunuz? Neye dayanarak müjde veriyorsunuz?" dedi." (ayet: 54) Melekler bu soru karşısında, Hz. İbrahim'e Rabbinin bir emrini hatırlatarak verdikleri müjdenin gerçek bir müjde olduğunu tekrarladılar.

قَالُوا بَشَّرْنَاكَ بِالْحَقِّ فَلاَ تَكُنْ مِنَ الْقَانِطِينَ (55)

"Seni gerçekten müjdeliyoruz. Ümitsizliğe düşenlerden olma! "dediler."(ayet:55)

Bu ifadeler Hz. İbrahim'in şaşkınlığını gidermiş ve Rabbinin her şeye gücünün yettiğini hatırlayarak, eğer Rabbi böyle dilediyse niye olmasın? diye düşünmüştü.

قَالَ وَمَنْ يَقْنَطُ مِنْ رَحْمَةِ رَبِّهِ إِلاَّ الضَّالُّونَ (56)

"Rabbin rahmetinden, sapıklardan başka kim ümidini keser?" dedi." (ayet: 56)

Allah'tan ümit kesilmez, bütün gücü elinde bulunduran yüce mevla dilediği zaman hiç tahmin edilemeyen rahmet ve bağış indirir. Çamurdan insan yapar, ölüyü diriltir. Niçin yaşlı bir insana çocuk bağışlamasın? İşte Hz. İbrahim bunları anlıyor ve inanıyordu. Sonra elçilere asıl görevlerinin ne olduğunu sordu

قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ أَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ (57)

"Ey elçiler asıl göreviniz nedir? dedi." (ayet: 57)

قَالُوا إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَى قَوْمٍ مُجْرِمِينَ (58)

Onlar da:

“-Biz, günahkar bir topluma gönderildik, dediler." (ayet : 58)

Kimdi günahkar toplum? Hangi günahları yüzünden onlara elçiler gönderilmişti? Bu elçiler onlara ne yapacaktı?

Günahkar topluma Allah nasıl bir son hazırlamıştı? Bu sondan kimler kurtulabilirdi? İşte melekler Hz. İbrahim'e kurtulacakların kimler olduğunu şu sözlerle açıklıyorlardı:

اِلاَّ آلَ لُوطٍ اِنَّا لَمُنَجُّوهُمْ أَجْمَعِينَ (59) اِلاَّ امْرَأَتَهُ قَدَّرْنَا اِنَّهَا لَمِنَ الْغَابِرِينَ (60)

"Lut ailesini, geride kalanlardan olması kesinleşen karısı dışında- tamamen kurtardık." (ayet: 59-60)

Ayetlerin iç içe oluşturdukları kompozisyon bütünlüğü içerisinde söz, meleklerin Hz. İbrahim'e verdikleri müjde ve haberin ardından ansızın olayın anlatımına geçiyor. Şimdi, meleklerin haberlerini değil, olayın kendisini seyrediyorsunuz sanki…

فَلَمَّا جَاءَ آلَ لُوطٍ الْمُرْسَلُونَ (61) قَالَ اِنَّكُمْ قَوْمٌ مُنْكَرُونَ (62)

"Elçiler, Lut ailesine gelince Lut:

-Siz, tanınmayan bir topluluksunuz, dedi " (ayet:61- 62)

Lut da şaşırmıştı bu duruma. Beklemediği misafirlerle karşılaşmıştı. Kimdi bunlar, niçin kendisini ziyaret ediyorlardı. İşte Lut bunu merak ediyordu. Onlar da Lut'un bu merakını gidermek ve Lut'u kendileri sebebiyle düştüğü sıkıntıdan kurtarmak için (4) şu açıklamayı yapıyorlar:

قَالُوا بَلْ جِئْنَاكَ بِمَا كَانُوا فِيهِ يَمْتَرُونَ (63) وَأَتَيْنَاكَ بِالْحَقِّ وَاِنَّا لَصَادِقُونَ (64) فَأَسْرِ بِأَهْلِكَ بِقِطْعٍ مِنَ اللَّيْلِ وَاتَّبِعْ أَدْبَارَهُمْ وَلاَ يَلْتَفِتْ مِنْكُمْ أَحَدٌ وَامْضُوا حَيْثُ تُؤْمَرُونَ (65)

"-Biz sana hakkında şüphe ettiklerini (azabı) getirdik, dediler.

Sana hak olanı getirdik, şüphesiz biz doğru söyleyenleriz.

Bu sebeple, gecenin bir saatinde aileni yola çıkar. Sen de onların arkasından git. Sizden hiç kimse arkasına bakmasın, emrolonduğunuz yere gidin." (ayet 63-65)

Elçiler Lut'a bu mesajı iletmişler ve Rabbin emrini açıklamışlardı. İşte olacak olayı şu son cümle izah ediyordu.

وَقَضَيْنَا إِلَيْهِ ذَلِكَ الْاَمْرَ أَنَّ دَابِرَ هَؤُلاَءِ مَقْطُوعٌ مُصْبِحِينَ (66)

"Ona sabaha onların arkasının kesilmiş olacağı hususunu da açıklamıştık." (ayet: 66)

"Onlar" kelimesinin merci sapık, azgın toplum idi. İşte onların, Allah-'ın haklarında verdiği hükümden habersiz, Lut'un tertemiz misafirlerine karşı sapık ve alçak tavırları...

وَجَاءَ أَهْلُ الْمَدِينَةِ يَسْتَبْشِرُونَ (67) قَالَ إِنَّ هَؤُلاَءِ ضَيْفِي فَلاَ تَفْضَحُونِي (68) وَاتَّقُوا اللَّهَ وَلاَ تُخْزُونِي (69)

"Şehir halkı sevinçle geldi. Lut:

-Bunlar benim misafirlerim, beni rezil etmeyin dedi,Allah'tan korkun, beni utandırmayın." (ayet:67- 69)

Fakat, bir kere yoldan sapmış olan, şehvetlerinin esiri, alçaklıkla damgalı toplum adeta kudurmuştu. Lut'un öğütlerine kulakları tıkalıydı. Üstelik onu şu sözlerle akıllarınca paylıyorlardı.

قَالُوا أَوَلَمْ نَنْهَكَ عَنِ الْعَالَمِينَ (70)

"-Biz sana insanları misafir etmeni yasaklamadık mı? dediler." (ayet: 70)

Lut ise onları, misafirlerinden uzak tutmaya çalışıyor. Misafirlerini onlara karşı korumak istiyordu. Bunun için onlara şaşkınlık içinde:

قَالَ هَؤُلاَءِ بَنَاتِي إِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ (71)

"-Eğer evleneceksiniz işte kızlarım! dedi." (ayet: 71)

O insanların kızlarını istemediğini, onlarının niyetinin başka olduğunu biliyordu. Çünkü onlar, kendilerinden geçmiş, gözü dönmüş alçak insanlardı.

Bu durumu Allahu Teala, Resulü'nün hayatına yemin ederek şöyle açıklıyordu:

لَعَمْرُكَ إِنَّهُمْ لَفِي سَكْرَتِهِمْ يَعْمَهُونَ (72)

"Hayatına and olsun ki onlar sarhoşlukları içerisinde bocalayıp duruyorlar." (ayet: 72)

Onlar kendilerini bu hareketleriyle adeta Allah'ın azabına hazırlıyorlardı. Nitekim, elçilerin gönderiliş gayesi de buydu.

فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ مُشْرِقِينَ (73)

"Güneşin doğuşuyla birlikte onları bir çığlık yakaladı." (ayet: 73)

Korkunç bir çığlık. Belki bir volkan patlamasının patlarken çıkardığı bir ses ve üzerlerine püskürtülen lavlarla yok edildiler.

فَجَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ حِجَارَةً مِنْ سِجِّيلٍ **(74)**

"Tavanlarını yerin dibine geçirdik. Üzerlerine de yağmur gibi pişmiş taşlar yağdırdık." (ayet: 74)

Bir toplumun kendi günahı yüzünden nasıl helaki hak ettiklerine bakın. Azgınlığın taşkınlığın sonunun hüsran olduğunu görün ve bu olaydan ibret alın ki benzeri bir sonuçla karşılaşmayasınız.

اِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِلْمُتَوَسِّمِينَ **(75)**

"İbret almak isteyenlere bu olayda işaretler vardır." (ayet: 75)

Üstelik olayın geçtiği bölgede gözden ırak bir yer değildir.

وَاِنَّهَا لَبِسَبِيلٍ مُقِيمٍ **(76)**

"Orası işlek bir yol üstündedir." (ayet: 76)

Mü'min, azgınlık ve taşkınlığın insana hüsrandan başka bir şey kazandırmayacağını bilir. Allah'ın kendisi için çizdiği hayat yolunda yürür. Her türlü zulüm ve zalimlik eden toplumların sonunun Allah'ın vereceği ceza ile biteceğinin bilincindedir. Çünkü mü'min Rabbinin ayetlerine kulak verir.

اِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِلْمُؤْمِنِينَ **(77)**

"Bunda müminler için bir belge vardır." (ayet:77)

İnanacak olanlara o kadar çok belge var ki...

78-84: EYKELİLER VE HİCR HALKI

Halkı zalimlik eden her toplum günün birinde Allah'ın gazabına uğrayarak helak edilmiştir. İşte bunlardan bazıları:

وَإِنْ كَانَ أَصْحَابُ الْأَيْكَةِ لَظَالِمِينَ **(78)**

"Eyke halkı da zalimlik etmişti." (ayet: 78)

Allah'ın gazabı, ayetleri yalanlayan, resullere başkaldıran ve sapık hayat felsefelerini topluma dikta ettiren ve insanları Allah'a kulluktan uzaklaştırıp kendilerine kulluğa yöneltmeye çalışan kimselerin üzerinedir. Allah onlara verdiği cezayı kendisine başkaldırmaya verilen, kullarına

zulmederek egemenlik hakkının Allah'a ait olmasını benimsemeyenden" intikam almak" şeklinde açıklayarak mustaz'af kulların yanında olduğunu vurguluyor.

فَانْتَقَمْنَا مِنْهُمْ وَإِنَّهُمَا لَبِإِمَامٍ مُبِينٍ (79)

"Biz de onlardan intikam aldık. Şüphesiz bu iki olayda apaçık (göz) önündedir." (ayet: 79)

وَلَقَدْ كَذَّبَ أَصْحَابُ الْحِجْرِ الْمُرْسَلِينَ (80) وَآتَيْنَاهُمْ آيَاتِنَا فَكَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ (81)

"Hicr halkı da elçileri yalanlamışlardı. Onlara ayetlerimizi göndermiştik; ve ondan yüz çevirmişlerdi." (ayet: 80-81)

وَكَانُوا يَنْحِتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا آمِنِينَ (82) فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ مُصْبِحِينَ (83)

"Onlar, dağları oyarak güvenli evler yapıyorlardı. Sabahladıklarında onları da bir çığlık yakalayıverdi." (ayet: 82-83)

Bu çığlık onları yok edecek azabın korkunç sesiydi.

فَمَا أَغْنَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ (84)

"Kazandıkları (yonttukları güvenli evleri korumadı) onlara bir fayda sağlamadı." (ayet: 84)

Yok olup gittiler. Sağlamlığına güvendikleri evleri, sarayları başlarına geçti. Onları Allah'ın azabından korumaya yetmedi. Yapıp ettikleri tüm işleri boşa gitti. Yüce rablerine hesap vermek üzere bu dünyadan çekip gittiler.

85-89: ELÇİ, HİKMET VE KUR'AN

Peygamberin gönderilişi, insanın evren içerisindeki varlık nedeni ile ilgili bir konudur. Allah, nasıl gökleri ve yeri bir denge ve ölçü ile eksiksiz bir biçimde, mükemmel olarak yaratmışsa, aynı şekilde yeniden dirilişi de hakkıyla gerçekleştirecek olan odur. insan niçin öldükten sonraki diriliş hakkında tereddüt eder?

Onun ilk yaratılış konusunda daha çok düşünmesi gerekmez mi? Çünkü o daha zor idi. Kıyamete inanmayan ve hesabını kıyamete göre yapmayanlar Allah'ın resulüne de düşman oldular. Onu susturmak için var güçleriyle çaba harcadılar. Hatta onu öldürmek için tuzak kurdular. Allah da ona hicret için emir verdi. Hz. Muhammed (s.a.v) de, Kendisine

inananlarla birlikte Allah'ın ayetlerine dayanan bir toplumun inşası için harekete geçti.

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلاَّ بِالْحَقِّ وَإِنَّ السَّاعَةَ لَآتِيَةٌ فَاصْفَحِ الصَّفْحَ الْجَمِيلَ **(85)**

"Biz, gökleri, yeri ve arasındakileri ancak hak ile yarattık. Kıyamet elbette gelecektir. Öyleyse (kavminden) güzel bir ayrılışla ayrıl."(ayet: 85)

Her şeyi bilen Allah, insanların mutlu olacağı bir dünyanın kurallarını indirdiği Kur'an ile koyuyordu.

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْخَلاَّقُ الْعَلِيمُ **(86)**

"Elbette, Rabbin, her şeyi yaratan ve bilendir" (ayet: 86)

وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِنَ الْمَثَانِي وَالْقُرْآنَ الْعَظِيمَ **(87)**

"Sana, tekrarlanan yedi ayeti ve büyük Kur'an'ı verdik." (ayet: 87)

سَبْعًا مِنَ الْمَثَانِي "**Tekrarlanan yedi"** ayet in Fatiha Sûresi olduğu rivayet edilmiştir.(5) Kur'an'ın bir özeti, daha doğrusu Rab ile kul arasındaki diyaloğun bir göstergesi olan Fatiha Sûresi bu önemine binaen ayrıca zikredilmiştir. Kur'an'a sahip olanın başka bir şeye ihtiyacı yoktur. Kur'an onu hem dünya hem de ahirette en büyük nimetlere eriştirir. Bu sebeple, kafirlere verilmiş küçük nimetlere kanmamak gerekir. Onlar, gelip geçici, basit şeylerdir. Allah'ın mü'minlere vereceği ise çok daha büyük ve kalıcıdır.

لاَ تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَى مَا مَتَّعْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِنْهُمْ وَلاَ تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ لِلْمُؤْمِنِينَ **(88)**

"Onlardan bir kısmını faydalandırdığımız şeylere sakın gözünü dikme! Onlar için üzülme müminler için kanatlarını indir./ Eğilimlerini müminlerden yana yumuşat!" (ayet: 88)

Allah'ın resulü Hz. Muhammed, daha önce de Mekke zengin ve ileri gelenleri ile konuşmayı, gözleri görmeyen bir mü'minle ilgilenmeye tercih ettiği için uyarılmıştı. Burada da belki kalbindeki küçük bir meyl bulunduğu için bu hatırlatma yapılıyor. Belki de hiç bir tereddüde yer bırakmadan asıl değer verilmesi gerekenin bâki olan şeyler olduğu gerçeğini bir kez daha hatırlatmak için bu ifadelere yer verilmiştir.

وَقُلْ إِنِّي أَنَا النَّذِيرُ الْمُبِينُ **(89)**

"Ve "ben apaçık bir uyarıcıyım! "de" (ayet: 89)

Hiç kimsenin malında mülkünde gözüm yok, ben Allah'ın bana vereceklerini bekliyorum. Başınıza gelecek korkunç felaket dolayısıyla sizi de uyarıyorum. Gelin Allah'ın ayetlerine tabi olun. Kurtuluşa erin.

90-93: KUR'AN'I PARÇALAYANLAR

Kurtuluşun yolu, Allah'ın indirdiği Kur'an'a bir bütün olarak sarılmak ve bir kısım ayetleri seçip, onlarla amel etmek bir kısmını ise hiç görmezlikten gelmek bir mü'minin tavrı olamaz. Dini tek boyutlu olarak görüp, onu yalnızca ferdin Rabbine sevgi beslemesi, namazını kılıp, her şeye hoşgörü ile bakması ve sosyal, siyasal, ekonomik hayatta Allah'ın otoritesini tanımaması ahirette hesabı verilemeyecek büyük bir günahtır. Günümüzde tartışılan laiklik konusuna bir de bu açıdan bakmak gerekir. Allah'ın kanunlarını inkar etmek küfürdür. Fakat şunu da hatırlatmak gerekir ki, Kur'an'a aykırı olarak Allah adına kanun yapmak ise şirktir.

كَمَا أَنْزَلْنَا عَلَى الْمُقْتَسِمِينَ (90) الَّذِينَ جَعَلُوا الْقُرْآنَ عِضِينَ (91)

" Bölücülere indirdiğimiz gibi... Onlar, Kur'an'ı parçalayan kimselerdi." (ayet: 90-91)

عِضِينَ "**i'dîn**" uzuv kelimesi ile aynı kökten olan "idin" kelimesi, parçalara ayıranlar, bölük pörçük edenler anlamına gelmektedir. Grup grup olup, kitabın işlerine gelen kısmını onaylayıp, geri kalanı terk eden veya değer vermeyen, uygulamayan kimselerdir.

"Yoksa siz kitabın bir kısmına inanır bir kısmını inkar mı edersiniz?"[1] ayetinde de buyrulduğu gibi böyle yapanların cezası hem bu dünyada hem de ahirette rezil olmak ve ahirette de azabın en şiddetlisine uğratılmaktır.

فَوَرَبِّكَ لَنَسْأَلَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ (92) عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ (93)

"Rabbime ant olsun ki, onların hepsini yaptıklarından dolayı hesaba çekeceğiz." (ayet: 92-93)

94-99: GÖSTERİLMESİ GEREKEN TAVIR

[1] Bakara: 85.

Gösterilmesi gereken tavır Allah'ın buyruklarını insanlara açıklamak ve o buyruklar doğrultusunda hayata yön vermektir. Ki bu buyruklar müşriklerden yüz çevirmeyi gerektirir.

فَاصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ (94)

"Emrolonduğun şeyi açıkla! ve müşriklerden yüz çevir." (ayet: 94) Müşrikler, kendilerini doğru yolda zannediyorlar ve mü'minleri küçümseyerek onlarla eğleniyorlar. Ama bilmiyorlar ki doğru yolda olan mü'minlerdir. Mü'minlerin yardımcısı da Allah'tır.

إِنَّا كَفَيْنَاكَ الْمُسْتَهْزِئِينَ (95) الَّذِينَ يَجْعَلُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ (96)

"Alaycılara karşı biz sana yeteriz. Onlar, Allah ile beraber bir başka ilah tanıyorlar. ileride öğrenecekler!" (ayet: 95- 96)

Allah ile birlikte başka ilah benimsemek nasıl olabilir? Onlar Allah'ı da kabul ettiklerini, ona inandıklarını söylüyorlar. Ama, hayatlarını Allah'ın dışında başka otoritelerin belirlediği ve yönlendiği esaslara göre düzenliyorlar.

وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّكَ يَضِيقُ صَدْرُكَ بِمَا يَقُولُونَ (97)

"Onların söyledikleri şeyler sebebiyle kalbinin sıkıştığını, göğsünün daraldığını bilmekteyiz." (ayet: 97)

Onların söylediğini bir tarafa bırak ve her şeye gücü yeten, her şeyin hakimi olan Allah'a güven ve O'na kulluğa devam et. Hayatını O'nun ayetleri doğrultusunda tüket. Ki kurtuluşa erebilesin.

فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ (98) وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّى يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ (99)

"Övgü ile Rabbinin yüceliğini ifade et, ve secde edenlerden ol! Sana ölüm gelene kadar Rabbine kulluk et! " (ayet: 98-99)

HİCR SURESİ'NDEN EMİR VE YASAKLAR

1. Rabbinin rahmetinden ümidini kesme. (56)

2. Mü'minlere şefkatle davran. (85)

3. Kafirlere verilen nimetlerin çokluğuna aldanıp, onlara gözünü dikme. (88)

4. sana emredileni açıkça ortaya koy ve müşriklerden yüz çevir. (94)

5. Rabbini hamd ile tesbih et. (98)

6. Ölünceye kadar Rabbine kulluk et. (99)